הלכות שביתת יום טוב פרק ו' - תמלול

סיכום השיעור

הלכות שביתת יום טוב — פרק ו'-ח': עירוב תבשילין, שמחת יום טוב, חול המועד

הלכה א': עירוב תבשילין — דער יסוד

דער רמב"ם ווערטער: "יום טוב שחל להיות ערב שבת, אין אופין ומבשלין בו ביום טוב מה שיאכל למחר בשבת. ואיסור זה מדברי סופרים, כדי שלא יבוא לבשל ביום טוב לחול. לפיכך אם עשה תבשיל מערב יום טוב שיהיה סומך עליו ובשל ואפה מיום טוב לשבת – הרי זה מותר. ותבשיל זה שסומך עליו הוא הנקרא עירוב תבשילין."

פשט:

ווען יום טוב פאלט אויס ערב שבת, טאר מען נישט קאכן/באקן יום טוב פאר שבת. דער איסור איז מדרבנן — כדי מ'זאל נישט קומען צו קאכן יום טוב פאר חול. די עצה: מ'מאכט א תבשיל ערב יום טוב, און דאס דערלויבט צו קאכן יום טוב פאר שבת. דאס הייסט "עירוב תבשילין."

חידושים און הסברות:

1) פארוואס איז דער איסור נאר מדרבנן — דער ענין פון "הואיל":

דער רמב"ם האט שוין אין פרק א' געזאגט אז מדאורייתא איז דער איסור צו קאכן יום טוב פאר א אנדערן טאג נישט שייך ווען עס קומט צו שבת, ווייל עס איז דא דער כלל פון "הואיל ואם יקלעו אורחים" — מ'מעג קאכן מיט ברייטקייט ווייל אפשר וועלן קומען געסט. דעריבער "אם עבר אינו לוקה." דער דאורייתא'דיגער איסור פאלט אוועק דורך "הואיל." נאר מדרבנן האט מען גע'אסר'ט — כדי מ'זאל נישט קומען צו קאכן יום טוב פאר חול, ווייל דער מענטש וועט זיך מאכן א קל וחומר: "לשבת אינו מבשל, כל שכן לחול."

2) פארוואס האבן חכמים דווקא דא גע'אסר'ט אויב "הואיל" העלפט?

נארמאלערווייז וואלטן חכמים נישט גע'אסר'ט ווען "הואיל" מאכט עס מותר מדאורייתא, ספעציעל ווייל מ'דארף דאך עסן סעודת שבת. נאר חכמים האבן דאך יא גע'אסר'ט — ספעציפיש כדי מ'זאל דערקענען די חומר הדבר פון אנגרייטן פון יום טוב אויף חול. און גלייך מיט דער "מכה" האבן זיי מיטגעברענגט די "רפואה" — דעם עירוב תבשילין. דאס שטימט מיט דעם כלל אז חכמים מאכן נישט גזירות וואס לאזן מענטשן "סטאק."

3) וויאזוי ארבעט דער עירוב תבשילין — דער מעכאניזם:

ווען א מענטש קאכט ערב יום טוב, וואלט ער דאס נאר געטון פאר שבת (נישט פאר חול — ווייל פאר חול קען מען נאך יום טוב אליין קאכן). דאס ווייזט קלאר אז אלעס וואס ער גייט ווייטער קאכן יום טוב איז א "המשך" פון דעם — נאר פאר שבת, נישט פאר חול. ער ווייזט דורך דעם אז ער וואלט עס נישט געטון פאר א רעגולערן וואכנטאג.

4) דער עירוב אלס הכר — מער ווי דער איסור אליין:

דער עירוב דערמאנט דעם מענטש מער ווי דער איסור אליין וואלט. דעם איסור אליין וואלט א מענטש אפשר נישט באמערקט, אבער דאס וואס מ'מוז מאכן אן עירוב — דאס אקטיווע מעשה — דערמאנט אים אז מ'טאר נישט קאכן יום טוב פאר חול.

הלכה א' (המשך): פארוואס הייסט עס "עירוב"?

דער רמב"ם ווערטער: "ולמה נקרא שמו עירוב? כשם שעירוב שעושין בחצרות ובמבואות ערב שבת הוא משום היכר, כדי שלא יעלו על דעתן שמותר להוציא מרשות לרשות בשבת – כך זה התבשיל משום היכר וזכרון, כדי שלא ידמו שמותר לאפות ביום טוב מה שאינו נאכל בו. לפיכך נקרא זה עירוב תבשילין."

פשט:

דער נאמען "עירוב" קומט פון דער ענליכקייט צו עירוב חצרות —ביידע זענען "היכר" (דערמאנונג/סימן). ביי עירוב חצרות — כדי מ'זאל נישט מיינען מ'מעג טראגן פון רשות לרשות; ביי עירוב תבשילין — כדי מ'זאל נישט מיינען מ'מעג קאכן יום טוב פאר א אנדערן טאג.

חידושים און הסברות:

1) דער ראב"ד'ס קריטיק — "טעם זה לנערים":

דער ראב"ד איז שארף קעגן דעם רמב"ם'ס הסברה. ער האלט אז דער רמב"ם פעלט אויס דעם אמת'ן טייטש פון "עירוב" — וואס מיינט צוזאממישן. לויט דעם ראב"ד מיינט עירוב תבשילין אז מ'איז "מערב" (צוזאממישנדיג) די צורך השבת מיט די צורך יום טוב — מ'מאכט עס אלעס איין גרויסע זאך. דער מגיד משנה ברענגט אז ביי עירוב תחומין אויך מיינט "עירוב" צוזאממישן — ווי דו האסט געקענט גיין מיט ווי דו קענסט יעצט גיין.

2) דער רמב"ם'ס שיטה — "עירוב" אלס שם מושאל פאר "הכר":

אין עירוב חצרות מיינט "עירוב" טאקע צוזאממישן (די ברויט). אבער דער עיקר פון עירוב חצרות איז נישט דאס צוזאממישן אליין, נאר דער הכר. ממילא איז "עירוב" שוין געווארן א "שם מושאל" (באַרגטער נאמען) פאר הכר. ווען מ'האט שפעטער מתקן געווען עירוב תבשילין, האט מען שוין גענוצט דאס זעלבעווארט ווייל עס האט א ענליכע פונקציע — הכר.

3) דער לחם משנה'ס תירוץ:

דער לחם משנה ערקלערט אז עירוב חצרות איז קודם מתוקן געווארן (וואו "עירוב" מיינט ממש צוזאממישן), און שפעטער ווען מ'האט מתקן געווען עירוב תבשילין האט מען שוין גענוצט דאס זעלבע ווארט. אבער לויט דער מסורה אז אברהם אבינו האט שוין געהאט עירוב תבשילין, איז משמע אז ער האט אויך שוין געהאט עירוב חצרות — סאו דער סדר שטימט.

4) וואס פאראייניגט אלע דריי עירובין:

אלע דריי עירובין (חצרות, תחומין, תבשילין) האבן א משותף'ע סטרוקטור: זיי זענען אלע גזירות דרבנן וואס קומען מיט א "סאלושן" פון חכמים. אויך זענען זיי אלע פארבונדן מיט ברויט/מאכל (כאטש ביי תבשילין איז דווקא א תבשיל).

5) פארוואס דוקא מיט עסן:

דער סיבה פארוואס מען נוצט עסן (ברויט ביי עירובי חצרות, תבשיל ביי עירוב תבשילין) איז ווייל מען וויל אז אויך קינדער און פשוטי עם זאלן פארשטיין — ווי עס שטייט ביי עירובי חצרות "והתינוקות מכירין בפת." א שטר אדער צעטל וואלט נישט געווען מכיר ביי קינדער, אבער עסן איז א זאך וואס יעדער פארשטייט.

הלכה ב': שיעור עירוב תבשילין

דער רמב"ם ווערטער: "עירוב תבשילין שיעורו אין פחות מכזית... בין לאחד בין לאלפים."

פשט:

דער שיעור פון עירוב תבשילין איז א כזית, און דאס איז גענוג סיי פאר איין מענטש סיי פאר טויזנטער.

חידושים און הסברות:

חילוק פון עירובי חצרות: ביי עירובי חצרות דארף מען געווג פאר יעדן משתתף (ביז 18 בתים איז געווג מיט א באשטימטע שיעור). ביי עירוב תבשילין איז דער כזית בלויז א "היכר" — א סימן/דערמאנונג — נישט א שיתוף ממש, דעריבער איז געווג איין כזית פאר אלעמען.

הלכה ב' (המשך): וואס טויג פאר עירוב תבשילין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואין עושין עירוב זה לא בפת ולא בריפות וכיוצא בהן, אלא בתבשיל שהוא פרפרת, כגון בשר ודגים וביצים וכיוצא בהם."

פשט:

מען מאכט עירוב תבשילין נישט מיט ברויט און נישט מיט ריפות (א גריס/דייסע מאכל), נאר מיט א תבשיל וואס איז א "פרפרת" — עפעס וואס מען עסט מיט ברויט, ווי פלייש, פיש, אייער.

חידושים און הסברות:

1) שיטת רבנו תם (תוספות) vs. רמב"ם:

רבנו תם האלט אז דער סיבה פארוואס מען דארף א תבשיל איז ווייל דער עירוב מוז זיין פון דער זעלבער קאטעגאריע ווי די מלאכה וואס מען וויל מתיר זיין — א תבשיל איז מתיר בישול, אבער אויב מען וויל באקן ברויט, דארף מען אויך אוועקלייגן א פת. דעריבער פסק'נט דער שולחן ערוך אז מען מאכט סיי א פת סיי א תבשיל. לפי שיטת הרמב"ם אבער איז געווג נאר א תבשיל, און די פת טוט גארנישט. דאס וואס מיר מאכן אויך א פת איז לפי שיטת התוספות.

2) פארוואס נישט פת לויט'ן רמב"ם?

באקן קען מען טון א טאג פריער (ברויט בלייבט גוט), אבער קאכן מוז מען טון פריש — דעריבער איז דער עירוב דוקא א תבשיל, ווייל דאס איז די הויפט-מלאכה וואס מען טוט יום טוב פאר שבת.

3) שני תבשילין:

דער רמב"ם פסק'נט נישט אז מען דארף צוויי תבשילין (וואס איז א מחלוקת אין די משנה, בית שמאי און בית הלל). דאס וואס מיר מאכן צוויי זאכן (ברויט + איי) איז נישט מצד שני תבשילין, נאר מצד שיטת תוספות אז פת איז מתיר אפיה און תבשיל איז מתיר בישול.

הלכה ב' (המשך): אפילו א שוואכע תבשיל

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אפילו דשן שבשולי הקדירה... אפילו שמנונית שעל גבי הסכין שהוציאו בה צלי, גורדו, ויש בו כזית... סומך עליו."

פשט:

אפילו א גאר שוואכע תבשיל טויגט — דאס פעטנס וואס בלייבט אויפ'ן טאפ-באדן, אדער דאס שמנונית וואס בלייבט אויף א מעסער נאך שניידן פעטע פלייש, אויב ס'איז א כזית, קען מען עס אפקראצן און נוצן.

חידושים:

דער שמנונית מוז זיין עפעס וואס מען עסט (מען קען עס אריינלייגן אין א קוגל למשל), נישט סתם פעטנס וואס מעןווארפט אוועק.

הלכה ב' (המשך): תבשיל מיינט נישט דוקא געקאכט אין א טאפ

דער רמב"ם'ס ווערטער: "תבשיל שאמרו... אפילו צלי או שלוק... אפילו כבוש או מעושן... אפילו דגים קטנים שהדיחן בחמין ודוחקן הוא בישולן."

פשט:

"תבשיל" מיינט נישט דוקא געקאכט אין א טאפ — צלי (געבראטן), שלוק (אנגעקאכט), כבוש (איינגעלייגט), מעושן (געווריכערט) — אלעס טויגט.

חידושים:

דער חילוק צווישן "מאפה" (ברויט/פת) און "תבשיל" איז נישט קאכן vs. באקן אין אויוון, נאר ברויט/פת vs. אלע אנדערע מאכלים. א קוגל וואס מען באקט אין אויוון הייסט אויך א תבשיל, נישט א מאפה.

הלכה ב' (המשך): דער עירוב דארף זיין מצוי

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וצריך שיהא עירוב זה מצוי עד שיאפה כל שצריך לאפות ויבשל כל שצריך לבשל ויחם המין כל שצריך."

פשט:

דער עירוב דארף פאראנען זיין ביז מען ענדיגט אלע מלאכות וואס מען דארף טון פאר שבת.

חידושים און הסברות:

1) אנדערש פון עירובי חצרות/תחומין:

דארט דארף דער עירוב זיין פאראנען ביי בין השמשות, אבער אויב ער ווערט נאכדעם אויפגעגעסן אינמיטן שבת איז עס כשר. ביי עירוב תבשילין אבער דארף דער עירוב לעסטן ביז מען ענדיגט צו קאכן פאר שבת — דאס איז די איינציגסטע עירוב וואס דארף אזוי לאנג אויסהאלטן.

2) נאכל העירוב קודם שיבשל:

"ואם נאכל העירוב או נאבד קודם שיבשל או יאפה, הרי זה אסור לאפות ולבשל, ולא יאכל אלא מה שיאכל ביום טוב בלבד." אויב דער עירוב איז אוועק פאר ער ענדיגט קאכן, טאר ער נאר קאכן פאר יום טוב אליין.

3) התחיל בעיסתו ובתבשילו ונאכל העירוב — הרי זה גומר:

אויב ער האט שוין אנגעהויבן קאכן/באקן און דאן איז דער עירוב אוועק, מעג ער צוענדיגן וואס ער האט אנגעהויבן, אבער נישט אנהייבן נייע מאכלים. א מענטש וואלט געמיינט אז דער היכר דארף זיין ביים אנהייב פון קאכן, אבער דער רמב"ם זאגט אז לכתחילה דארף דער עירוב זיין מצוי ביז דער סוף — בדיעבד אבער, אויב ער האט שוין אנגעהויבן, מעג ער ענדיגן.

הלכה ב' (המשך): מזכה זיין פאר אנדערע

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ומניח עירוב תבשילין כדי שיסמוך עליו הוא ואחרים, צריך לזכות להן כדרך שמזכה בעירובי שבת... וכל שזוכה בעירובי שבת זוכה בעירובי תבשילין."

פשט:

ווען מען מאכט עירוב תבשילין פאר אנדערע, דארף מען עס מזכה זיין פאר זיי דורך א צווייטן מענטש (על ידי אחר), פונקט ווי ביי עירובי חצרות/שבת.

חידושים און הסברות:

1) קנין ביי עירוב תבשילין:

"שיסמכו עליו אחרים" מיינט נישט בלויז אז זיי קענען זיך "מיטכאפן" — נאר עס דארף זיין אן אמת'ע הקנאה, די תבשיל ווערט ממש זייערס. ער איז מקנה די תבשיל פאר זיי.

2) וועמען מען קען נוצן אלס זוכה:

מען קען נוצן א בן, א בת, אפילו א קטן — ווייל עירוב תבשילין איז דרבנן, און אויף דרבנן סמכינן אויף קנין פון א קטן. אבער מען קען נישט נוצן זיין אייגן קינד וואס איז א קטן, ווייל "ידו כידו" — עס ווערט נישט גערעכנט אלס א צווייטער מענטש.

3) צי מען קען קומען עסן פון דעם עירוב:

ביי עירוב חצרות איז קלאר אז מען ווערט א שותף אין דעם פת. ביי עירוב תבשילין, וואו א כזית איז געווג פאר אלעמען, איז דער פשט אז יעדער האט א זכות אין דעם גאנצן כזית — כאילו יעדער איז שותף אין דעם גאנצן.

הלכה ג': אינו צריך להודיע, אבער הם צריכים לידע

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואינו צריך להודיען... אבל הן צריכים לידע שכבר זכה להם אחר וערב להם, ואחר כך יאפה ויבשל."

פשט:

מען דארף נישט מודיע זיין יענעם ווען מען איז מזכה, ווייל עס איז א "זכות" (נישט א חובה). אבער יענער אליין מוז וויסן אז עס איז געמאכט געווארן אן עירוב פאר אים, איידער ער הייבט אן קאכן.

חידושים און הסברות:

1) פארוואס מען דארף נישט מודיע זיין בשעת מעשה:

ווייל עירוב תבשילין איז א ריינע זכות (נישט ווי עירוב תחומין וואו מען נעמט אוועק זיין רעכט צו גיין אין אן אנדערע ריכטונג). ביי א זכות גילט "זכין לאדם שלא בפניו."

2) פארוואס ער מוז אבער וויסן:

מען קען נישט קאכן מיט'ן חשבון אז "מסתמא האט איינער אין שטאט געמאכט אן עירוב פאר מיר." דער גאנצער ענין פון עירוב איז א "היכר" — מען דארף וויסן אז עס איז פארהאן. דער חילוק: די זכי'ה אליין ארבעט אן ידיעה (חזקה שליח עושה שליחותו), אבער כדי צו טארן קאכן דארף מען וויסן אז דער עירוב עקזיסטירט — ווייל דער גאנצער תכלית פון עירוב איז א היכר.

הלכה ג' (המשך): עירוב פאר די גאנצע שטאט

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ויש לו לאדם לערב על כל בני העיר... ולמחר מכריז ואומר כל מי שלא הניח עירוב תבשילין יסמוך על עירובי."

פשט:

א מענטש קען מערב זיין פאר אלע אנשי העיר (אינערהאלב תחום שבת). ער מאכט עס ערב יום טוב, און יום טוב בפרי מאכט ער א הכרזה.

חידושים און הסברות:

1) "כל העיר" מיינט אינערהאלב תחום:

ווייל יענער דארף טעקניש קענען קומען צום עירוב (קענען עסן דערפון), דארף ער זיין אינערהאלב תחום שבת.

2) מנהג אז דער גדול העיר מאכט עירוב פאר אלעמען:

עס איז א מנהג אז דער רב פון שטאט מאכט לכתחילה אן עירוב פאר די גאנצע שטאט.

3) שולחן ערוך'ס תנאי — נאר פאר ווער ס'האט פארגעסן, נישט פאר א פושע:

דער שולחן ערוך זאגט אז דער עירוב פון דעם רב העלפט נאר פאר ווער ס'האט פארגעסן, נישט פאר איינער וואס איז א "פושע" (פארנאכלעסיגט). די סברא: די חכמים האבן געוואלט אז יעדער זאל אליין מאכן עירוב תבשילין.

4) משנה ברורה'ס חומרא — צוויי מאל פארגעסן מאכט א פושע:

דער משנה ברורה (חפץ חיים) זאגט אז אויב איינער האט פארגעסן פסח און נאכאמאל פארגעסן סוכות, ווערט ער שוין א "פושע" — אפילו עס זענען חדשים אינצווישן. דאס איז א גרויסע חומרא: ערב יום טוב איז א ביזי טאג, עס איז גרינג צו פארגעסן, און צוויי מאל פארגעסן מיט חדשים אינצווישן זאל מאכן א פושע?

5) פארוואס זאל א פושע נישט קענען זיך סומך זיין — צריך עיון:

וואס איז דער חילוק? אויב דער עירוב איז דא, פארוואס זאל עס נישט העלפן פאר א פושע? א תירוץ: אפשר די פשיעה איז נישט אין עירוב תבשילין אליין, נאר אין מצות עונג שבת — ווייל אויב קיינער מאכט נישט פאר אים, וועט ער נישט טארן קאכן אויף שבת. נאך א תירוץ: אפשר די פשיעה איז אז ער פארלאזט זיך אויף דעם רב'ס הכרזה (וואס קומט ערשט יום טוב), און טוט נישט אליין ערב יום טוב.

6) "יסמוך על עירובי" — נישט אוטאמאטיש:

דער לשון "יסמוך" מיינט אז יענער זאל זיך סומך זיין — עס איז א הכרזה, נישט א חלות וואס פאסירט אוטאמאטיש דורך דעם רב'ס ווערטער. יענער דארף וויסן און זיך באוואוסטזיניג סומך זיין.

הלכה ד': ברכה אויף עירוב תבשילין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "המניח עירוב תבשילין חייב לברך... ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב. ואומר: בעירוב זה יהא מותר לי לאפות ולבשל מיום טוב של מחר לשבת. וכי בא לזכות לאחרים אומר: יהא מותר לי ולפלוני ופלוני / לאנשי העיר כולן לאפות ולבשל מיום טוב לשבת."

פשט:

מען מאכט א ברכה "על מצות עירוב" און זאגט א נוסח וואס דערקלערט וואס דער עירוב דערלויבט.

חידושים און הסברות:

1) לשון "המניח":

דער לשון "מניח" פאסט מער ביי עירוב תחומין (וואו מען לייגט אראפ ביים תחום) אדער עירוב חצרות (וואו מען לייגט אראפ אין א הויז). ביי עירוב תבשילין איז "מניח" ווייניגער קלאר — מען גרייט עס אן אין זיין אייגן הויז.

2) פארוואס א ברכה אויף א "סאלוציע פאר א פראבלעם":

א ברכה ווערט געמאכט נישט נאר אויף א מצוה, נאר אויך אויף א תקנת חכמים וואס איז א סאלוציע פאר א פראבלעם.

3) "של מחר" — וואס מיינט עס?

דער רמב"ם שרייבט "מיום טוב של מחר לשבת." "של מחר" מיינט אז דער עירוב ארבעט נאר אויף מארגן'ס יום טוב, נישט אויף אלע ימים טובים. א מענטש קען נישט מאכן ערב פסח אן עירוב אויף אלע ימים טובים פון גאנצן יאר. אבער ווען ער איז מזכה פאר אנדערע (לאנשי העיר כולן), שרייבט דער רמב"ם בלויז "מיום טוב לשבת" אן "של מחר."

4) הגהות מיימוניות — צוגעבן "להדליק את הנר":

דער הגהות מיימוניות זאגט אז מען דארף אויך זאגן "להדליק את הנר" אין דעם נוסח, ווייל דאס איז אויך איינע פון די מלאכות וואס מען דארף טון פאר שבת. אונזער מנהג איז אזוי.

5) לשון הקודש vs. ארמית:

דער רמב"ם שרייבט דעם נוסח אין לשון הקודש, כאטש דער באקאנטער נוסח "בהדין עירובא יהא שרא לנא" איז אויף ארמית. דער שולחן ערוך הרב זאגט אז מען דארף נישט דוקא זאגן אויף ארמית — מען קען זאגן אויף וועלכע שפראך מען פארשטייט. דער ארמישער נוסח שטאמט פון א צייט ווען ארמית איז געווען די אלטעגלעכע שפראך, כדי מענטשן זאלן פארשטיין וואס זיי זאגן.

6) צי די אמירה איז מעכב:

דער פשוט'ער פשט אין רמב"ם איז אז די אמירה איז נישט מעכב. אבער דער רמ"א זאגט אז מ'דארף דווקא דערמאנען די מלאכות פונקטליך — לאכול, ולבשל, ולהדליק הנר — און אן דעם ארבעט עס נישט. עס ווערט געפרעגט: לויט דער רמ"א, אז די אמירה איז אזוי הארט מעכב, פארוואס? א פריערדיגער פוסק (ציטירט אין רמ"א) זאגט פארקערט: אן די ברכה איז זיכער נישט מעכב, אבער אן די אמירה איז אפשר יא מעכב. א הסבר פארוואס די אמירה זאל זיין מעכב: איינער וואס ווייסט נישט וואס די מצוה איז און וויאזוי עס ארבעט, האט ער גארנישט געטון — ער האט סתם גענומען א שטיקל עסן ערב יום טוב. אבער דער היכר (דערקענונג אז

מ'קאכט שוין פון ערב שבת) דארף נישט קיין אמירה — דער עיקר איז אז מ'זעט אז מ'האט שוין אנגעהויבן צו קאכן פון ערב שבת.

7) "חייב לברך":

ווען דער רמב"ם שרייבט "חייב לברך", מיינט ער אז די ברכה איז א חיוב — אבער נישט מער פון דעם. עס איז נישט אזוי ווי דער רמ"א וואס מאכט די אמירה פאר א תנאי לעיכובא.

הלכה ה': מי שלא הניח עירוב תבשילין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מי שלא הניח עירוב תבשילין ולא הניחו עליו... כשם שאסור לו לבשל ולאפות, כך קמחו ומאכלו אסור... אסור לאחרים לבשל ולאפות לו... עד שיקנה לו."

פשט:

ווער עס האט נישט געמאכט עירוב תבשילין, און מ'האט נישט געמאכט פאר אים, טאר ער נישט קאכן/באקן. נישט נאר דאס — זיינע רויע מאכלים זענען אויך אסור פאר אנדערע צו קאכן פאר אים. די עצה איז אז ער זאל מקנה זיין זיינע מאכלים צו איינעם וואס האט יא אן עירוב, און יענער קאכט "זיינס."

חידושים און הסברות:

1) פארוואס גייט דער איסור ארויף אויף די מאכלים?

דער איסור פון עירוב תבשילין איז דאך אויף דעם מענטש — ער טאר נישט טון מלאכות/טרחא אויף יום טוב. פארוואס זאל א צווייטער מענטש (וואס האט אן עירוב) נישט קענען קאכן מיט יענעמ'ס מאכלים? דער תירוץ: עס איז א גדר (גזירה) פון חז"ל צו פארמיידן טריקס — אז מ'זאל נישט קענען אויסדרייען דעם דין דורך געבן די מאכלים צום שכן.

2) צי מ'טאר מאכן א קנין אויף יום טוב:

משא ומתן איז אסור אויף יום טוב, אבער א קנין איז נישט אונבאדינגט משא ומתן. מ'מעג גיין קויפן (ווי פריער געלערנט — מ'זאל נישט נוצן לשון פון משא ומתן).

3) "אם רצה יתן" — אן אמת'דיגער קנין:

דער רמב"ם זאגט אז יענער קען צוריקגעבן נאר אויב ער וויל. עס מוז זיין אן אמת'דיגער קנין, נישט א פעיקער. מתנה על מנת להחזיר וואלט נישט געארבעט, ווייל דאס וואלט אויסגעזען ווי אן אויסדרייעניש (כאטש טעכניש איז מתנה על מנת להחזיר א גילטיגער קנין מיט א תנאי).

הלכה ה' (המשך): מערים vs. מזיד; עבר ואפה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מי שלא הניח עירוב תבשילין ובישל ואפה לאכול בו ביום והותיר, או שהזמין אורחים ולא באו — הרי זה אוכל למחר. אבל [אם הערים] — הרי זה אסור לאכלו. עבר ואפה ובישל לשבת — אין אוסרין עליו. למה החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד? שאם תתיר למערים נמצאו הכל מערים וישתכח שם עירוב תבשילין. אבל המזיד אינו מצוי, ישראל קדושים הם, ואם יעבור היום לא יעבור פעם אחרת."

פשט:

ווער עס האט נישט געמאכט עירוב תבשילין אבער האט געקאכט פאר יום טוב אליין, און ס'איז איבערגעבליבן — מעג ער עסן שבת. אבער ווער עס האט מערים געווען (געמאכט זיך ער קאכט פאר יום טוב, אבער באמת פאר שבת) — איז אסור. א מזיד (גראב עובר געווען און געקאכט פאר שבת) — אין אוסרין עליו.

חידושים און הסברות:

1) פארוואס איז מערים ערגער ווי מזיד?

דער רמב"ם גיט א פראקטישן טעם: אויב מ'וועט ערלויבן הערמה, וועט יעדער מערים זיין (ווייל ס'איז גרינגער ווי מאכן עירוב תבשילין), און ישתכח שם עירוב תבשילין — די גאנצע תקנה וועט פארגעסן ווערן. אבער א מזיד איז נישט שכיח — ישראל קדושים הם, און ווער עס איז עובר איין מאל, וועט נישט עובר זיין נאכאמאל.

2) וואס מיינט "מזיד" דא?

נישט א פורק עול — נאר איינער וואס האט פארגעסן עירוב תבשילין, און האט בדעת געקאכט פאר שבת אן עירוב. נעקסטע יאר וועט ער שוין געדענקען.

3) פארגלייך מיט הלכות עירובין פרק א' הלכה י"א:

דארט ביי עירובי חצרות האט דער רמב"ם אויך געזאגט אז מ'איז מחמיר מער ביי מערים ווי ביי מזיד, אבער אן א טעם. דא ביי עירוב תבשילין גיט דער רמב"ם דעם טעם בפירוש. דער מגיד משנה אין פרק ו' פארווייזט אויף דעם. דארט אין הלכות עירובין האט דער רמב"ם עס פארשטאנען ווי א מוסר'דיגער ענין — א פרומער נבל ברשות התורה, איינער וואס מאכט זיך פרום אבער באטריגט, איז נאך ערגער ווי א מזיד. דא גיט דער רמב"ם א מער פראקטישן טעם (ישתכח שם עירוב תבשילין).

הלכה ו': שני ימים טובים של גלויות — תנאי

דער רמב"ם'ס ווערטער: "שני ימים טובים שחלו בחמישי וערב שבת — עושה עירוב תבשילין מיום רביעי שהוא ערב יום טוב. שכח ולא הניח — מניחו בראשון ומתנה. כיצד? מניח עירוב תבשילין ביום חמישי ואומר: 'אם היום יום טוב ולמחר חול — למחר אבשל ואופה לשבת ואינו צריך לערוב. ואם היום חול ולמחר יום טוב — בערוב זה יותר לי לאפות ולבשל ממחר יום טוב לשבת.'"

פשט:

ביי צוויי טעג יום טוב (דאנערשטאג-פרייטאג), מאכט מען עירוב תבשילין מיטוואך. אויב מ'האט פארגעסן, קען מען דאנערשטאג (ערשטער טאג יו"ט) מאכן מיט א תנאי: אויב היינט איז יו"ט, דארף איך נישט קיין עירוב פאר מארגן (ווייל מארגן איז חול). אויב היינט איז חול, איז דער עירוב גילטיג פאר מארגן.

חידושים און הסברות:

1) ספיקא דיומא:

דער רמב"ם רעדט פון ספיקא דיומא — כלפי שמיא גלוי וועלכער טאג איז דער אמת'דיגער יום טוב, און דער צווייטער טאג איז נאר מספק. דערפאר ארבעט דער תנאי.

2) קיין ברכה ביי דעם תנאי:

אין דעם צווייטן צד ("אם היום חול") זאגט ער "בערוב זה" אן א ברכה, ווייל ס'איז א ספק — ספק ברכות להקל. ביי דעם ערשטן צד ("אם היום יום טוב") דארף ער גארנישט, ווייל דעמאלט איז דער עירוב אומנויטיג. אבער עס ווערט אויך אויפגעברענגט: ביי יום טוב שני מאכט מען דאך א ברכה אויף אלע מצוות, הגם ס'איז א ספק — דער עירוב איז אויך נאר אויפ'ן צד אז מארגן איז יום טוב. עס בלייבט אומקלאר צי מען מאכט א ברכה אדער נישט.

3) ראש השנה — קיין תנאי:

ביי שני ימים טובים של ראש השנה, וואו ביידע טעג זענען קדושה אחת, קען מען נישט מאכן דעם תנאי. ווער עס האט פארגעסן עירוב תבשילין ערב יום טוב, מוז זיך פארלאזן אויף אנדערע (סומך לאחרים) אדער מקנה זיין.

הלכה ו' (המשך): כיוצא בו — תרומה ומעשר בתנאי

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כיוצא בו, היו לפניו שתי כלכלות של טבל ביום טוב ראשון, אומר: אם היום חול — תהא זו תרומה על זו, ואם

היום קודש — אין בדברי כלום. וקורא עליה שם ומניחה. ולמחר חוזר ואומר: אם היום קודש — אין בדברי כלום [וכבר נעשה אתמול], אם היום חול — תהא זו תרומה על זו. וקורא לה שם ומניחה... ואוכל את השניה."

פשט:

מען קען דעם זעלבן תנאי-טריק (ממה נפשך) נוצן פאר מעשר'ן טבל אויף יום טוב: ער זאגט אויפ'ן ערשטן טאג "אויב היינט איז חול — זאל דאס זיין תרומה", און אויפ'ן צווייטן טאג זאגט ער דאס זעלבע בפארקערט.

חידושים און הסברות:

1) "וקורא עליה שם":

ער דארף געדענקען וועלכע כלכלה ער האט געמאכט תרומה, ווייל ער מוז זאגן די זעלבע ביידע מאל — אז נישט, קען ער בטעות עסן די תרומה.

2) פארוואס ברירה קומט נישט אריין:

תרומה איז מדאורייתא, און ביי דאורייתא האלט מען "אין ברירה."

הלכה ו' (המשך): דער רמב"ם'ס גרויסער חידוש — בזמן הזה קען מען נישט מאכן תנאי

דער רמב"ם ווערטער: "כל הדברים האלו שאמרנו — הואיל ובזמן שהיה בית דין של ארץ ישראל מקדשין על פי הראייה, והיו בני הגליות עושין שני ימים טובים כדי להסתלק מן הספק... אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו — אין יום טוב שני אלא מנהג בלבד. לפיכך אני אומר שאין מערבין... בזמן הזה, ואין מעשרין את הטבל על תנאי."

פשט:

דער רמב"ם חידוש'ט אז בזמן הזה, ווען מען ווייסט שוין פון חשבון וועלכער טאג איז יום טוב, קען מען נישט מער מאכן דעם תנאי פון "אם היום חול / אם היום קודש" — נישט פאר עירוב תבשילין, נישט פאר עירובי חצרות ושיתופי מבואות, און נישט פאר תרומה ומעשר. ווייל יום טוב שני איז היינט נאר א מנהג, נישט א ספק, און מען קען נישט זאגן "אם היום חול" ווען מען ווייסט אז ס'איז נישט חול.

חידושים און הסברות:

1) "לפיכך אני אומר" — דער רמב"ם'ס אייגענער חידוש:

ווען דער רמב"ם זאגט "אני אומר" אדער "יראה לי", מיינט ער אז דאס איז זיין אייגענער חידוש וואס שטייט נישט קלאר אין די קוואלן. אנדערע (גאונים) האלטן אנדערש. דער ראב"ד איז טאקע מחלוקת.

2) דער יסוד — יום טוב שני איז מנהג, נישט ספק:

אמאל, ווען בית דין האט מקדש געווען על פי הראייה, האבן בני הגליות טאקע נישט געוואוסט וועלכער טאג ס'איז, און דער צווייטער טאג איז געווען א ספק. דעמאלט האט דער תנאי געארבעט — מען האט געקענט זאגן "אם היום חול." אבער היינט, ווען מען פארלאזט זיך אויף חשבון, ווייסט מען געגנוי וועלכער טאג ס'איז. דער צווייטער טאג איז בלויז א מנהג. ממילא קען מען נישט מאכן א תנאי "אם היום חול" — ווייל ביידע טעג האבן די זעלבע מנהג-קדושה, און מען ווייסט בעצם וועלכער טאג ס'איז.

3) קידוש החודש בזמן הזה:

דער רמב"ם האלט אז אפילו היינט ווערט דער חודש מקודש דורך בני ארץ ישראל — נאר אמאל על פי ראייה, היינט על פי חשבון. דער חילוק איז אז היינט ווייסט מען שוין פון פאראויס.

4) דער ראב"ד'ס מחלוקת:

דער ראב"ד איז נישט מסכים. זיין סברא: אויב יום טוב שני איז נאר מנהג, איז עס "ערגער" ווי פריער (ווען ס'איז געווען ספק), און על אחת כמה וכמה זאל דער תנאי ארבעטן — ווייל מען ווייסט דאך בעצם וועלכער טאג ס'איז חול. דער רמב"ם'ס ענטפער (ווי מען פארשטייט עס): ווען מען נעמט אן דעם מנהג ערנסט, טראכט מען ביידע טעג ווי יום טוב, און מען קען נישט זאגן "אם היום חול."

[דיגרעסיע: "אומר אני" — דער רמב"ם'ס שטייגער ווי רבי:]

דער לשון "אומר אני" איז דער לשון פון רבי (רבינו הקדוש) אין משנה. דער רמב"ם, וואס קוקט זיך אן אין זיין הקדמה ווי דער מחבר המשנה (הולך בעקבות רבינו הקדוש), נוצט דעם זעלבן לשון. ווען ער שרייבט סתם, שטייט וואס ס'שטייט (תורה שבעל פה); ווען ער זאגט א חידוש, זאגט ער קלאר "אני אומר" — דאס איז "מיין תורה," נישט תורה שבעל פה וואס שטייט קלאר. דער רמב"ם האלט אז מען דארף פאלגן נאר די גמרא, נישט די גאונים, און אפילו נישט דעם רמב"ם אליין (ווי ער שרייבט אין זיין הקדמה). ווען ער זאגט "אני אומר" איז ער מודה אז ס'איז א חידוש — א גוטע סברא, אבער נישט עפעס וואס שטייט קלאר. עס ווערט אויך דערמאנט אז עס זענען דא וואס זאגן אז משה רבינו ווען ער האט געזאגט עפעס אייגנס האט ער אויך געדארפט זאגן "אומר אני."

כבוד ועונג יום טוב

דער רמב"ם ווערטער: "כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה, כך כל ימים טובים, שנאמר 'לקדוש ה' מכובד'... וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב השבת, שדבר זה בכלל הכבוד."

פשט:

אזוי ווי שבת האט א דין פון כבוד ועונג, אזוי אויך יום טוב. מ'זאל נישט עסן א סעודה ערב יום טוב פון מנחה-צייט, כדי מ'זאל אריינגיין אין יום טוב מיט אפעטיט.

חידושים און הסברות:

**1) שמחה

1) שמחת יום טוב — וואו רעכנט דער רמב"ם עס?

דער רמב"ם רעכנט אויס צוועלף מצוות אין הלכות שביתת יום טוב, און שמחה איז נישט דערצווישן. דער תירוץ: די צוועלף מצוות זענען נאר שביתה-מצוות. שמחת יום טוב איז וודאי דאורייתא — דער רמב"ם רעכנט עס אין הלכות חגיגה. דארט איז די עיקר מצוה חגיגה (קרבן שלמים), און "יש בכלל זה" אויך שמחה. דער רמב"ם האט אסאך מאל א מצוה וואס האט צווי ענינים, און ביידע ווערן גערעכנט אונטער איין מצוה. די סיבה פארוואס שמחה שטייט נישט אין דער ליסטע פון מצוות אין הלכות שביתת יום טוב איז ווייל דער ליסטע רעדט נאר פון "שביתה" — שמחה איז א באזונדערע קאטעגאריע.

2) דער פסוק "לקדוש ה' מכובד" — כולל יום טוב:

דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק פון ישעיה "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד." דער פשוט'ער פשט וואלט געמיינט אז "קדוש ה'" איז דאס זעלבע ווי שבת. אבער דער רמב"ם לערנט אז "קדוש ה'" כולל יעדן טאג וואס איז קדוש להשם — אויך יום טוב, וואס ווערט גערופן "מקרא קודש." דאס איז מדברי קבלה (פון נביאים), נישט דאורייתא.

3) חילוק צווישן שבת און יום טוב בנוגע ערב-סעודה:

אין דער גמרא איז משמע אז דער איסור פון עסן ערב יום טוב איז שטארקער ווי ערב שבת — עס איז שיטת ר' יהודה, און לכאורה איז נישט הלכה ווי ר' יהודה, אבער דער רמב"ם פסק'נט עס אלס "ראוי" (עצה טובה), נישט אלס שטריקטער איסור. אין הלכות שבת זאגט דער רמב"ם: מ'מעג עסן, אבער מכבוד השבת זאל מען נישט קובע זיין סעודה. דער חילוק: ביי שבת רעדט ער פון נישט קובע זיין א "משתה" (גרויסע סעודה) דעם גאנצן ערב שבת, און אויך נישט קובע זיין סעודה בכלל נאך מנחה. ביי יום טוב זאגט ער "שלא יסעוד מן המנחה ולמעלה."

מבזה את המועדות

דער רמב"ם ווערטער: "וכל המבזה את המועדות כאילו נתפל לעבודה זרה."

פשט:

ווער עס איז מבזה ימים טובים איז ווי ער דינט עבודה זרה.

חידושים און הסברות:

1) מבזה = דער אפעסיט פון כבוד:

"מבזה את המועדות" מיינט דער אפעסיט פון כבוד יום טוב — ווער עס מאכט נישט א סעודה, מאכט נישט אז יום טוב זאל זיין באדייטזאם.

2) פשט אין "כאילו נתפל לעבודה זרה":

דער מקור איז פון פרשת משפטים — "אלהי מסכה לא תעשה לך... את חג המצות תשמור." דער פשט: וואס מאכט א גוי א גוי? ער גייט ביי גוי'אישע ימים טובים ("וקרא לך ואכלת מזבחו"). וואס מאכט א איד א איד? ער האט אידישע ימים טובים. אויב מ'איז מבזה די ימים טובים — מ'מאכט נישט אז עס זאל זיין אן אינטעראקטיווע, לעבעדיגע זאך — ווען מענטשן גיין צום "טעאטער" אינשטאט, וואס איז כאילו עבודה זרה.

3) חילוק פון שבת:

ביי שבת (סוף הלכות שבת) זאגט דער רמב"ם אויך א קשר צווישן שבת און עבודה זרה, אבער דארט איז עס א ברייטערער ענין (צוויי גרויסע מצוות). ביי יום טוב גייט עס ספעציפיש אויף כבוד יום טוב.

שמחת יום טוב — חיוב שמחה

דער רמב"ם ווערטער: "שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולן אסורים בהספד ובתענית. וחייב אדם להיות בהם שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו, שנאמר 'ושמחת בחגך.' אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה, יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו."

פשט:

אלע ימים טובים (כולל חול המועד) זענען אסור אין הספד ותענית, און מ'איז מחויב צו זיין פריילך. כאטש די עיקר מצוה פון "ושמחת" איז קרבן שלמים, איז "בכלל" דעם אויך א חיוב אז יעדער איינער זאל זיך פרייען.

חידושים און הסברות:

1) "יש בכלל אותה שמחה" — צוויי שכבות:

די עיקר מצוה דאורייתא פון "ושמחת בחגך" איז קרבן שלמים (ווי ער מסביר אין הלכות חגיגה). אבער "בכלל" דעם איז אויך א חיוב פון פערזענלעכע שמחה פאר יעדן מיטגליד פון דער משפחה.

2) "כל אחד ואחד כראוי לו" — יעדער לויט זיין שמחה:

דער רמב"ם מסביר: **הקטנים — נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות. והנשים — קונה להן בגדים ותכשיטין כפי ממונו.** דער טאטע זאל זיך נישט איינרעדן אז וואס ער רופט שמחה איז ביי יעדן שמחה. מ'דארף אריינטראכטן אין יעדן איינעם וואס איז *זיין* שמחה. א קינד ווערט פריילך פון זיסווארג — פאר א דערוואקסענעם איז דאס נישט קיין שמחה ווייל ער קען זיך אליין קויפן קענדיס. דאס גייט אויך "להקל" — ביי א קינד איז אן אייז א גאנצע שמחה, אבער ביי א דערוואקסענעם איז דאס נישט דער חיוב שמחה.

3) "קונה להן" — נישט דווקא נייע זאכן:

"קונה להן בגדים ותכשיטין" מיינט נישט אז מ'מוז קויפן נייע דזשולערי יעדן יום טוב. עס מיינט אז מ'זאל מאכן זיכער אז זיי זאלן האבן יום טוב'דיגע קליידער צו טראגן. די שמחה איז דאס אנטון די בגדים לכבוד יום טוב, נישט דער אקט פון קויפן. דער מנהג צו קויפן נייע דזשולערי יעדן יום טוב איז א טעות אין פארשטאנד פון דער מצוה. די מצוה איז נישט א ענין פון מתנה/גיפט, נאר א ענין פון שמחה — אז די פרוי זאל אויסקוקן שיין לכבוד יום טוב. אזוי ווי ביי מענער איז די שמחה אין עסן פלייש און טרינקען ווין (ווייל "אין שמחה אלא בבשר, אין שמחה אלא ביין"), אזוי איז ביי פרויען די שמחה אין שיינע קליידער. דער רמב"ם לייגט "אין שמחה אלא ביין" אויף מענער ספעציפיש.

חיוב צו שערן מיט ארימעלייט

דער רמב"ם ווערטער: "וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים. אבל מי שנועל דלתות חצירו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש — אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו."

פשט:

ווען מען עסט און טרינקט יום טוב, איז מען מחויב צו געבן פאר גר, יתום, אלמנה, און אלע ארימעלייט. ווער עס עסט נאר אליין אן צו שערן מיט ארימעלייט, האט גארנישט מקיים געווען פון שמחת יום טוב — עס איז בלויז "שמחת כריסו" (הנאה פון בויך), נישט שמחת מצוה.

חידושים און הסברות:

1) "שמחת כריסו" — גארנישט מקיים:

עס איז נישט אזוי אז מען האט מקיים געווען "האלב" פון דער מצוה — מען האט גארנישט מקיים געווען.

2) ראיה פון פסוקים:

דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק (הושע ט:ד) "זבחיהם כלחם אונים להם, כל אוכליו יטמאו, כי לחמם לנפשם" — זייער קרבן איז ווי לחם אונים (ברויט פון טומאה/עבודה זרה), ווייל "לחמם לנפשם" — זייער ברויט איז נאר פאר זיך. לחם/ברויט איז עפעס וואס מען שערט מיט אנדערע; ווען מען עסט נאר פאר זיך, איז עס ווי לחם אונים.

3) "וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם" (מלאכי ב:ג):

"די מיסט פון אייערע חגים" — דאס מיינט: די פרעסעריי, דאס עסן וואס מען עסט נאר פאר זיך, איז דער "פרש" (מיסט/שמוץ) פון די חגים. "ושמחה כזו קלון היא להם" — אזא שמחה איז א שאנדע.

4) מגיד משנה — קיין מקור אין חז"ל:

דער מגיד משנה באמערקט אז דער רמב"ם האט נישט קיין מקור אין חז"ל פאר דעם שטיקל — ער האט עס אליין געזאגט מיט ראיות פון פסוקים.

5) עיקר חידוש — עס איז מדין שמחה, נישט מדין רחמנות:

דער חיוב צו געבן פאר ארימעלייט איז נישט מדין רחמנות אדער אהבת ישראל, נאר מדין שמחה גופא. דער פסוק זאגט "ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה" — שמחה מיינט אז יעדער עסט. אויב נישט יעדער עסט, איז עס נישט שמחה, נאר פרעסעריי. א שמחה מיינט א גרויסע סעלעברעישאן וואו אלע נעמען אנטייל — "אתה וביתך והעני והאביון." אויב מען געבט נאר פאר "שיינע אידן" (רייכע), איז עס נישט קיין שמחה.

6) נייער פשט אין "כוונת אכילה":

די כוונת אכילה אויף יום טוב איז צו געבן צדקה פאר'ן עסן, אז אנדערע אידן זאלן אויך האבן צו עסן. דאס איז פארבונדן מיט "שלחנו של אדם מכפר" — ווען מען געבט פאר ארימעלייט.

7) כבוד יום טוב vs. דיין כבוד:

ווען אלע עסן, ווערט דער טאג א דערהויבענער, פריילכער טאג — דאס איז כבוד יום טוב. ווען נאר דו עסט, האסט דו געהאט א גוטן טאג, אבער דער טאג אליין איז נישט געווארן פריילך — דו קענסט דאך אויך האבן א גוטן דינסטאג ווען דו עסט אסאך פלייש. דער חילוק: אין ירושלים ווען מען דרייט זיך ארום און מען זעט אז אלע זענען פריילך — דאס מאכט דעם טאג צו א פרייליכן טאג. דער זוהר הקדוש זאגט די זעלבע זאך.

[דיגרעסיע: שבת vs. יום טוב בנוגע שערן מיט ארימעלייט:]

ביי שבת שטייט נישט דער חיוב צו שערן מיט ארימעלייט אזוי ווי ביי יום טוב (חידוש פון מלאכת רוקח). פארשידענע תירוצים:

- שבת איז נישט "שמחה" נאר "עונג" — "וקראת לשבת עונג." שבת איז "מנוחה," נישט א גרויסע סעלעברעישאן.
- שבת טראגט מען נישט (איסור הוצאה), סאו מען קען נישט שיקן עסן און גיין צו יענעם אזוי פשוט. יום טוב איז מותר צו טראגן (מתוך שהותרה לצורך אוכל נפש), סאו מען קען אפן האלטן די טיר, שיקן עסן, רופן מענטשן.
- ביי שבת איז דא "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות" — מען זאל נישט בעטן. אבער ביי יום טוב איז דאס נישט דא — יום טוב מוז יעדער איינער האבן מער ווי דאס מינימום.
- שבת הייבט אן מיט דער משנה פון "עני עומד בחוץ" — דער ארימאן שטייט אינדרויסן און קען נישט אריינקומען (ווייל מען טראגט נישט). אבער יום טוב איז פארקערט — מען קען אים אריינרופן.
- חידוש פון מאור עיניים: איינע פון די טעמים פארוואס דער אייבערשטער האט געגעבן ימים טובים איז כדי אז דער ארימאן זאל האבן. א גביר דארף נישט קיין ימים טובים — ער קען אלעמאל עסן פלייש ווען ער וויל. ימים טובים זענען א צייט פאר אהבת ישראל.

סדר היום אויף יום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אף על פי שאכילה ושתיה במועדות בכלל מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך הוא הדת: משכימין... מתפללין... קורין בתורה בענין היום... הולכין לבתיהם לאכול... חוזרין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום. ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה, וחוזרין לבתיהם לאכול ולשתות שאר היום עם הלילה."

פשט:

דער סדר היום פון יום טוב: שחרית דאווענען מיט קריאת התורה, דערנאך גייט מען צו בתי מדרשות לערנען ביז חצות, דערנאך מנחה, און דערנאך די גרויסע סעודה פון נאכמיטאג ביז ביינאכט.

חידושים און הסברות:

1) "בכלל מצות עשה":

דער רמב"ם זאגט נישט אז עסן איז די מצות עשה, נאר אז עס איז "בכלל" — עס איז נכלל אין דער מצוה. דער עיקר מצות עשה איז די קרבנות, און עסן איז אויך נכלל אין דעם פסוק.

2) "הדעת" / "הדת":

דער רמב"ם רופט דעם סדר "כך הוא הדת" — אזוי איז דער סדר הדברים, דעת של תורה. דאס מיינט נישט נאר א הלכה, נאר א דעת התורה — אזוי קוקט די תורה אויף וויאזוי א טאג זאל אויסזען.

3) בית הכנסת vs. בית המדרש:

אינדערפרי גייט מען אין בית הכנסת אדער בית המדרש (ווי געלערנט אין הלכות תפילה, אז בית המדרש איז נאך א בעסערע פלאץ צו דאווענען). אבער לערנען נאך עסן איז ספעציפיש אין בית המדרש — דאס מיינט נישט א פלאץ, נאר א שיעור/לערנען.

4) חצי לה' וחצי לכם:

דער סדר שפיגלט אפ דעם כלל אין גמרא אז יום טוב זאל זיין "חציו לה' וחציו לכם" — צוגעטיילט צווישן גייסטיגע און גשמיות'דיגע הנאה.

5) "לאכול ולשתות שאר היום עם הלילה":

דאס זעט אויס ווי איין לאנגע סעודה וואס ציט זיך פון נאכמיטאג ביז ביינאכט — אפשר על הפורת מפה ומקדש ווען ס'איז צוויי טעג יום טוב.

דער רמב"ם דערמאנט נישט אז מ'גייט צוריק פאר מעריב.

גדרי השמחה: נישט שכרות, שחוק וקלות ראש

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל, לא ימשך ביין... שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל. שנאמר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה'... ואי אפשר לעבוד את ה' לא מתוך שחוק לא מתוך קלות ראש לא מתוך שכרות."

פשט:

מ'זאל נישט נמשך ווערן צו פיל וויין, ווייל שכרות, שחוק, און קלות ראש איז נישט שמחה נאר הוללות וסכלות. די מצוה איז שמחה וואס האט אין זיך עבודת השם.

חידושים און הסברות:

1) דריי הגבלות אויף שמחה:

(1) מ'זאל געבן פאר יענעם (אנשי ועניים); (2) חצי לכם וחצי לה' — דער סדר פון לערנען און דאווענען; (3) מ'זאל נישט איבערטרייבן מיט וויין און שחוק.

2) סברת הרמב"ם:

איינער קען טענה'ן אז ווי מער וויין, אלץ מער שמחה — ווי ביי אנדערע מצוות וואו מער איז מער. דער רמב"ם ענטפערט: ביי יום טוב איז דא אן "exact amount" — מער פון דעם איז שוין נישט קיין שמחה.

3) דער ראיה פון פסוק:

אין דער זעלבער תורה וואו ס'שטייט שמחה, שטייט אויך "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" — שמחה איז קאנעקטעד מיט עבודת השם. ס'קען נישט זיין אז עבודת השם מיינט שחוק וקלות ראש. ממילא, ווען ס'שטייט שמחת יום טוב, מיינט עס אזא שמחה וואס פאסט מיט עבודת ה'.

4) "עבודת יוצר הכל":

פארוואס נוצט דער רמב"ם דעם אויסדרוק "יוצר הכל" אנשטאט סתם "השם"? ווייל פריער האט מען גערעדט וועגן עבודת ה' דורך תפלה (רוחניות), און יעצט רעדט מען וועגן עבודת ה' דורך די סעודה (גשמיות). "יוצר הכל" — דער באשאפער פון אלעס — אינקלודירט אויך די גשמיות'דיגע שמחה. מ'פרייט זיך מיט דעם יוצר הכל אויך דורך עסן און טרינקען.

5) "לא מתוך שחוק, לא מתוך קלות ראש, לא מתוך שכרות":

דאס איז א לשון הגמרא (ברכות ל:). דער רמב"ם נוצט עס צו באווייזן אז שמחה מיינט נישט שכרות.

שוטרים ברגלים, תערובות אנשים ונשים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "חייבין בית דין להעמיד שוטרים ברגלים שהיו מסבבין ומחפשין בגנות ובפרדסים ועל הנהרות, כדי שלא יתקבצו לאכול שם אנשים ונשים ויבואו לידי דבר עבירה. וכן יזהירו על דבר זה לכל העם, כדי שלא יתערבו אנשים בנשים בבתיהם לשמחה ולא ימשכו ביין שמא יבואו לידי דבר עבירה."

פשט:

בית דין מוז שטעלן שוטרים אויף יום טוב צו פאטראלירן גערטנער, פארקס, און טייכן, אז מענער און פרויען זאלן נישט צוזאמענקומען. אויך אינדערהיים זאל מען אנזאגן אז ס'זאל נישט זיין תערובות.

חידושים און הסברות:

1) אינדערהיים vs. דרויסן:

בית דין שיקט שוטרים נאר צו עפנטלעכע פלעצער (גנות, פרדסים, נהרות). אינדערהיים שיקט מען נישט קיין שוטרים (ווי דער רמב"ם האט שוין געזאגט אז ס'איז נישטא קיין שוטרים אינדערהיים), אבער מ'דארף יא אנזאגן ("יזהירו"). אינדערהיים איז "אנשים ונשים" מיינט דא פרעמדע מענטשן.

2) פארוואס שטייט עס דא:

דער רמב"ם רעדט דא נישט וועגן "נבל ברשות התורה" (וואס וואלט געפאסט אין הלכות דעות), נאר אז אויב ס'וועט זיין תערובות אנשים ונשים, וועט עס נישט זיין די אמת'דיגע שמחה וואס האט עבודת ה' מיט זיך. דאס איז א המשך פון דעם גדר פון שמחת יום טוב.

3) שחוק וקלות ראש = המביא לידי ערוה:

דער אויסדרוק "שחוק וקלות ראש" וואס דער רמב"ם האט גענוצט פריער, מיינט ווי געוויינלעך אין די גמרא — המביא לידי ערוה. מ'ווערט היימיש מיט פרויען, ס'ווערט שחוק וקלות ראש, און ס'ווערט אן עבירה.

חול המועד: הגדרה, הספד, ותענית

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ימים שבין ראשון ושביעי של פסח, ושבין ראשון ושמיני של חג הסוכות, הן הנקראים חולה של מועד ונקראים מועד... אף על פי שהם חייבים בשמחה ואסורים בהספד ותענית... מותר לספוד בהם תלמיד חכם בפניו, אבל אחר שנקבר אסור לסופדו בהם."

פשט:

חול המועד — די טעג צווישן ערשטע און לעצטע טעג יום טוב — זענען אסור בהספד ותענית, אבער פאר א תלמיד חכם מעג מען מספיד זיין בפניו (פאר'ן באגראבן), נאכ'ן באגראבן שוין נישט.

חידושים און הסברות:

1) "מועד" אין לשון חז"ל:

אין משנה/גמרא, ווען ס'שטייט "במועד" מיינט עס חול המועד, נישט יום טוב. ווען מ'מיינט יום טוב שטייט "ביום טוב" אדער "בחג." דער רמב"ם ברענגט דאס ווייל ער אליין גייט נוצן דעם לשון "מועד" = חול המועד.

2) פארוואס רופט מען עס "מועד" און נישט נאר "חול המועד":

אין תורה (פרשת המועדים) שטייט ערשט "מועד" אויף אלעס, דערנאך "מקרא קודש" נאר אויף יום טוב. חול המועד איז א טייל פון מועד אבער נישט מקרא קודש. די ווארט "חול" איז אפשר א שטיקל מבזה — ס'דאונגרעידס חול המועד. דערפאר רופט מען עס סתם "מועד."

3) בגולה vs. בארץ ישראל:

בגולה איז 4 טעג חול המועד פסח און 5 טעג חול המועד סוכות. בארץ ישראל איז 5 טעג פסח און 6 טעג סוכות (ווייל נישטא צווייטער טאג יום טוב).

4) הספד תלמיד חכם בפניו:

דער חילוק צווישן יום טוב (גאר אסור בהספד) און חול המועד (מותר בפניו פאר א תלמיד חכם) איז ווייל כבוד התורה איז דוחה. אבער דאס איז נאר "בפניו" — פאר'ן באגראבן, ווען ס'וואלט געווען א בזיון צום תלמיד חכם נישט צו מספיד זיין. נאכ'ן באגראבן קען מען עס מאכן מארגן, איז נישטא קיין בזיון. "בפניו" טייטש אין פראנט פון די מיטה (פאר'ן קבורה), נישט בפני החכם ווען ער לעבט.

5) קל וחומר — ראשי חדשים, חנוכה, ופורים:

ראשי חדשים, חנוכה, ופורים, וואס זענען וויניגער ווי חול המועד (זיי זענען נאר אסור בהספד ותענית אבער מותר במלאכה), איז זיכער מותר מספיד זיין א תלמיד חכם בפניו. אבער לאחר קבורה איז אסור לספוד אויך אין ראשי חדשים, חנוכה, ופורים.

אין מניחין מטת המת ברחוב במועד

דער רמב"ם: ווייל מ'האט אסור געמאכט הספד ותענית, האט מען אויך אסור געמאכט זאכן וואס ברענגען דערצו. דעריבער **אין מניחין מטת המת ברחוב במועד** — מ'שטעלט נישט אוועק די מטה אויף דער גאס, **שלא להרגיל את ההספד**, נאר מ'טראגט דעם מת דירעקט פון זיין הויז צום קבר.

חידושים:

[דיגרעסיע: וואס מיינט "הספד" — נישט א דרשה:]

דער עולם מיינט בטעות אז הספד מיינט שטיין און זאגן דרשות. אבער הספד אין דער גמרא מיינט אלעמאל געוויסע פעולות וואס מ'טוט צו מעורר זיין דאס הארץ — עס איז א מעשה, נישט נאר רייד. דער ראיה איז פון פסוק (תהלים ל:יב) "הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי" — הספד ווערט פארגליכן צו מחול (טאנץ), וואס ווייזט אז עס איז א פעולה מיט הענט און פיס. דאס שטימט מיט דעם מנהג אז פרויען האבן געקלאפט מיט די הענט, געשריגן "אוי!", און דער עולם האט געוויינט.

פראקטישע נפקא מינה: אונזערע הספדים היינט — וואו מ'שטייט און זאגט דברי זכרון/דרשות — האבן נישט קיין דין הספד לפי חז"ל. דעריבער, ווען מ'זאגט אז חול המועד אדער חנוכה/פורים מ'זאגט נישט קיין הספד נאר "דברי זיכרון" — איז דאס בעצם דאס זעלבע ווי אלע אונזערע הספדים.

ואין מתאבלין במועד

דער רמב"ם: ואין מתאבלין במועד — ולא מברין — ולא מגלין את הכתף. אבער קרובים שהם חייבים להתאבל עליו — זיי טוען יא קריעה און די קורצע זאכן וואס מ'טוט איינמאליג ביי דער לויה.

חידושים:

1) "אין מתאבלין" — מעשים, נישט פילינגס:

"אין מתאבלין" מיינט בעיקר די מעשים און די אווירה — מ'זאל נישט צודעקן די שפיגלען, ברענגען נידעריגע בענקלעך, א.א.וו. אבער נישט דאס פילינג אליין. שמחת יום טוב רעדט פון א מציאות — פלייש, גוטע אווירה, זינגען מיט די קינדער — נישט פון אן אינערליכע פילינג. א מענטש וואס איז אינערליך טרויעריג אבער ער עסט, זינגט, און מאכט א גוטע אווירה — האט מקיים געווען שמחת יום טוב.

2) "אין מתאבלין" vs. קריעה:

מ'טוט יא קריעה (איינמאליגע מעשה ביי דער לויה). אבער די לענגערע אבילות — שבעה טעג — טוט מען נישט במועד.

קריעה פאר חכם, אדם כשר, ובשעת יציאת נשמה

דער רמב"ם: ווען רייסט יעדער קריעה, נישט נאר קרובים? ביי א **חכם**, אדער אן **אדם כשר**, אדער **העומד בשעת נטילת נשמה** — הרי זה קורע ומתאבל במועד אף על פי שאינו קרובו.

חידושים:

1) גדר "אדם כשר":

דער טור זאגט אז אדם כשר איז איינער וואס נישט חשוד אויף קיין עבירה — מ'הערט נישט אויף אים קיין שום עבירה. ער איז נישט קיין חכם, ער איז אפשר אן עם הארץ, אבער א וואוילער ערליכער איד. דער חילוק צווישן חכם און אדם כשר: א חכם איז א תלמיד חכם; אן אדם כשר איז דאס זעלבע מדרגה פון ערליכקייט נאר אן דעם לערנען. עס ווערט געברענגט דער משל פון רבי ישראל סאלאווייטשיק וואס האט געזאגט אויפ'ן ראחמיסטריווקער רבי (רבי דוד): "ער איז אן עכטער חסידישער איד — ער בטל'ט נישט קיין מינוט, אבער ער לערנט נישט קיין ווארט." דאס איז דער טיפוס פון אדם כשר — ער האט אנדערע מצוות, ער איז א ארבעטער, רוב טאג ביזי, ער

לערנט אוודאי דאס מינימום (פרק אחד שחרית), אבער ער איז נישט א "לערנער" — און דאך א גאנץ ערליכער איד.

2) קריעה ביי יציאת נשמה:

יעדער וואס שטייט ביי דער יציאת נשמה פון א איד דארף רייסן קריעה — ווייל עס איז "כספר תורה שנשרף." יעדער איד האט קדושת ישראל. דאס איז נישט בלויז ביי אן אדם כשר — אפילו ביי א סתם איד, אז מען זעט ממש ווי ער שטארבט, דארף מען רייסן קריעה. אבער סתם הערן אז איינער איז געשטארבן אדער זיין ביי א לויה איז נישט דאס זעלבע. דאס זענען צוויי באזונדערע דינים: (1) אן אדם כשר — דארף יעדער קריעה רייסן; (2) זען ווי א איד שטארבט — אויך א באזונדערע חיוב קריעה, ווייל עס איז א בזיון, א חילול השם אז א הייליגער איד שטארבט.

3) למעשה — מנהג היום:

ביידע הלכות — קריעה פאר אדם כשר, און קריעה פאר העומד בשעת נטילת נשמה — פירט מען זיך נישט למעשה. אויך בכלל מאכט מען היינט נישט קיין עכטע קריעה נאר א זכר לקריעה מיט א שניט (שאילו). אזוי ווי מ'האט אויפגעהערט טון חליצות קורצער ווייל ס'איז נישט דער מנהג, אזוי אויך איז קריעה ביי אונז נישט דער פולער מנהג ווי אמאל.

4) "ואין קורע ביום טוב שני כלל":

אויף יום טוב שני טאר מען בכלל נישט רייסן קריעה — אפילו קרובים, מפני כבוד יום טוב שני.

נשים במועד — מענות, מטפחות, מקוננות

דער רמב"ם (לשון המשנה): נשים מעגן אויף חול המועד בפני המת (=לפני הקבורה) טון "מענות" אבער נישט "מטפחות" (קלאפן כף אל כף) און נישט "מקוננות." נאך דער קבורה ("נקבר המת") טוט מען אפילו נישט "מענות." בראשי חדשים, חנוכה, פורים — איז מער מותר: "מענות ומטפחות אבל לא מקוננות."

חידושים:

1) הגדרות:

- **עינוי (=מענות):** "שכולן עונות כאחת" — אלע וויינען/זינגען/מספיד זיין אויף איינמאל צוזאמען.
- **קינה (=מקוננות):** "אחת אומרת וכולן עונות" — איינע זאגט א שטיקל און אלע ענטפערן. דוגמא: קינות תשעה באב — ווי "זכור לה'" וואו יעדע שטיקל ענדיגט זיך מיט "אוי" און דער עולם שרייט "אוי."

אסור לעורר על מתו קודם לרגל שלשים יום

דער רמב"ם: "ואסור לאדם שיעורר על מתו קודם לרגל שלשים יום, כדי שלא יבא הרגל והוא נעצב ולבו דואג מזכרון הצער. אלא יסיר הדאגה מלבו ויכון דעתו לשמחה."

פשט:

דרייסיג טעג פאר יום טוב איז שוין א הכנה צום יום טוב. אז מען מאכט אין די צייט א הספד, וועט דער מענטש אריינקומען אין רגל נאך אונטער דער השפעה פון צער.

חידושים און הסברות:

1) פראקטישע מציאות היינט:

היינט איז דער לעבן אזוי פול מיט נייעס אז קיין צער האלט זיך נישט דרייסיג טעג. אמאל האט א מענטש געלעבט א רואיגערע לעבן און א הספד האט געהאט א לאנגע השפעה. מען האט נישט געזען אז מען זאל זיך פירן מיט דער הלכה — מען מאכט עצרות הספד אפילו בתוך שלשים יום לחג.

2) מעשה פון דער גמרא (מסכת פסחים):

רבא'ס פשט — א מענטש האט צוגעגרייט געלט פאר עליה לרגל, איז געקומען א פראפעסיאנעלער ספדן און האט אויסגענוצט דעם מענטש — די ווייב האט אוועקגעגעבן דאס גאנצע געלט פאר דעם ספדן, און ער האט נישט געהאט קיין געלט פאר יום טוב. דערפאר האבן חכמים געזאגט מען מאכט נישט הספדים פאר יום טוב. שמואל'ס פשט איז ווי דער רמב"ם — ביז דרייסיג טעג וועט ער נאך געדענקען דעם הספד און זיין אנגעצויגן יום טוב. דער רמב"ם פסק'נט ווי שמואל.

3) "לעורר על המת" vs. א מענטש וואס איז שוין בצער:

"מעורר על המת" מיינט ווען א מענטש וואלט נארמאלערהייז נישט געווען בצער, און מען גייט מאכן א גאנצע מצב צו ווערן בצער. אבער אויב א מענטש איז שוין שטארק בצער, איז דער הספד אפשר פארקערט — "דאגה בלב איש ישיחנה" — מען רעדט עס אויס, מען נעמט אראפ פון הארצן. אפשר איז דאס אן אנדערע גדר.

4) שולחן ערוך (תק"ז) און טורי זהב:

דער שולחן ערוך ברענגט אז ווען דער מנהג איז צו מאכן א הספד ביי די שלושים, און עס קומט אויס בתוך שלשים יום צום רגל, סטאפט מען עס נישט. דער ט"ז פארענטפערט: דעמאלטס איז עס פארקערט — ס'איז דאס לעצטע מאל וואס מען וויינט, מען גיט זיך ארויס, און דערנאך איז מען פארטיג.

5) "ויכון דעתו לשמחה" — א וויכטיגער יסוד:

דרייסיג טעג פאר יום טוב דארף מען שוין זיך גרייטן צו שמחה. מען דארף זיך מאכן א "נאוט" דרייסיג טעג פאר יום טוב. פורים איז גוט ווייל מען הייבט שוין אן מכוון זיין דעתו לשמחה, אבער מען דארף אויך דרייסיג טעג פאר שבועות.

6) קשיא: אבלות פון ספירת העומר vs. שמחת יום טוב:

ווי שטימט דער דין פון אבלות אין ספירת העומר (וועגן תלמידי רבי עקיבא) מיט דעם דין אז דרייסיג טעג פאר יום טוב (שבועות) דארף מען שוין "יכון דעתו לשמחה"? דער ענטפער איז אז אמאל איז דא א טראגעדיע און מען קען נישט העלפן.

סיום — סטרוקטור פון הלכות יום טוב

דער רמב"ם'ס סטרוקטור: ערשט הלכות מלאכה, דערנאך הלכות שמחה, און דער סוף איז אלעמאל שמחה. נאך דעם גייט מען אריין אין פרק ז'-ח' וואס זענען הלכות חול המועד.

תמלול מלא

הלכות שביתת יום טוב, פרק ו': עירוב תבשילין

פתיחה

Speaker 1: א גוטן טייערע אידן. גוטן ר' יודל אשר, מזל טוב אויף די גרויסע שמחה.

ברוך השם. זאל זיין אסאך הצלחה, אסאך נחת בהרחבה, און ס'זאל אויך העלפן צו קומען צו מענטשן אין די פעמיליס, זיי אריינברענגען אין די שיעור אויך.

געוואלדיג. ברוך השם, שכוח פאר יעדן איינער וואס האט געוואונטשן. מ'האט א שידוך געטון, און יעצט וועלן מיר לערנען תורה מיט אביסל מער שמחה. און פאר מיר גייען צום שיעור, לאמיר באדאנקען אלע מקשיבי השיעור, תומכי השיעור, בראש ובראשונה אונזער ידיד, דער פטרון השיעור, הרבני הנגיד ר' יואל הלוי וועצבערגער. בזכות התורה זאלן זיי אלע באגלייטן.

הקדמה לפרק ו'

און מיר גייען מיר לערנען פרק ו', דער זעקסטער פרק פון הלכות שביתת יום טוב. דער פרק רעדט וועגן צוויי זאכן: עירוב תבשילין, די מצוה, די הלכה פון עירוב תבשילין, און נאכדעם די ענין פון שמחה און עונג יום טוב.

הלכה א': איסור קאכן יום טוב פאר שבת

זאגט דער רמב"ם אזוי: **"יום טוב שחל להיות ערב שבת, אין אופנין ומבשלין בו ביום טוב מה שיאכל למחר בשבת."** יום טוב וואס קומט אויס ערב שבת, טאר מען נישט קאכן און באקן יום טוב דאס וואס מ'גייט עסן מארגן.

אזויווי מיר האבן שוין געלערנט, מיין איך, אין די ערשטע פרק פון הלכות יום טוב, אז דער רמב"ם האט אונז געזאגט אז מ'מעג נאר אנגרייטן אויף יענעם טאג אליין. דער היתר צו אנגרייטן אן אוכל נפש איז נאר ווען מ'עסט עס יענעם טאג. און אויך טאר מען נישט, אפילו אויב די נעקסטע טאג איז נישט חול נאר ס'איז שבת, טאר מען אויך נישט. אזוי ווייט געגאנגען אז אפילו ווען ס'ווערט פון זיך אליין געבוירן, האבן מיר געזאגט, נולד, טאר מען אויך נישט אנגרייטן עסן די נעקסטע טאג. איז טאר מען נישט אנגרייטן פאר שבת.

נו, וואס זאל מען טון? אה, זאגט דער רמב"ם, **"ואיסור זה מדברי סופרים."** פארוואס טאר מען נישט? יא. זאגט דער רמב"ם אזוי, ואיסור זה, דער איסור צו קאכן יום טוב פאר שבת, איז אן איסור מדברי סופרים. פארוואס? **"כדי שלא יבוא לבשל ביום טוב לחול."** כדי מ'זאל נישט, אויב מ'וועט מתיר זיין, אויב א מענטש וועט זיך ערלויבן צו קאכן יום טוב פאר שבת, וועט ער אויך קאכן יום טוב פאר דינסטאג, ווען יום טוב איז ערב דינסטאג. און דעמאלטס טאר מען זיכער נישט. אנגרייטן פון יום טוב אויף חול טאר מען זיכער נישט. און אויב מען וועט נישט לאזן קאכן אפילו פאר שבת, וועט ער זיך נעמען א קל וחומר פון דעם, "קל וחומר הוא, לשבת אינו מבשל, כל שכן לחול".

ביאור: פארוואס איז דער איסור נאר מדרבנן?

אויבן אויף דארף מען אביסל פארשטיין וואס דא גייט פאר, ווייל פארוואס זאל בכלל זיין א חילוק צווישן יום טוב? אויב יום טוב מעג מען נאר טון אוכל נפש אויף יענעם טאג אליין, דארף נישט זיין קיין חילוק צווישן וואס דער נעקסטער טאג איז. איך האב געזען געוויסע תירוצים אז אויף שבת איז אנדערש, ווייל דו קענסט דאך נישט, ס'האט זיך געמאכט אז ס'איז נישטא קיין ברירה. ס'מוז זיין אז די תורה האט דאך געוואוסט אז ס'מאכט זיך אמאל יום טוב נאך שבת.

דאס איז זיכער אז קיין דאורייתא רעדט מען נישט דא, ווייל ס'איז דא די וואס זאגן אז אזא זאך וואלט געווען א דאורייתא, אז די גאנצע היתר אז די תורה זאגט אז מ'מעג יא טון אוכל נפש איז נאר פאר אוכל נפש בו ביום. אויב וואלט ווען געגאנגען אזוי, איז טאקע אזוי אז ס'איז נישט קיין חילוק וואס דער נעקסטער טאג איז.

אבער דא רעדט מען נישט פון די דאורייתא, ווייל אויף די דאורייתא איז דא א היתר. דער רמב"ם האט שוין געזאגט אז ס'איז בפירוש אז ס'איז נישט דאורייתא אין די פריערדיגע פרק א', דער רמב"ם האט עס געברענגט דאס, אז "אם עבר אינו לוקה", פארוואס? וועגן "הואיל". ווייל אה, ס'איז דא א זאך אז אויב גייען קומען נאך מענטשן... ס'טייטש אזוי, א מענטש מעג, די זאך אז מ'מעג נאר קאכן פאר בו ביום מיינט נישט אז מ'דארף א גאנצע צייט מצמצם זיין. פארוואס? ווייל אויב וועלן קומען נאך עסערס, וועלן זיי דאך וועלן עסן. סאו מ'מעג יום טוב קאכן מיט א גרויסע ברייטקייט.

איז ממילא קיין דאורייתא איז עס נישט, ווייל ווי לאנג מ'קאכט יום טוב און ס'איז דא די זאך פון "הואיל ואם יקלעו אורחים", אפשר וועלן קומען געסט, דאס נעמט אוועק די דאורייתא'דיגע איסור. סאו די דאורייתא'דיגע איסור איז נישטא.

יעצט איז דא די דרבנן'דיגע איסור אז מ'זאל זיך נישט אנשטרענגען יום טוב אויף שבת. און אויף דעם האט מען צוגעלייגט, די רבנן וואלטן ווען נישט געמאכט די איסור פון יום טוב אויף שבת, ווייל אויב איז דא די היתר פון "הואיל ואם יקלעו אורחים", גייט מען נישט גיין מחמיר זיין ווען ס'איז אזוי וויכטיג, אז נישט האט מען דאך נישט געהאט וואס צו עסן שבת, ס'איז דאך א מצוה צו עסן סעודת שבת. נאר וואס דען? די חכמים האבן אבער יא גע'אסר'ט פאר די סיבה, כדי מ'זאל וויסן די חומר הדבר פון אנגרייטן פון יום טוב אויף חול.

די רפואה: עירוב תבשילין

לפיכך דער רמב"ם זאגט דא די רפואה, ווייל אונז ווייסן דאך שוין דער כלל וואס ר' יצחק זאגט אונז אייביג, אז די רבנן מאכן נישט קיין גזירות וואס גייט לאזן מענטשן סטאק, וואס וועט זיין זייער שווער אויף מענטשן. ווען זיי האבן געמאכט די איסור אז מ'טאר נישט אנגרייטן פון יום טוב אויף שבת, האבן זיי גלייך מיט די מכה האבן זיי מיטגעברענגט די רפואה אז ס'איז דא אן עצה, ס'איז דא עפעס וואס הייסט אן עירוב.

איך קען אפילו זאגן פארקערט, אז דא איז אביסל מער ווי דעם אפילו. די תקנת חכמה איז אז מ'גייט דאך קאכן, אז ווען מ'קאכט זאל מען מאכן קודם א עירוב תבשילין. און די עירוב אליין העלפט אפגעדענקען די זאך אז כל החומר מ'טאר נישט קאכן קאכן. דער כהן פון דער עירוב. דער עירוב ארבעט אז מ'טאר נישט אן דעם, איז דער עירוב דערמאנט אונז אז מ'מוז... דאס הייסט אז דער עירוב דערמאנט אונז נאך מער ווי דער איסר אליין. דער איסר אליין וואלט אפשר א מענטש נישט באמערקט, אבער דאס וואס מ'מאכט אן עירוב און מ'דערמאנט אים... ס'איז דאך מותר, אפילו מיט רבנן. נאר מיט דער עירוב איז נישט... יא.

לפיכך, וואס איז די עצה? **"לפיכך, אם עשה תבשיל מערב יום טוב, שיהיה סומך עליו ובשל ועופה מיום טוב לשבת"**, אויב האט מען שוין געקאכט ערב יום טוב שיהיה סומך עליו ובשל ועופה מיום טוב לשבת, אויב האט מען שוין אנגעהויבן קאכן ערב יום טוב פאר שבת. איז פשט אז ווען מ'קאכט יום טוב הייבט מען נישט אן דעמאלטס קאכן פאר שבת, ווייל מ'האט שוין אנגעהויבן קאכן פאר שבת נאך פאר יום טוב. וועגן דעם איז ער איז ער מותר.

ביאור: וויאזוי ארבעט דער עירוב?

קענסטו מסביר זיין וויאזוי דאס ארבעט, אפשר? איך קען עס טראכטן, ווייל פאר חול וואלט קיינער נישט געקאכט ערב יום טוב. ערב יום טוב וואלט א מענטש נאר געקאכט פאר שבת, ווייל ער ווייסט אז ער האט די פרעשור אז נאך יום טוב איז שבת אז מען דארף האבן סעודות. פאר חול וואלט ער נישט קענען, חולים קענען דאך אליין קאכן. אויף יום טוב אליין, ער איז בארד, יום טוב נאכמיטאג טראכט ער, אה, איך וועל יעצט אנגרייטן די מארגנדיגע פרישטאג.

סאו אז ער מאכט די ערב טוב שולן, ערב יום טוב ווייזט ער קלאר אז דאס וואס ער גייט מארגן טון איז נאר פאר יום טוב, און פאר חול וואלט ער עס נישט געטון. מאכט סענס איך זאג? און ס'מאכט סענס. ווייל פאר חול איז נישט דא עכט אזא גרויסע סיבה אז א מענטש זאל קאכן יום טוב, נאר ווייל ער איז בארד, ער האט א לאנגע יום טוב נאכמיטאג גייט ער קאכן. ס'איז דאך נישט אז ער האט נישט קיין אנדערע ברירה. פון צוויי טעג פאר דעם וואלט ער נישט געגאנגען, א מענטש גייט נישט אנגרייטן פאר צוויי טעג שפעטער ערב יום טוב פאר חול פון נאך יום טוב. סאו ווען ער טוט עס ערב יום טוב, ווייל ער טוט עס פאר שבת. ממילא ווען ער טוט די איבריגע יום טוב, ווייזט ער אז ס'איז א המשך פון יענץ. ער ווייזט אז ער טוט נאר פאר שבת, ווייל ס'איז נישט פאר די וואך וואלט מען נישט געטון.

זאגט דער רמב"ם, די זאך וואס איך האב יעצט געזאגט אז אם עשה תבשיל מעג מען, דאס האט א נאמען אין די חכמים. דאס ווערט אנגערופן **"תבשיל זה שתומך עליו"**, וואס ער פארלאזט זיך אז אויף דעם ארויף וועט ער מעגן קאכן יום טוב, **"הוא הנקרא עירוב תבשילין"**. דאס איז וואס ווערט גערופן די באקאנטע עירוב תבשילין וואס אונז אלע ווייסן. דאס איז עס. דאס האט אברהם אבינו שוין געמאכט, אמת. אה, זייער גוט.

הלכה ב': פארוואס הייסט עס "עירוב"?

זאגט דער רמב"ם, **"ולמה נקרא שמו עירוב?"** גלייך, ס'איז אן אינטערעסאנטע נאמען, עירוב. אונז האבן שוין באגעגנט דעם נאמען עירוב צוויי מאל אין דעם ספר, עירוב חצרות און הלכות עירוב תחומין. ווי קומט דא אריין? וואס איז דאס דאס ווארט מיט די ווארט עירוב?

זאגט דער רמב"ם אזוי, **"כשם שעירוב שעושין בחצרות ובמבואות ערב שבת הוא משום היכר"**. צו טראגן צווישן איין חצר און די חצר, צווישן איין בית און די אנדערע, אדער אין מבואה צווישן איין חצר און די אנדערע. און אויכעט, מיט זייער איסור האבן זיי מיטגעברענגט א היתר, אן עצה, אז מ'זאל אלע צוזאמען ווערן שותפים אין א פת, און דאס הייסט ווי מ'טראגט וואס אין די זעלבע הויז אדער וואס אין די זעלבע חצר. **"משום היכר"**, דאס איז צו דערקענען אז דאס הייסט איין הויז, **"כדי שלא יעלו על דעתן"**.

דארטן האט דער רמב"ם געזאגט אז די סיבה איז כדי די קליינע קינדערלעך זאלן נישט מיינען אז אויב מען מעג טראגן פון רשות היחידות רשות הרבים, האט מען גע'אסר'ט אויך פון רשות היחידות רשות היחידות, און נאר מיט די ברויט איז א הכר. און מיט די הכר איז **"שלא יעלו על דעתן שמותר להוציא מרשות לרשות בשבת"**.

אזוי ווי ס'האט געהייסן דארטן עירוב? **"כך זה התבשיל"**, אויך די תבשיל וואס מ'מאכט ערב יום טוב איז אויך **"משום היכר וזכרון"**. ער האט געמאכט פאר א הכר א זכרון **"כדי שלא ידמו"**, נאך עפעס צו דיבנקען, צו מבטל זיין א מיסטעיק וואס מענטשן וואלטן געקענט מאכן. מענטשן וואלטן געקענט מיינען אז **"שמותר לאפות ביום טוב מה שאינו נאכל בו"**, אז מ'מעג עסן יום טוב זאכן וואס איז נישט געמאכט פאר יום טוב נאר אויף אן אנדערע טאג. וואס דער עיקר, דער איסור אנדערע טאג איז ווען מ'טוט עס בחול, איז **"לפיכך נקרא זה עירוב תבשילין"**.

אזוי ווי ס'האט דאך אן ענליכע, די סטראקטשער פון דעם מאכן דעם מאכל איז ענליך, רופט מען עס אויך עירוב תבשילין. סאו דער רמב"ם'ס טעם איז בעיסיקלי אז עירוב איז א ווארט פאר א זאך וואס מ'מאכט וואס מ'זאל געדענקען. דאסביידע זענען העקער. עירוב חצרות איז העקער פאר איינס, ערוב חצרות איז העקער פאר אנדערע זאכן. לויט דעם א לחי דארף אויך עס הייסן עירוב, איינס רופט מען עס טאקע אויף.

ניין, עירוב חצרות, די ווארט עירוב דורכגענען, דארטן מיינט עס צאממישן די ברויט. זאגט דער רמב"ם, אזוי ווי דארטן האט מען געגעבן א נאמען "עירוב", האט מען שוין דא אויכעט גענוצט די זעלבע ווארט. נישט וואלט איך געדארפט זאגן, וואס האט די טייטש פון די ווארט "עירוב" צו טון מיט הכר? "עירוב" טייטשט נישט הכר. נאר ער זאגט אז דארטן "עירוב" מיינט צאממישן. אבער וואס איז די... ס'איז דאך נישט די עיקר די צאממישן, די עיקר איז די הכר. סאו די "עירוב" איז שוין געווארן אזא שם מושאל פאר הכר.

דיסקוסיע: וואס וועגן עירוב תחומין?

און וואס האט ער נישט עירוב תחומין? עירוב תחומין איז אויך משום הכר, אדער משום... דער רמב"ם איז נישט מסביר.

דער ראב"ד'ס קריטיק

דער הייליגער ראב"ד איז עפעס מורא'דיג נישט העפי. "טעם זה לנערים", ס'איז פאר קליינע קינדער דער רמב"ם'ס טעם. זייער גוט, ווייל דער גאנצער ענין איז דאך לנערים, אז די קינדער זאלן נישט מיינען אז מ'מעג מוציא זיין אדער אזוי. דער ראב"ד איז נישט מסביר, ווייל דער ראב"ד זאגט אז ס'פעלט אז ס'זאל בכלל טייטשן די ווארט "עירוב". ממילא טענה'ט דער ראב"ד אז דאס איז אויך מערב, ער איז מערב די צורך השבת מיט די צורך יום טוב. ער מאכט איין גרויסע זאך אז די צורך יום טוב זאל זיין איין גרויסע זאך. און דאס זעלבע זאך פאר עירוב תחומין זאגט דער מגיד משנה אז מ'איז מערב ווי דו האסט געקענט גיין מיט ווי דו קענסט יעצט גיין.

דער לחם משנה'ס תירוץ

דער לחם משנה זאגט אז מ'זאל זאגן אז קודם האט מען געמאכט עירוב חצרות, וואס דארטן טייטשט די ווארט "עירוב" צאממישן, און נאכדעם האט מען שפעטער מתקן געווען עירוב תבשילין, האט מען שוין גענוצט די זעלבע ווארט. אבער לויט ווי דו זאגסט אז אברהם אבינו האט שוין געהאט עירוב תבשילין, ס'איז משמע אז אברהם אבינו האט שוין אויך געהאט עירוב חצרות, ס'איז געווען נאך פאר... ער האט עס שוין אזוי גערופן. אה, נאר א חילוק. אפשר קען מען זאגן, ס'האט א מינים יא.

וואס פאראייניגט די דריי עירובין

סאו די צווייטע זאך, ווייל די דריי עירובין האבן נאך עפעס וואס איז זייער ענליך, זיי זענען אלע דריי גזירות דרבנן וואס קומט מיט א סאלושן פון די רבנן. דאס איז וואס איז זיי מאחד. זיי זענען אויך אלע דריי מיט ברויט, אדער דא איז דא א תבשיל דווקא.

קשיא פון דער חג"ב

דער חג"ב ער פרעגט א קשיא דלעך א משנה, אז מיר האבן געלערנט אז ס'איז דא עירוב חצרות און שיתופי מבואות. וואס איז די חילוק?

עירוב תבשילין: הלכות ופרטים

וואס איז עירוב תבשילין? — פארוואס דווקא מיט א תבשיל

Speaker 1:

איז וואס איז עירוב תבשילין? ס'איז דווקא נישט בפת, ס'מוז זיין מיט א מאכל, א תבשיל, ווייל ס'דארף הייסן שיתוף תבשילין. אבער באמת, ווען מ'מאכט די ברכה אויף שיתופי מבואות זאגט מען אויך "על מצות עירוב". די ווארט דערפון איז געווארן א נאמען עירוב. די גאנצע עירובין הייסט שוין נאכדעם הלכות עירובין אויף די געמישעכץ פון די ברויט.

זייער אינטערעסאנט, אלע הלכות, נישט הלכות לחם הפנים, הלכות שבת, אבער זייער אסאך הלכות הוצאה וואס איז אין הלכות עירובין איז אונטער די קעטעגאריע עירובין. דער רמב"ם האט נישט אזא מין דרך, דער רמב"ם האט אן אנדערע מהלך, ער האט אן אנדערע חילוק.

על כל פנים, דאס איז די זאך וואס הייסט אן עירוב, און יעצט גייט אונז דער רמב"ם זאגן וואס די הלכות פון די עירוב, פון וואס מ'מאכט עס, און וויאזוי.

Speaker 2:

יא, זייער גוט. ס'מאכט סענס אז די סאלושן איז מיט אן עסן, ווייל היות אז די פראבלעם איז ביי ביידע פעלער, אז אויך די פשוטי עם, די קינדער זאלן נישט מיינען, ס'שטייט קלאר אין עירוב חצרות אז אויך דא איז דא א לבושא, ס'נוצט מען א ברויט. פאר א מענטש קען מען מאכן, איך ווייס, א שטר, א צעטל, אבער ס'איז דאך עפעס וואס מ'וויל אז אויך די קינדער, די וייבער, יעדער איינער זאל וויסן. מאכט מען דאס מיט עפעס א ברויט. דאס איז וואס ס'שטייט אז אפילו ווען מ'מאכט שיתופי מבואות זאל מען אויך מאכן עירוב חצרות, והתינוקות מכירין בפת.

Speaker 1:

דו ביסט גערעכט, ס'שטייט טאקע אז תינוקות האבן א שטייגער צו ברויט. בכלל, עסן איז א תירוץ פאר אסאך פראבלעמען. שוין, זייער גוט.

Speaker 2:

ניין, מ'קומט זיך צוזאמען אידן, גדולי לגימה.

Speaker 1:

יא.

Speaker 2:

יא, שוין.

הלכה ג: שיעור עירוב תבשילין

Speaker 1:

יעצט גייט דער רמב"ם זאגן מער וויאזוי מען טוט די עירוב תבשילין. דאס וואס מיר זאגן אז מ'גרייט אן עסן נאך פאר יום טוב, וואס טוט מען?

זאגט דער רמב"ם, **עירוב תבשילין שיעורן אין פחות מכזית.** ס'זאל זיין נישט ווייניגער ווי א כזית. ס'איז נישט קיין חילוק, ס'איז נישט פשט אז מ'דארף א כזית פאר יעדן מענטש אין די הויז אדער פאר יעדע שטוב. אבער **בין לאחד בין לאלפים**, אויב איינער מאכט די עירוב תבשילין פאר מערערע מענטשן, אזוויוי מ'גייט שפעטער זען אז איינער קען מאכן פאר די גאנצע שטאט, איז גענוג איין כזית.

אנדערש ווי ביי שיתופי מבואות האבן מיר געהאט אז ס'דארף זיין גענוג פאר יעדן, רייט? און ביי אלעס, ביי אלעס.

Speaker 2:

ביי עירובי חצרות דארף זיין גענוג.

Speaker 1:

איך ווייס נישט וואו דו האסט דאס געלערנט מיט שיתופי מבואות, ביז אכצן בתים איז גענוג פאר די גאנצע וועלט.

Speaker 2:

זייער גוט.

הלכה ג: וואס טויג פאר עירוב תבשילין — דוקא תבשיל

Speaker 1:

עירוב תבשילין איז גענוג א כזית. די כזית איז די היכר.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **ואין עושין עירוב זה**, די עירוב מאכט מען נישט **לא בפת**, נישט מיט ברויט, **ולא בריפות.** ריפות איז אויך עפעס אן ענליך צו פת, א דייסע מיינעך, עפעס א גריס מאכל פון גערשטן, **וכיוצא בהן.**

דער רמב"ם זאגט נישט פארוואס.

Speaker 2:

אלא... איך פארשטיי יא פארוואס, ווייל ס'איז געמאכט אויף צו קאכן.

Speaker 1:

אה, אבער אויב ער באקט יעצט א פת, קאכן אדער באקן, פארוואס... זעט אויס אז ס'דארף זיין דווקא קאכן, נישט באקן. איך ווייס נישט פארוואס.

אלא בתבשיל שהוא פרפרת. א תבשיל וואס איז א פרפרת. פרפרת מיינט געווענליך א תבשיל וואס מ'עסט מיט ברויט, יא? לפתן האט ער עס גערופן אין הלכות עירובין. לפתן איז איין זאך, און פרפרת איז נאך א זאך.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

כגון בשר ודגים וביצים, וכיוצא בהם. געקאכטע מאכלים, כגון בשר, דגים, וביצים. דריי זאכן וואס מ'פירט זיך צו עסן שבת און יום טוב. אפשר יום טוב נישט ביצים, אבער שבת.

דיסקוסיע: שיטת תוספות — עירוב פאר אפיה און בישול

Speaker 2:

אה, ס'איז אינטערעסאנט. סא תוספות האט גע'טענה'ט, רבנו תם, אז דאס וואס שטייט תבשיל איז כדי צו מבשל זיין דארף מען מאכן א תבשיל. אויב מ'וויל באקן, דארף מען יא אוועקלייגן א ברויט. סא די ריזן פארוואס שטייט תבשיל איז ווייל כדי מבשל זיין דארף מען מאכן אן עירוב של תבשיל, און על פי רוב איז מען מבשל. אבער רבנו תם האט געהאלטן אז אויב איינער וויל יא באקן ברויט למשל, דארף מען יא מאכן אן עירוב פון פת. און דאס שטייט אין שולחן ערוך, עירוב תבשילין.

Speaker 1:

זעט אויס אז די תבשיל איז יא עפעס זייער וויכטיג. לויט תוספות... ווייל איך זאג, ווייל נארמאל באקט מען נישט מיט'ן יום טוב. באקן קען מען באקן א טאג פארדעם. מיט די קאכן, מ'לערנט זאכן וואס מ'טוט. מ'מעג באקן ברויט, ווייל אינו דומה מיט פרישע ברויט.

און וועגן דעם אין שולחן ערוך שטייט, יעדער איינער וואס האט געמאכט אמאל אן עירוב ווייסט אז ער מאכט סיי א פת און סיי א תבשיל. דאס איז נישט לפי שיטת רמב"ם. לפי שיטת רמב"ם איז גענוג נאר א תבשיל, אדער ער דארף נאר א תבשיל, די פת טוט נישט גארנישט. אבער דאס וואס אונז מאכן אויך א פת, דאס איז לפי שיטת התוספות, וואס האט געהאלטן אז כדי לאפות דארף מען עקסטער אן עירוב פאר פת, ווייל יעדע זאך איז מתיר זיין זאך.

אינטערעסאנט, דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'דארף זיין שני תבשילין, יא? ס'איז א מחלוקת אין די משנה, אבער ער פסק'נט נישט אז ס'דארף זיין שני תבשילין.

Speaker 2:

אונז מאכן נישט צוויי תבשילין. אונז מאכן געווענליך א ברויט מיט א...

Speaker 1:

דאס זאג איך. איך האב געמיינט אז דיווארט איז וועגן שני תבשילין.

Speaker 2:

ניין, די צוויי. שני תבשילין איז א... דאס איז מחלוקת בית הלל און בית שמאי דאכט זיך.

Speaker 1:

איך האב געדאכט אזוי, אז מ'זעט אייביג מ'מאכט א ברויט מיט אן איי, אדער וואטעווער, א ברויט מיט עפעס. האב איך געטראכט פארוואס. זאגסטו אזוי וועגן די תוספות זאך. אקעי, זייער גוט.

הלכה ג: אפילו א שוואכע תבשיל

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, יעצט גייט דער רמב"ם זאגן אז ס'מוז נישט זיין א מעידזשער תבשיל אדער א חשוב'ע זאך, אפילו א שוואכערע תבשיל, **אפילו א דשן שבשל הקדירה.** ס'איז געבליבן אביסל דשן, קען ער נעמען די דשן און זיי קובע זיין.

אפילו מער פון דעם, **אפילו שמנונית שעל גבי הסכין שהוציאו בה צלי.** מ'האט צושניטן פעטע זאכן, פעטע פלייש, און ס'איז געבליבן אויף די מעסער איז געבליבן א כזית **גורדו**, קען מען עס אפקראצן, און מ'ישט ביי כזית. אויב ס'איז געבליבן א כזית שמנונית, איך האב עס אז די שמנונית איז עפעס וואס מ'עסט, ס'איז נישט סתם פעטנס וואס מ'ווישט אפ און מ'ווארט אוועק. סתם מ'קען עס ארייןלייגן אין עפעס א קוגל.

איז סומך עליו ומבשל תבשילין, זאגט ער, דאס איז די עירוב תבשילין וואס אויף דעם ארויף וועט מען קענען קאכן יום טוב.

ס'זעט דא אויך אויס אז נישט פאר מ'קאכט דארף מען אינזין האבן אז דאס זאל זיין די... אפילו מ'האט געענדיגט קאכן, קען מען יעצט מקדיש זיין פאר דעם.

Speaker 2:

יא.

הלכה ד: תבשיל מיינט נישט דוקא געקאכט אין א טאפ

Speaker 1:

תבשיל שאמרו ענין עירוב זה, דאס איז תבשיל וואס מ'האט געזאגט... אה, לאו דוקא געקאכט דאס מיינט עס. אה, ער מיינט זאגן דאס וואס איך האב געזאגט נישט פת, נאר תבשיל, מיין איך נישט צו זאגן אז ס'מוז זיין דוקא געקאכט אין א טאפ. ס'קען זיין **אפילו צלי או שלוק.** צלי איז מער ענליך צו אפיה, אפשר א מענטש וועט טראכטן אז ס'איז מער ענליך צו אפיה, אבער ס'איז נישט קיין פראבלעם, **או שלוק.**

וואס איך מיין צו זאגן איז, א קוגל הייסט נישט קיין מאפה, הייסט א תבשיל, אפילו וועו מ'קאכט עס נישט אין א טאפ נאר אין אן אויוון. די ווארט מאפה מיינט ברויט ווערסעס אנדערע תבשילים. ווייל דער רמב"ם זאגט אז **אפילו צלי או שלוק, אפילו כבוש או מעושן**, אלע זאכן הייסן תבשיל.

אפילו דגים קטנים, וואס איז גאר א שוואכע געקאכטס, **שהדיחן בחמין**, מ'וואשט זיי אפ מיט הייס וואסער, **ודוחקן הוא בישולן**, און דאס איז די בישול, אזוויי מיר האבן געלערנט אין הלכות שבת זאגט דער רמב"ם אין מעשר שני, **הרי זה סומך עליו**, קען מען זיך אויף דעם פארלאזן אלס עירוב תבשילין.

הלכה ה: דער עירוב דארף זיין מצוי

Speaker 1:

וצריך שיהא עירוב זה מצוי, אה, דא קומט א זאך, דער עירוב איז נישט גענוג אז מ'האט עס געטון ערב יום טוב, נאר ס'דארף זיין מצוי ביז וועו מ'דארף עס נוצן, ביז וועו מ'דארף נוצן די היתר. ס'טייטש, די היתר איז דאך כדי מ'זאל קענען קאכן יום טוב, וועו מ'קאכט יום טוב דארף דאך דער היכר זיין דארטן.

ס'דארף זיין מצוי **עד שיאפה כל שצריך לאפות, ויבשל כל שצריך לבשל, ויחם חמין כל שצריך**. ס'דארף זיין מצוי וועו ער טוט די מלאכות פארוואס ער טוט עס.

מיט דעם איז עס ענליך צו סיי עירובי חצרות און סיי עירובי תחומין האבן מיר געלערנט די הלכות, אז ס'דארף זיין אוועילעבל וועו ס'ווערט שבת אדער וועו... רייט, דארט איז אנדערש. דארט קען זיין יא נתאכל אינמיטן שבת. דאס איז די איינציגסטע עירוב וואס דארף לעסטן ביז יום טוב, ביז שבת.

Speaker 2:

ניין, אבער דאס איז נישט גענוג אז ס'ווערט בין השמשות. די עירוב מאכט מען ערב יום טוב, אבער די עירוב דארף עס זיין דארט ביז... ביז מען ענדיגט צו קאכן פאר שבת.

Speaker 1:

ואם נאכל העירוב, אבער אויב איז דער עירוב געווארן אויפגעגעסן **אדער נאבד, קודם שיבשל או יאפה, הרי זה אסור**. אינטערעסאנט, יעדע מאל זאגט ער נאכאמאל, יבשל או יאפה, **הרי זה אסור לאפות ולבשל**. דער רמב"ם קורצע ווערטער. **או לא יאכל אלא מה שיאכל ביום טוב בלבד**, טאר ער טאקע נישט קאכן די אלע זאכן, און ער וועט נאר מעגן קאכן און באקן דאס וואס ער עסט ביום טוב בלבד.

וואס הייסט ביום טוב בלבד? מיינט ער אפשר מיט די ברייטערע, דאס הייסט ער מעג קאכן מיט א ברייטקייט, איבערבלייבן מעג מען, אזוויי מיר וועלן עס באלד לערנען אז מ'טאר נישט מערים זיין.

נאכל העירוב אינמיטן קאכן

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **התחיל בעיסתו ובתבשילו**, וואס טוט זיך אבער אז ער האט אנגעהויבן קאכן יום טוב נאכמיטאג, און אינמיטן זיין קאכן אדער אינמיטן זיין באקן **נאכל העירוב או נאבד, הרי זה גומר**, צוענדיגן מעג מען יא.

אינטערעסאנט, ער זאגט נישט לכתחילה אז ביז מ'ענדיגט קאכן, נישט אז וועו מ'הייבט אן קאכן זאל זיין די הכר. א מענטש וואלט געקענט טראכטן, וועו מ'הייבט אן קאכן איז געוועו די הכר. אבער ניין, די הכר דארף זיין ביי די ענד, אבער בדיעבד אויב מ'האט אנגעהויבן, **הרי זה גומר**. אבער ער טאר נישט אנהייבן קיין נייע מאכלים. דאס וואס ער קאכט, מעג ער צוענדיגן.

Speaker 2:

זייער גוט.

הלכה ו: מזכה זיין פאר אנדערע

Speaker 1:

יעצט, נישט נאר מ'קען מאכן עירוב פאר זיך אליינס, מ'קען נאך מאכן עירוב פאר נאך אידן, מזכה זיין פאר אנדערע.

ומניח עירוב תבשילין כדי שיסמוך עליו הוא ואחרים, וועו ער טוט עס פאר אחרים, **צריך לזכות להן כדרך שמזכה בעירובי שבת.** דארף ער עס מזכה זיין פאר זיי. ס'איז נישט גענוג אז ער זאגט סתם, נאר ער דארף עס מזכה זיין אז ער טוט עס פאר זיי. אזוויי ביי עירוב שבת האבן מיר אונז אויך געלערנט אז ער איז מזכה פאר אנדערע מענטשן.

דיסקוסיע: וואס הייסט מזכה זיין?

Speaker 2:

וואס הייסט? וועו ער זאגט "כדי שיסמוך עליו הוא ואחרים", דאס אליין איז נאכנישט די מזכה זיין? די מזכה זיין איז עפעס מער פון דעם?

Speaker 1:

וואס, די מזכה זיין מיינט נישט אז ער דארף זיי עס מקנה זיין אז ס'ווערט זייערס?

Speaker 2:

יא, ער דארף זיי מקנה זיין. וואס איז די ווארט? אז די שטיקל תבשיל ווערט זייערס?

Speaker 1:

דאס איז א סארט קנין, א נקרא קנין. איך ווייס נישט צו ער קען עס עסן, איך ווייס נישט פונקטליך וויאזוי ס'ארבעט.

Speaker 2:

ניין, איך פארשטיי אז וועו ער זאגט "שיסמוך עליו אחרים", ער דארף עס מזכה זיין פאר זיי.

עירוב תבשילין: מזכה זיין פאר אנדערע, ברכה, און מנהג העיר

הלכה ב (המשך) — מזכה זיין פאר אנדערע מענטשן

אזוי ווי ביי עירוב שבת האבן מיר אונז אויך געלערנט אז ער איז מזכה פאר אנדערע מענטשן. וואס טייטש? וועו ער זאגט **"כדי שיסמכו עליו הוא ואחרים"**, דאס אליין איז נאכנישט די מזכה זיין? די מזכה זיין איז עפעס מער פון דעם? די מזכה זיין מיינט נישט אז ער דארף זיי עס מקנה זיין אז ס'ווערט זייערס?

יא, ער דארף זיי מקנה זיין. דאס איז די ווארט, אז די שטיקל תבשיל ווערט זייערס? דעי סארט קנין, א נקרא קנין. איך ווייס נישט צו ער קען עס עסן, איך ווייס נישט פונקטליך וויאזוי ס'ארבעט.

ניין, אויך וועו ער זאגט "שיסמכו עליו אחרים", ער דארף עס מזכה זיין. ס'ווערט זייערס. נישט סתם אז זיי קענען זיך מיטכאפן מיט מיין עירוב, נאר ס'ווערט זייערס, ער דארף עס מזכה זיין פאר זיי. ער איז מקנה די ברויט. דאס איז נישט די ברויט, די תבשיל איז אויך פאר זיי. ממילא דארף ער עס מזכה זיין על ידי אחר, אזוי ווי ער טוט עס אזוי ווי שבת, אזוי ווי עירוב חצרות. אוודאי, לזכות להן על ידי אחר, **וכל שזוכה בעירוב שבת**. דאס איז וואס דאס טייטשט, **צריך לזכות להן כדרך שמזכה בעירובי שבת.** אזוי ווי ער טוט עס בעירובי שבת.

וועמען מען קען נוצן אלס זוכה

דארט האבן מיר געלערנט וועמען מ'קען נוצן. ער גייט יעצט זאגן, **וכל שזוכה בעירובי תבשילין**, וכל שזוכה מיט גאנץ פארשידענע הלכות. מ'קען עס מזכה זיין דורך בנו ובתו, דורך... ס'דארף זיין א צווייטער מענטש, איז דא א שאלה יא אדער נישט. אפילו א קטן. איך וועל דיר זאגן די תירוץ, ס'איז נישט... איך ווייס נישט פארוואס דער רמב"ם האט געקענט זאגן, ס'איז נאר דא איין הלכה. ס'דארף זיין א צווייטער מענטש וואס איז נישט ידו כידו. ס'קען אפילו זיין א קטן, ווייל אויף דרבנן איז דאך סומך אויף א קנין פון א קטן. אבער ס'זאל נישט זיין זיין אייגענע קינד וואס איז א קטן, וואס

דעמאלטס איז א פראבלעם, וואס הייסט נישט קיין צווייטע מענטש. דאס איז די בעיסיק הלכה. איך ווייס נישט פארוואס... על כל פנים, דאס איז די הלכה פון מזכה זיין פאר א צווייטן.

דיסקוסיע: צי מען קען קומען עסן פון דעם עירוב

איך ווייס נישט אויב יענער גייט קענען קומען עס עסן. איך ווייס נישט ווי ס'ארבעט. ביי עירוב חצרות לכאורה יא. ס'איז א קנין. ביי עירוב חצרות זעט מען אז מ'דארף קענען קומען. ס'איז א קנין. עירוב חצרות איז דאך דאס ווייל מ'ווערט א שותף אין די פת.

ס'שטייט נישט אז מ'ווערט א שותף אין די פת. יא. מ'זאגט עס פאר זיי. מ'מיינט איך מאך עס פאר זיי. ס'איז אויך דיינס.

אה, ס'איז אנדערש ווי עירוב חצרות, ווייל ס'איז א כזית גענוג פאר יעדער. סאו ער האט א רעכט אין די פת. יעצט האט ער אויך די פת ערב יום טוב. אה, נישט א פת, א תבשיל. ער גייט נישט קענען עס עקשעלי אראפציפן פון די כזית, ווייל ער האט די ערשטע באל וואס ער האט נישט קיין היתר. אבער ער האט דערין עפעס א זכות. אפשר אזוויי כאילו יעדער האט די גאנצע כזית.

יא, עקזעקטלי, אזוויי יעדער איז שותפות.

הלכה ג — אינו צריך להודיע, אבער הם צריכים לידע

ואינו צריך, יא, ווען מ'איז מזכה פאר א צווייטן, ווען מ'מאכט פאר א צווייטן, געוועגליך איז דא א דין אז ווען מ'איז מזכה פאר א צווייטן דארף מען אים מודיע זיין, יא? ניין, ס'איז דא א דין וואס איז א זכות ווען ס'איז זייער גוט. בפקן, דאס לכאורה דער כלל. אויב ס'וואלט געווען א חובה, פארלירט ער עפעס. אזוויי עירוב תחומין האבן מיר געזאגט אז דו נעמסט יענעם אוועק די רעכט צו קענען גיין אין אן אנדערע דירעקשאן. ממילא דארף מען אים זאגן, אבער דא איז דאך נאר א זכות. אדער עירוב חצרות און אופנים וואס האבן מיר געהערט אז מ'קען נישט, ער וויל נישט, ער וויל גיין. ער וויל אפשר זיין א שותף מיט די אנדערע מובי די אנדערע זייט אדער וואס. אבער דאס איז נאר פיור זכות, און ווען ס'איז א זאך וואס איז פיור זכות, קען מען מזכה זיין אפילו אן יענעם וויסן.

פארוואס מען מוז אבער וויסן אז עס איז דא אן עירוב

אבל הן צריכים לידע שכבר זכה להם אחר וערב להם. דארף מען אבער וויסן אז מ'האט געמאכט אן עירוב תבשילין, **ואחר כך יאכל ויבשל ויאפה.** דאס הייסט, מ'קען נישט באקן נאר אויב מ'ווייסט אז ס'איז דא אן עירוב. כדי די זכות זאל ארבעטן... טויטש, א מענטש קען נישט באקן מיט'ן חשבון אז מסתמא איינער פון די שטאט האט שוין געמאכט אן עירוב. דאס וועט נישט זיין גענוג. מ'דארף וויסן אז פארוואס די עירוב האט מען געמאכט פונקט. די שאלה, די פוינט איז עפעס אנדערש. כדי צו מ'זכות זאל ארבעטן, דאס דארף ער נישט וויסן, ווייל חזקה לנשול בפניו. אבער כדי די עירוב זאל ארבעטן, די גאנצע פוינט פון אן עירוב איז דאך אז ס'איז העקשער. אפילו דער דין עירוב תבשילין איז אז מען זאל עס טון פאר יום טוב, און ער איז דאך נאר געווארן יום טוב, אבער ס'איז גענוג, ווייל פאר די הערנער איז גענוג, ווייל פאר די הארץ ווייסט ער. הרי למיתרים.

עירוב פאר די גאנצע שטאט

ויש לו לאדם לערב על כל העיר. א מענטש האט די רעכט, אדער ער האט די ברירה, ער קען מערב זיין פאר אלע מענטשן וואס וואוינען אין די שטאט, אדער אלע מענטשן וואוינען אין די תחום. אין די תחום שבת. אה, דאס הייסט וואו מ'קען קומען? ווייל אויב מ'קען נישט קומען אפשר ארבעט עס נישט. אה, ס'דארף זיין גענוג נאנט. **ולמחר מכריז ואומר, כל מי שלא הניח עירוב תבשילין יסמוך על עירובי.** מ'קען דאס טון ערב יום טוב, און מארגן מודיע זיין. ס'איז בשעת ווען מ'הייבט אן, נאך פאר מענטשן זאלן אנהייבן קאכן, זאל ער מודיע זיין.

פארוואס מוז ער זיין קרוב אליו? ווייל ס'איז פאר די זעלבע סיבה פארוואס ער דארף וויסן, ווייל ער דארף קענען, טעקניקלי דארף ער קענען זיין נאנט צו די, קענען קומען עסן פון די... לכאורה, וואס איז נישט געמאכט צו עסן? ס'איז שטימען. יא.

און דאס שטייט אז ס'איז א מנהג אז דער גדול איר מאכט לכתחילה א עירוב פאר די גאנצע שטאט. און ער איז מודיע? אוודאי דארף ער מודיע זיין. נישט, ס'ארבעט נישט, אז דער רמב"ם האט געזאגט. אבער אפשר איז גענוג אז איינמאל ס'איז דא די הלכה, אפשר איז גענוג אז מענטשן ווייסן אז די גודלי איר טוט. ניין, ווער ווייסט? מ'קען נישט טראסטן די גודלי, מ'דארף וויסן וואס ער טוט.

שולחן ערוך'ס תנאי: נאר פאר ווער ס'האט פארגעסן, נישט פאר א פושע

דער שולחן ערוך זאגט עפעס אן אינטערעסאנטע תנאי, אז מ'קען זיך נישט סתם סתם אויף די עירוב נאר ווער ס'האט פארגעסן, נישט אויב איינער איז א פושע. איך ווייס נישט פארוואס, אבער ס'איז נישט קלאר. דאס הייסט, דער שולחן ערוך וויל אז בעצם זאל יעדער איינער מאכן, און בעט יעבער זאל איך ווייס נישט. ס'איז דא א ברכה, איך ווייס נישט, זאל דער רבי מאכן א פושע. און גענוג, זאגט ער, לכתחלה זאל יעדער מאכן. ער זאגט אז ס'איז נישט יוצא פאר א פושע, העלפט עס נישט. אזוי שטייט אין שולחן ערוך.

משנה ברורה'ס חומרא: צוויי מאל פארגעסן מאכט א פושע

משנה ברורה לייגט שוין צו גאר א גרויסע חומרא. אויב ער האט צוויי מאל פארגעסן פסח, נאכאמאל האט ער נאכאמאל פארגעסן סוכות, איז ער א פושע וואס איז דאך דורכגעגאנגען נאך חדשים אינצווישן. משנה ברורה איז א שארפער איד, דער הייליגער חפץ חיים. על כל פנים... די חומרא פון די משנה ברורה. און אינטערעסאנט, ער לייגט צו חומרות. ער האט פארגעסן צוויי מאל? ס'איז דאך נישט צוויי מאל אין די זעלבע טאג. ס'איז דאך א פאר חדשים שפעטער, האט ער נאכאמאל פארגעסן. ס'איז דאך א ביזי טאג ערב יום טוב. האט ער נאכאמאל פאר די זעלבע סיבה פארגעסן. אינטערעסאנט אז ער מאכט אים א פושע.

אקעי, דער רב פון טאמער'ס ראוואר זאגט אז מ'קען דאך יא. מאכסט אייערע פטער פיל פאר די גאנצע שטאט. דער חפץ חיים האט דאך נישט געמאכט מענטשן אזוי שנעל א פושע. ער איז דאך געווען דער גרויסער, הייליגער, זיסע, לעכטיגער חפץ חיים. אינטערעסאנט, ער מאכט שנעל מענטשן פושע ווייל זיי האבן פארגעסן. ס'איז זייער גרינג צו פארגעסן.

ער איז גראדע געווען גאר א קנאה, גאר א שארפע, בכלל נישט געווען זיס און לעכטיג. איך ווייס נישט ווי דו האסט געגומען די עדיה פון... ער איז גראדע געווען א קנאה, אויך זיס און לעכטיג. אבער... אינטערעסאנט צו געבן א נאמען א מענטש פושע ווייל ער... פשעה מיינט אפילו ביים פארגעסן, צו ווערן א פושעה, אבער פארגעסן מאכן א ערב די שול איז נישט עפעס אזוי ווי פארגעסן...

דיסקוסיע: פארוואס זאל א פושע נישט קענען זיך סומך זיין?

ס'איז נישט נאר דעם, נאר די למדות איז צריך עיון. פארוואס זאל זיין א חילוק אז מ'זאל זיך נישט סומך זיין? ס'שטייט אז די חכמים האבן געוואלט אז יעדער זאל עס טון. מ'דארף טאקע וויסן. ס'איז דאך נישט א הכר וואס איז פשט אז ס'מוז זיין אין זיין הויז א הכר. דאס אזוי ווייסט ער דאך גענוג. מ'דארף טאקע וויסן. אפשר איז עס א תקנה ווייל אפשר גייט נישט א צווייטער מאכן, און דעמאלטס וועסטו מיינען אז איינער מאכט פאר דיר.

ניין, מ'דארף וויסן, דער רב דארף מודיע זיין, ער דארף מאכן א הכרזה, אזוי שטייט דא. ס'דארף זיין א הכרזה, מ'דארף קומען און מכריז זיין.

ניין, ס'קען זיין אז פארוואס ער זאגט אז עומד צוויי מאל איז ווייל ער פארלאזט זיך, און אפשר די הכרזה מאכט מען דאך די נעקסטע טאג יום טוב, יא? אויף יום טוב, און אז דו טוסט נישט ערב יום טוב, וועט מען זיך פארלאזן. אפשר די פשיעה איז נישט אין יום טוב, נאר אין דיין פשיעה איז אין מצות שמחת עונג שבת? ווייל אויב גייט קיינער נישט מאכן, וועסטו דאך נישט טארן קאכן אויף שבת. אפשר דארטן מיט די פשיעה.

א ווארעמער איד קאכט שוין מיט די קדושת שבת וואס גייט קומען נאך ערב יום טוב, און געדענקט צו מאכן עירוב. איך הער. אקעי.

"יסמוך על עירובי" — א הכרזה, נישט אוטאמאטיש

סאו די לשון איז אויך, ישמח על הריבי, נישט אויטאמאטיש סמוך על הריבי, נאר יענער זאל סומך זיין. ס'איז א הכרזה, ס'איז נישט קיין... וואס מיינסטו נישט? ס'איז נישט אז די ווערטער ארבעטן פון זיך אליין, ס'געשעט נישט קיין חלות מיט זיינע ווערטער. ס'איז א הכרזה אז מענטשן זאלן זיך סומך זיין. ישמח, און זיי זאלן געדענקען זיך סומך צו זיין. ס'איז נישט גענוג אז איך טו עס אנשטאט צו יענעם. ער דארף וויסן, מיינסטו איך וועל דארף וויסן? יא.

הלכה ד — ברכה אויף עירוב תבשילין

שוואלט ער ווייטער. זאגט דער רמב"ם, **המניח עירוב תבשילין,** אינטערעסאנט לידט די לשון המניח. איינער וואס גרייט אן עירוב תבשילין... אקעי, יא, ער מאכט א ברכה. איך זאג, ביי די אנדערע צוויי ערבים איז א מניח, יא, ער לייגט אראפ ביי די תחום אדער ער לייגט אראפ ביי איינעם'ס הויז. ביי די תחום איז די עיקר פלאץ ווו ס'מאכט עס. ער לייגט אראפ אין איינעם'ס הויז. אקעי.

מניח עירוב תבשילין, חייב לברך, דארף מאכן א ברכה, אזוי ווי מיר האבן שוין געלערנט, אז א ברכה איז נישט נאר ווען ס'איז א מצוה, נאר אויך ווען ס'איז א מצוה וואס איז א סאלוצאן פאר א פראבלעם. סאמטייעס. ערשט התקנות חכמים. סאמטייעס. אלע הלכות ברכות וויסן אונז נישט. יא. זיי האבן געדענקט אז ס'איז דא נישט פארשטאנען ביי די הלכות עירוב תבשילין ווייל ס'מאכט א ברכה. אבער ווייל איז תבשילין? ניין, ווייל איז תבשילין זיכער יא, ווייל פארוואס? ווייל די חכמים האבן געזאגט, דער רב האט געזאגט אז דארט איז נישט, אבער די חכמים האבן געזאגט אז מ'זאל מאכן עירוב תבשילין. האבן זיי געלערנט. ס'איז אפילו פארקערט, די איסור איז ווער ס'האט נישט געמאכט, אבער ס'איז דא א מצוה צו מאכן עירוב תבשילין. אה, ביי עירוב תחומין זיצט טאקע אינדערהיים, דא, אונז ווילן דאך א מענטש זאל האבן פרישע עסן אין שבת. די הלכה איז, די תקנה איז, ס'איז געווען צו מאכן עירוב תבשילין. איז א מנוחה ער רופט תבשילין.

נוסח הברכה

מ'איז חייב לברך? חייב לברך. ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב. די זעלבע על מצות עירוב. **ואומר,** און נאכדעם זאגט ער אזוי, **בעירוב זה יהא מותר לי לאפות ולבשל מיום טוב של מחר,** מארגן צופרי יום טוב. איך מיין מארגן יום טוב, יא, מ'מאכט דאס ערב יום טוב. וואס איז די ווארט "מחר"? **מיום טוב לשבת.** אפשר די ווארט "של מחר" איז אז מ'קען עס נישט טון, ס'ארבעט נישט אויף אלע ימים טובים, א מענטש קען נישט מאכן ערב פסח אויף אלע גאנצע יום טוב. אפשר קען ער אויב ס'בלייבט די עירוב ביז דעמאלטס. באט... וואס איז די לשון "של מחר"? ביי אונז איז נישט געשטאנען. בהדין ערובא יהא שרא לנא למאכל למפה, אזוי איז דא א לשון הקודש. לאמיר שוין זאגן, פיר אויס דער רמב"ם.

ווען מען איז מזכה פאר אנדערע

ווען זאגט דער רמב"ם, **ווען זאגט כי בא לאחרים אומר יהא מותר לי לפלוני ופלוני.** אויב זאגט ער נישט פאר א ספעציפיקע מענטש, נאר ער איז מזכה פאר אלע מענטשן, **לאנשי העיר כולן,** אלע מענטשן וואס האבן פארגעסן. און ער זאגט ווייטער, **לאפות ולבשל מיום טוב לשבת.** איז דאס איז דארטן דארטן זאגט ער נישט מיום טוב של מחר? יא, של מחר איז לאו דוקא, איך וויס נישט. ס'איז זייער אינטערעסאנט אז...

הגהות מיימוניות: צוגעבן "להדליק את הנר"

אקעי, די הגהות מיימוניות זאגט דא אז מ'דארף זאגן אויך להדליק את הנר, ווייל... אה, אונז טוען אזוי. און אזוי זאגן אונז. און אויך ער זאגט עס אין לשון ארמי, וואלט ער נישט קלאר. זעסט אז דער רמב"ם שרייבט לשון הקודש, און ער ברענגט דא וואו איז געווען... מ'זאגט די להדליק את הנר העלפט בכלל. למעלה, למשל, איך האב שוין אנגעהויבן די קאכן, אבער... אקעי, אלע מלאכות. אלע מלאכות, אקעי.

לשון הקודש vs. ארמית

אבער פארוואס שטייט אין די אראמיש? נישט קלאר. דער שולחן ערוך הרב זאגט אז מ'דארף נישט זאגן אויף אראמיש, מ'קען זאגן אויף יידיש אויכעט. ס'איז אינטערעסאנט אז אונז... מסתמא פארקערט, נישט מסתמא א הידור צו זאגן אויף וועגן ווי מ'פארשטייט. רייט, מסתמא די אלע אמירות וואס שטייט אין סדור אויף אראמיש איז ווייל דאס איז אמאל געווען ענגליש, מ'האט געוואלט אז מ'זאל פארשטיין. שפעטער איז געווארן אליין

פרק ו: עירוב תבשילין — ברכה, אמירה, מערים, ושני ימים טובים

הלכה א' (המשך) — ברכה און אמירה ביי עירוב תבשילין

Speaker 1:

און די פוסקים זאגן אז מ'דארף יא פארשטיין, ס'איז נישט קיין ענין צו זאגן אויף א שפראך וואס מ'פארשטייט נישט אין פארהעם נישט.

ס'איז אינטערעסאנט, ווען ער זאגט "יד תלוי לפלוני לפלוני", מיינט דאך נאכדעם דארף נאך דער פלוני עס זאגן בשעת יום טוב, אדער עס זאל עס אינזין האבן בשעת יום טוב, יא. איך מיין נישט זאגן, דו טוסט עס נישט ממש אין שטאט צו יענעם, אבער יענער דארף נאך האבן נאכדעם די ידעתו עליו.

ס'זעט נישט אויס אז אן די ברכה אדער אן די אמירה העלפט עס נישט. ס'זעט אויס אז די אמירה איז א שיינע הוספה. ס'שטייט נישט, אבער אין די רמ"א שטייט יא, אז מ'נישט... ס'ארבעט נישט. איך וויס נישט פארוואס ווערט עס גענומען דאס.

די רמ"א זאגט אזוי, נישט נאר, די רמ"א זאגט אז מ'דארף דערמאנען, קוק דא, מ'דארף דערמאנען פונקטליך די מלאכות, **לאכול ולבשל ולהדלקת הנר,** און טאמער נישט ארבעט עס נישט. און ער ברענגט טאקע אז איך נאך, רבי איז נישט מסכים מיט דעם.

תשע"ח איך פארשטיי נישט, איך וועל זאגן אפילו לויט די רמ"א, וועט זיך דעמאלטס קענען סומך זיין אויף דער צווייטער מענטש האט יא גוט געזאגט. ס'איז דאך דא דער רב העיר וואס זאגט. אקעי, מ'האט גערעדט. יעצט, אויב ס'איז דא... אקעי, מסכים, אבער לאמיר פארדעם, וויאזוי ארבעט די הלכות? לויט די רמ"א איז אזוי הארט, די אמירה? איך וויס נישט פארוואס, ס'מאכט נישט קיין סענס.

אונז האבן געזען די זעלבע זאך ביי עירובי חצרות, ביי עירובי תחומין, אלעמאל איז דא אן אמירה, און איך וויס נישט... ס'איז א שיינע זאך וואס דארף מען זאגן, איך וואלט געזאגט אפילו מער. אויב מ'זאגט א ברכה, האט ער שוין געזאגט וואס איז.

און ער ברענגט אז די פריערע פוסקים זאגט פארקערט, אז אן די ברכה איז מען זיכער נישט מעכב, ווייל אן די אמירה איז אפשר יא מעכב. זעט מיר אויס אז ס'מאכט נישט קיין סענס, אפשר האט מען געמאכט סענס פארקערט.

דיסקוסיע: פארוואס זאל די אמירה זיין מעכב?

Speaker 2:

ס'קען זיין אז די אמירה העלפט, ווייל אז נישט... לאמיר זאגן, איינער וואס ווייסט נישט וואס די מצוה איז און וויאזוי ס'ארבעט, האט ער דאך גארנישט געטון. ער האט סתם גענומען עפעס א שטיקל ערב יום טוב.

Speaker 1:

איך פארשטיי נישט וואס דו זאגסט. דו מאכסט אז דו זאלסט וויסן וואס די עירוב איז. ממילא וועגן דעם איז א היכר. אז נישט איז דאך נישט קיין היכר.

Speaker 2:

ניין, יעדער היכר. א היכר דארף נישט קיין אמירה.

Speaker 1:

העיקר איז אז מ'זעט, מ'האט שוין אנגעהויבן, וואטעווער די איידיע איז, מ'האט שוין אנגעהויבן צו קאכן פון ערב שבת, ממילא איז עס אנדערש ווי יום טוב פון די וואכן. וואס איז די גרויסע תורה?

איך האלט אז אפילו היינט וואס יעדער איינער שרייבט רימיינדערס צו מאכן אן עירוב תבשילין, קען זיין אז די רימיינדער איז שוין יוצא. פארשטייסט? איך זאג, ס'ווערט א גאנצע מצב, מ'דארף געדענקען. טאקע, איך מיין, איך זאג נישט אז מ'קען מבטל זיין די עירוב תבשילין, ווייל דעמאלטס וועט שוין נישט זיין קיין עמידה אויך נישט. איך מיין ארויסצוברענגען אז דאס האט מען טאקע נאכאמאל געוואלט, אז מ'זאל געדענקען אז ס'איז ערב שבת, אז ס'זאל זיין א מצב.

אינטערעסאנט, דער לשון פון דער רמב"ם איז נישט אזוי ווי ער זאגט **"חייב לברך"**. איך קען פארשטיין אביסל אזוי ווי דער רמ"א אז די ברכה איז א חיוב.

:Speaker 2

טייטשט ער, "חייב לברך" איז א חיוב ברכה.

:Speaker 1

מיט די ברכה, מיט די ברכה. יא, ס'מיינט נישט מער פון דעם, דעם מיין איך.

הלכה ט' — מי שלא הניח עירוב תבשילין

:Speaker 1

מי שלא הניח עירוב תבשילין ולא הניחו עליו, מ'האט נישט געמאכט און מ'האט נישט געמאכט פאר אים, טאר ער נישט, **כשם שאסור לו לבשל ולאפות**, זיין איסור גייט ארויף אויף זיינע מאכלים, **כך קמחו ומאכלו אסור**, מיינט אסור בשבת. **אסור לאחרים לבשל ולאפות לו, לזה שלא הניח, עד שיקנה לו**. עד שיקנה לו. עד שיקנה לו.

ס'טייטש, מ'קען נישט מאכן אזא מין טריק אז דער מענטש זאל אריבערגיין מיט זיינע רויע אינגרידיענטס צו דער שכן וואס האט יא געמאכט אן עירוב תבשילין און זאגן, "דו קאך פאר מיר", ווייל די מאכלים... אינטערעסאנט, דער איסור איז ארויפגעגאנגען אויף די מאכלים? אדער ס'איז פשוט א וועג פון מונע זיין אזעלכע טריקס?

פארוואס זאל עס געווען א טריק? א צווייטער טאר נישט באקן דיינע זאכן, פארוואס? איך ווייס נישט.

דיסקוסיע: פארוואס דארף מען א קנין?

:Speaker 2

דער ענין איז טרחא, באלד קומען מיר אן צו באקן.

:Speaker 1

איך דארף נישט וואס דו מיינסט ביי טרחא. דער ענין איז... דער איסור איז אז דער מענטש שטייט און קאכט אויף יום טוב. דער מענטש טוט מלאכות אדער ער טוט טרחא אויף יום טוב. פארוואס זאל ארויפגיין די איסור אויף די... די זעלבע רבנן וואס זיי קענען אסר'ן צו באקן, קענען זיי אסר'ן א צווייטער זאל באקן מיט דיינע עסן. וואס איז די חילוק?

:Speaker 2

אקעי. ס'איז דאך ביידע מדרבנן. ס'איז א גדר.

:Speaker 1

ס'איז א גדר, אזוויי דו זאגסט, און נאכדעם משכחת לה אז דו ווייסט... אקעי.

ס'איז דא יא אן עצה, ער קען מקנה זיין. **שנמצא זה מבשל ואופה שלו שהרי קנאו**, ער האט עס קונה געווען. מ'מעג מאכן די קנין יום טוב, יא? אזוי זאגט ער דא.

ואומר לו, ס'איז נישט קיין עכטער קנין. מ'טאר נישט מאכן קנין יום טוב, ביי די וועי. ס'שטייט קיינמאל אז מ'טאר נישט מאכן קנין יום טוב. איך האב נאכנישט געזען. משא ומתן איז די זעלבע זאך ווי א קנין. א קנין איז א סארט משא ומתן, ניין?

:Speaker 2

ניין, משא ומתן... קודם כל, מען מעג מאכן משא ומתן אויך. מען מעג נעמען און מען מעג גיין קויפן. אזוויי מיר האבן פריער געזאגט, מען זאל נישט נוצן די לשון פון משא ומתן. איך ווייס נישט אויב ס'איז דא אן איסור צו מאכן א קנין אין שבת אדער יום טוב. איך מיין אז מיר האבן נישט געלערנט אזא זאך ביזדערווייל.

:Speaker 1

דאס הייסט, יענער זאל באקן דיין ברויט, דאס טאר מען נישט. אבער דו קענסט אים געבן די ברויט אז ס'ווערט זיינס, און אויב יענער וויל, קען ער עס צוריקגעבן. **"אם רצה יתן, הרי שהכל שלו, שהרי לא נתנו במתנה"** — אויב ער וויל.

:Speaker 2

יא, ס'איז זיינס. ס'איז נאר אויב ער וויל, אוודאי נאר אויב ער וויל. אויב ער וויל נישט... איך מיין צו זאגן, אפשר מען קען נישט מאכן קיין מתנה על מנת להחזיר אויכעט נישט.

:Speaker 1

אה, דאס טאר נישט זיין קיין פעיק קנין.

:Speaker 2

נישט פעיק, מתנה על מנת להחזיר איז נישט פעיק. מתנה על מנת להחזיר איז נאר א תנאי.

הלכה י' — מערים vs. מזיד

:Speaker 1

אקעי. ווייטער. יעצט, וואס איז נאך א זאך? אויב איינער האט נישט געמאכט קיין עירוב תבשילין, **"מי שלא הניח עירוב תבשילין"**, און ער האט עובר געווען, **"ובישל ואפה לאכול בו ביום"** — ניין, ער האט נישט עובר געווען. ער האט געבאקן יום טוב אויף יום טוב, **"והותיר"**, ס'איז געבליבן. **"או שהזמין אורחים ולא באו, הרי זה אוכל למחר"**.

דו האסט שוין געלערנט, בזכות יום טוב, ווייל ס'איז איבערגעבליבן עסן, מעג מען עסן דעם נעקסטן טאג. אבער מיר האבן שוין אויך דארטן געלערנט אז ערמה איז אסור. ווען ער האט געקאכט מער וויפיל ער דארף, ער האט זיך געמאכט ווי ער קאכט נאר פאר יעצט, אבער עכט האט ער געקאכט אויך פאר שבת. אדער ער האט זיך געמאכט ווי ער האט געלאדנט געסט, און ער האט נישט געלאדנט געסט, **"הרי זה אסור לאכלו"**. דעמאלט איז עס אסור.

פארוואס? זאגט דער רמב"ם, די איסור לאכלו, דאס וואס ס'ווערט, אפילו די עבירה איז נאר אויף ערמה, אבער **"עבר ואפה ובישל לשבת"**, אויב איז ער געגאנגען געטון גראב די עבירה, דעמאלט איז עס נאך ווייניגער הארב, **"אין אוסרין עליו"**.

ווערט גלייך די קשיא, **"למה החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד?"** פארוואס? וויאזוי קען זיין אז די מערים זאל זיין הארבער ווי די מזיד?

זאגט דער רמב"ם אז מ'האט מחמיר געווען מער פארוואס? **"שאם תתיר למערים, נמצאו הכל מערים"**. אויב וועט מען לאזן מערים זיין, וועלן אלע מערים זיין. אויב מ'וועט לאזן, ס'איז דאך גרינגער ווי מאכן עירוב תבשילין, וועט יעדער מאכן אן ערמה, **"וישתכח שם עירוב תבשילין"**, ס'וועט פארגעסן ווערן די גאנצע ענין עירוב תבשילין.

"אבל המזיד אינו מצוי, ישראל קדושים הם", אידן זענען דאך וואוילע אידן, ס'איז נישט... **"ואם יעבור היום לא יעבור פעם אחרת"**. ער האט עובר געווען איין מאל, גייט ער נישט... וואס איז דער עובר אויף? ער האט פארגעסן צו מאכן עירוב תבשילין, און ער האט געזאגט, ווייסטו וואס? אבער נעקסטע יאר יום טוב וועט ער דיך געדענקען.

סאו פארוואס זאל ער מאכן א מזיד? מ'רעדט נישט מזיד מיינט נישט ער איז א פורק עול, רייט? מזיד מיינט ער האט א reason, ער וויל... דער תירוץ

איז אז ער האט געוואלט עסן אויף שבת, ער האט נישט געהאט קיין עירוב, האט ער געמאכט עניוועיס.

ביי הערמה האט מען... אבער א מערים איז בשעת ער האט אויסגענארט די סיסטעם. אה, דו האסט אויסגענארט די סיסטעם, ווערט בטל די גאנצע הלכה פון עירוב תבשילין. דאס איז ערגער.

פארגלייך מיט הלכות עירובין פרק א'

Speaker 1:

ס'איז נישט דאס איז פאר פריער ביי די ענין פון הערמה, האט דער רמב"ם סתם געזאגט אז מ'האט מחמיר געווען מיט מערים ווייל... ער האט נישט געזאגט א reason פריער.

Speaker 2:

ווי מיינסטו אין הלכה?

Speaker 1:

אה, עירובין, אין פרק א' הלכה י"א, האט ער געזאגט, אויב איינער האט נישט געהאט געז און מערים געווען, בני שחמירו במערים יותר מן המזיד, ווייל מ'האט מחמיר געווען. דער רמב"ם האט עס אזוי ווי דארטן פארשטאנען אז ס'איז פשוט אזוי, ווייל ס'איז נאך ערגער איינער וואס מאכט זיך אזוי באַטעמ'ט, איינער וואס איז אזא פרומער נבל ברשות התורה, אז די מענטשן ארום אים זאלן מיינען אז ער איז א צדיק, אבער עכט איז עס נישט, ס'איז נאך אזוי ערגער ווי א מזיד.

דא זאגט דער רמב"ם מער וועגן עירוב תבשילין. קוק אין די מגיד משנה דארט אין פרק ו', ועסטו זען אז די הלכה פון מערים און זיין מער עונש שטייט דא אין פרק ו' ביי הלכות עירוב תבשילין. דארט רעדט דער רמב"ם אז ער איז מערים לצורך חול. דאס הייסט, דא רעדט ער אז ער איז מערים לצורך חול. אבער דער הרמ"א איז מער, און דער רמב"ם איז דא מסביר, ווייל דער ענין האט ער איז מבטל זיין אלע תבשולים. אויב ער איז מער געווארן, איז נישט געזאגט לידי חשש, אבער...

Speaker 2:

אבער וואס? אבער ס'איז די זעלבע זאך, איך ווייס נישט, ערגער.

הלכה י"א — שני ימים טובים: תנאי בעירוב תבשילין

Speaker 1:

אקעי, יעצט גייען מיר לערנען וואס געשעט אז ס'איז דא צוויי טעג יום טוב. יא, זאגט דער רמב"ם, אונז האבן שוין געלערנט אז ס'איז דא אזא זאך ווי יום טוב שני. דער רמב"ם האט געמיינט מענטשן ווי אין ערשטן פרק דאכט זיך.

זאגט דער רמב"ם, **שני ימים טובים שחלו בחמישי וערב שבת**. ס'איז צוויי טעג יום טוב, ס'איז דאנערשטאג און פרייטאג, ערב שבת. איז ווען דארף מען מאכן די עירוב תבשילין? מ'דארף מאכן די עירוב תבשילין ערב די ערשטע טאג יום טוב, **עושה עירוב תבשילין מיום רביעי שהוא ערב יום טוב**.

שכח ולא יניח. דעמאלטס איז דא אזא עצה, געווענליך מ'קען נישט מאכן עירוב תבשילין אויף יום טוב אליין, אבער ווען ס'איז צוויי טעג יום טוב, איז דא די עצה **מניחו בראשון**, מאכט מען אן עירוב תבשילין ערשטע טאג יום טוב, **ומתנה**, מ'מאכט די תנאי.

וואס זאגט ער אזוי? **כיצד?** דער רמב"ם זאגט, **"מניח עירוב תבשילין ביום חמישי ואומר"**, ער זאגט אזוי, **"אם היום יום טוב"**, אויב היינט איז דער אמת'דיגער יום טוב, ווייל ס'איז דאך ספיקא דיומא. כלפי שמיא איז גלוי אין וועלכע טאג איז יום טוב. אזוי זאגט דער רמב"ם. עכט איז נאר איין טאג יום טוב. מ'רעדט דא ווען די שני ימים טובים איז געווען ממש ספיקא דיומא. באלד וועט מען זען וואס דער רמב"ם זאגט.

סאו אויב היינט איז דער אמת'דיגער יום טוב, **ולמחר**, מארגן איז עכט חול, און מ'ציט עס נאר, מ'מאכט עס ווי יום טוב וועגן א ספק, איז **"למחר אבשל ואופה לשבת ואינו צריך לערוב"**, ווייל מארגן גייט דאך זיין א וואכעדיגער טאג, גיי איך קאכן, דארף איך נישט פאר דעם קיין עירוב תבשילין. און ס'טייטשט אויך, אין דעם פאל האט ער נישט געטון קיין עבירה מיט'ן, איך מיין, איז דער עירוב תבשילין גארנישט, ער האט גארנישט געטון.

"ואם היום חול ולמחר יום טוב", איז דעמאלטס זאגט ער, **"בערוב זה"**, זאגט ער די לשון, **"בערוב זה יותר לי לאפות ולבשל ממחר יום טוב לשבת"**. אויב מארגן איז יום טוב, דארף איך דאך היינט אן עירוב, און יעצט איז ערב יום טוב, סאו ער מאכט אן עירוב פון ערב יום טוב.

קיין ברכה זעט אויס מאכט ער נישט דא, ווייל דער צווייטער נוסח זאגט מען יא "בערוב זה". אפשר ווייל ס'איז א ספק זאגט מען נישט קיין ברכה, ספק ברכות.

עירוב תבשילין בתנאי — דער רמב"ם'ס חידוש וועגן בזמן הזה

הלכה יא: עירוב תבשילין בתנאי — אם היום חול למחר יום טוב

איך מיין, איז דער ערשטער עושה גארנישט, ער האט גארנישט געטון.

ואם היום חול למחר יום טוב, איז דעמאלטס זאגט ער **"בעירוב זה"**, זאגט ער די לשון, **"בעירוב זה יהא מותר לי לעבד ולבשל מיום טוב לשבת"**.

אויב מארגן איז יום טוב, דארף איך דאך היינט אן עירוב, און יעצט איז ערב יום טוב, ס'איז פארמאכט ערב פון ערב יום טוב.

שאלה: צי מאכט מען א ברכה אויף עירוב תבשילין בתנאי?

קיין ברכה זעט אויס מאכט ער נישט דא, יא? ווייל דער צווייטער נוסח זאגט מען יא "בעירוב זה".

אפשר על ספק זאגט מען נישט קיין ברכה, ספק ברכות, ס'איז נישט אז ער זאגט נישט קיין ברכה, איך ווייס נישט.

איך מיין, מען מאכט א ברכה... אויף יום טוב שני מאכט מען דאך א ברכה, רייט? און וועו מען מאכט... ערשטער, ערשטער יום טוב. פארוואס? אויך, ס'איז נאך נאר א ספק צו ער דארף אן עירוב. רייט, על הצד אז די צווייטע טאג איז חול, דארף ער נישט קיין עירוב.

אלא מאי מאכטס, וואס איז דא אנדערש? ער קען אויך מאכן א ברכה אפשר. קען זיין אז די היכר איז דאך נאך אלץ א גוטע היכר צו געדענקען די איסור פון... זאך אלעגערעדיגער, אבער דו זאגסט אז ער זאל נישט מאכן א ברכה, ער זאל נישט מאכן א ברכה.

ס'שטייט נישט אז ער מאכט נישט קיין ברכה. ניין, איך טראכט פארוואס נישט, ווייל אונז דארף מען זאגן אז אם היום יום טוב... ס'קען זיין אז מאכן אן עירוב תבשילין אויף יום טוב איז עפעס נישט א גוטע זאך.

ניין, עירוב תבשילין ארבעט נישט אויף יום טוב. די פוינט פון עירוב האט ער שוין געמאכט פון ערב יום טוב. יום טוב. דאס איז נישט די פראבלעם.

די פראבלעם איז, אויב ער מאכט עס נאר אויפ'ן צד אז מארגן איז יום טוב. אלע עירוב תבשילין איז אויפ'ן צד אז מארגן איז יום טוב. ס'איז נישט אנדערש פון יעדע עירוב תבשילין.

הלכה יב: כיוצא בו — תרומה ומעשר בתנאי

זאגט דער רמב"ם, **כיוצא בו**, ענליך, איינמאל אונז פארשטייען מיט די זאך אז ס'איז דא די ממה נפשך, אז מ'קען מאכן אזא סארט עירוב, אזא תנאי, איז כיוצא בו, ס'איז דא אן ענליכע מצב צו דעם.

היו לפניו שתי כלכלות של טבל ביום טוב ראשון. ער האט צוויי באסקעטס פון תבואה וואס איז נישט גע'מעשר'ט, און יום טוב טאר מען נישט מעשר'ן, יא? מ'האט שוין געלערנט.

קען ער אבער יא טון אזוי, ער קען זאגן **אם היום חול**, אויב היינט איז א וואכעדיגע טאג, קען איך דאך היינט, מעג איך מעשר'ן, איז **תהא זו תרומה**

על זו, זאל די באסקעט זיין תרומה פאר די צווייטע, אדער אביסל פון די באסקעט, וואטעווער. מ'דארף אים נאך יום טוב מברר זיין.

אקעי, **ואם היום קודש**? אויב היינט איז יום טוב, טאר מען דאך נישט מאכן קיין תרומה, איז **אין בדברי כלום**, האב איך גארנישט געזאגט.

וקורא עליה שם, ער רופט עס תרומה.

שאלה: וואס טייטשט "קורא עליה שם"?

וואס טייטשט קורא עליה שם? דארף ער עס טון אדער ס'איז א לשון? קורא שם מיינט ער רופט עס א נאמען, ער זאגט הרי זו תרומה. ער האט געזאגט תהא זו תרומה, און ער זאגט אקעי, הרי זו תרומה, **ומניחה**, לייגט עס אוועק.

און מארגן חוזר ואומר, זאגט ער אזוי, **אם היום קודש, אין בדברי כלום**, זאג איך גארנישט, אבער דעמאלטס בין איך שוין בסדר וואס איך האב שוין נעכטן געמאכט. **אם היום חול, תהא זו תרומה על זו**. אזוי איז ער פראטעקטעד פוןביידע זייטן.

וקורא לה שם, ומניחה כדרך שקרא לה בראשונה, ומניחה, זעהט שקרא עליה שם תרומה, **ואוכל את השניה**.

אפשר די קורא לה שם מיינט, איך וויל נאר זאגן, ער דארף געדענקען וועלכע ער האט געמאכט תרומה, ווייל ער מוז זאגן די זעלבע צוויי מאל, אז נישט עסטו בטעות די תרומה. אדער בדעת, יא. אפשר דאס איז די ווארט.

שאלה: פארוואס העלפט נישט יש ברירה?

אפשר ווי יש ברירה וועט העלפן? אקעי. ניין, ענטפערס עפעס. ס'איז מדאורייתא, נישט קיין ברירה. פארוואס זאל מען מאכן ברירה וואס קומט אריין? יא, אקעי.

סיכום: די תנאי ארבעט ביי יום טוב שני של גלויות, נישט ביי ראש השנה

די פוינט איז, ער דארף מאכן די תנאי, און די תנאי ארבעט סיי אויף עירובי תבשילין און סיי אויף מעשר'ן, געבן תרומה אין יום טוב.

די זעלבע תנאי קען מען מאכן צווישן צוויי ימים טובים של גלויות, אבער די תנאי קען מען נישט מאכן ווען ס'איז צוויי אנדערע טעג, וואס איין טאג איז עכט יום טוב און איין טאג עכט נישט, נאר מ'טוט עס ביום טוב.

הלכה יג: ראש השנה — קיין תנאי

אף שני ימים טובים של ראש השנה, וואס דער רמב"ם האט שוין געזאגט האט אן אנדערע דין, ס'הייסט אזוי ווי איין טאג, ביידע איז קדושה אחת אין.

איז **אם שכח ולא הניח ביום רביעי ואינו מניחה**, קען ער נישט מאכן קיין עירוב אויף יום טוב, ווייל ער קען נישט מאכן די אם היום אזוי, ווייל ביידע האבן א טון קדושה.

שאינו מניח אלא סומך לאחרים, דארף ער זיך פארלויזן אדער סומך לאחרים מער ווי עליו, אדער טוט ער די עצה וואס מ'האט פריער געזאגט מקנה למי שערוב.

אוי, טאקע טוט נישט דא, אסור לעפער למשל לשבת.

די זעלבע זאך לגבי תרומה. חן, אם שכן וליפש תרומה יום רביעי, אויך ביי יום טוב, ביי ראש השנה וועט נישט העלפן, שבעינו מארפי שאל מוצאי שבת. דעמאלטס איז נישט דא די סומך זיין, אויף עירוב איז אלעס דא אנדערע עצות, מקנה זיין, סומך זיין. אויף תרומה וועט ער צוזאמען קיינער דארפן ווארטן.

הלכה יד-טו: דער רמב"ם'ס גרויסער חידוש — בזמן הזה קען מען נישט מאכן תנאי

זאגט דער רמב"ם, איך שיין נישט. קומט דער רמב"ם מיט א חידוש.

זאגט ער, **כל הדברים אירעו שאומרנו**, אז מ'קען מאכן די מנפשיך טריק. **הואיל ובזמן שהיה בית דין של ארץ ישראל מקדשין על פי הראיה**, רעדט מען ווען ס'איז נאך געווען א בית דין פון ארץ ישראל, און מ'האט מקדש געווען על פי הראיה, איידער מ'האט געקענט זאגן אז זיי האבן געזען די לבנה.

והיו בני הגליות, און דעמאלטס אין ארץ ישראל איז טאקע נאר געווען איין יום טוב, און דעמאלטס איז געווען נאר אין חוץ לארץ איז געווען צוויי טעג יום טוב, ווייל זיי האבן נישט באקומען די מעסעדזש אויף צייט ווען יום טוב איז עקטשועלי.

והיו בני הגליות עושין שני ימים טובים כדי להסתלק מן הספק, כדי צו זיין מחמיר זיין אז אויב דער חודש איז חסר, זאל מען שוין אנהייבן א טאג פריער. און מ'האט עס געטון נאר להסתלק מן הספק, **לפי שלא היו יודעין היום שקידשו בו בני ארץ ישראל**.

דער יסוד פון חידוש: יום טוב שני איז היינט נאר מנהג, נישט ספק

אבל היום, היינטיגע צייטן ווען ס'איז שוין נישט מקדש על פי הראיה, **ובני ארץ ישראל סומכין על החשבון**, מ'פארלאזט זיך נאר אויף די חשבון וואס אין הלכות קידוש החודש גייט אונז דער רמב"ם אויסלערנען וויאזוי דער חשבון ארבעט, וואס אונז ווייסן שוין פון פאראויס וועלכע חודש ס'איז חסר ומלא, **ומקדשין עליו**. מ'איז מקדש לויט דעם חשבון.

דיוק: בני ארץ ישראל זענען מקדש אפילו היינט

טאקע, אזוי ווי דו ביסט מדייק, אז לאמיר געדענקען, מיר גייען לערנען די קידוש החודש, אז אפילו היינט האלט דער רמב"ם אז דער חודש ווערט ווייל די בני ארץ ישראל זענען עס מקדש. דער חידוש הקדוש איז נאר אז אמאל האבן זיי מקדש געווען על פי הראיה, היינט זענען זיי מקדש על פי חשבון. אבער די נפקא מינה איז אז אונז ווייסן שוין דעם חשבון פון פאראויס.

מסקנא: יום טוב שני איז מנהג בלבד

איז אויך אזוי, **אין יום טוב שני להסתלק מן הספק**, דאס אז מ'מאכט יא יום טוב שני אין גלות איז נישט וועגן ספק, נאר **אלא מנהג בלבד**, נאר אן ענין פון מנהג.

עס קומט אויס, זאגט דער רמב"ם, **לפיכך אני אומר**... אזוי ווי דער רמב"ם האט נישט פריער געזאגט אז ס'איז נאר מנהג הוא... ער האט נישט געזאגט פריער קלאר דעם חלק. יא, יא, אבער ער זאגט נישט... זייט גוט, אבער דארט איז נישט קלאר דעם חלק. ער זאגט די ווארט מנהג, יא. יא, אבער דארט איז... לאמיר נישט ווערן סטאק. פיר אויס, יא. ער טוט נאך עס נישט וועגן ספק, נאר וועגן מנהג.

"לפיכך אני אומר" — דער רמב"ם'ס אייגענער חידוש

איז זאגט דער רמב"ם דא א גרויסע חידוש, לפיכך יראה לי... אני אומר. **לפיכך אני אומר**. וועגן דעם זאג איך, ווען דער רמב"ם זאגט אני אומר, ער זאגט אז ס'איז מיין חידוש, אז מ'קען נישט מער מאכן די טריק, **שאין מערב אדם**, א מענטש קען נישט מאכן אן עירוב און מאכן די תנאי **בזמן הזה**, ער קען עס נישט טון, נישט אויף עירוב תבשילין, נישט אויף עירובי חצרות ושיתופי מבואות.

ביי עירובי חצרות ושיתופי מבואות איז אויך געווען די זאך, אה, מ'קען עס טון אויף יום טוב מיט די זעלבע טריק.

ואין מעשרין את הטבל על תנאי, די זעלבע זאך קען מען נישט טון דעם מעשר על תנאי.

אלא הכל מערב יום טוב, אבער דעם קען מען נאר טון מערב יום טוב, ווייל דו קענסט נישט זאגן אם היום איז אזוי און אזוי, ווייל ביידע טעג האבן די זעלבע קדושה אחת פון מנהג. ביידע טעג טוט מען נאר וועגן מנהג, ממילא קען מען מער נישט טון די די זאך. און דאס איז דער רמב"ם'ס אייגענע חידוש.

דיסקוסיע: וואס מיינט "אני אומר" ביים רמב"ם?

אזוי ווי ווען דער רמב"ם זאגט אומר אני אדער אני אומר אדער יראה לי, איז פשט אז אנדערע זאגן אנדערש, די גאונים זאגן אנדערש, אבער דער רמב"ם זאגט אנדערש.

דער פוינט איז אז דער רמב"ם האלט אז ער זאגט נאר זאכן נישט אנדערש. יא, יא, ווען דער רמב"ם זאגט יראה לי איז נישט ווייל ער דינגט זיך מיט איינעם, און דער רמב"ם זאגט יראה לי ווייל ס'איז א חידוש. ס'קען זיין

אפילו... אקעי, אויב ס'וואלט געווען גאונים וואלט ער אפשר געברענגט, ווי איינער זאגט, אבער ס'מאכט נישט קיין חילוק.

דער רמב"ם האלט דאך נישט אז מ'דארף גורס זיין וואס די גאונים האבן געזאגט. מ'דארף פאלגן איז נאר די גמרא, און מ'דארף נישט פאלגן דעם רמב"ם אויכעט נישט בעצם, וואס איז נישט קיין ריזון וואס מ'זאל פאלגן דעם רמב"ם.

דער ראב"ד'ס מחלוקת

און דער ראב"ד איז טאקע מחולק, דער ראב"ד זאגט אז ס'איז עפעס א כעין טעם, יא, דער ראב"ד זאגט א סברא, אבער מ'זעט נישט אז מ'זאל מחבר זיין, און ער איז נישט מסכים, ער איז עס על כל שכן.

דאס הייסט, וואס זאגט דער רמב"ם? אבער אונז ווייסן זיכער אז ס'איז געהלט, וואס ווילסטו? דער ראב"ד זאגט, ס'איז מנהג, ס'איז מנהג ערגער ווי ס'איז געווען פריער. אבער דער טריק ארבעט שוין מער נישט, ווייל אונז ווייסן דאך בעצם וועלכע סברא.

נישט קלאר. מ'זעט נישט אז ס'זאל זיין אזוי... קען מען פארשטיין, ווייל אונז האבן דאך געזאגט בײדע טעג. ווען אונז נעמען ווען נישט אן די מנהג ערנסט, וואלט מען געזאגט, אונז ווייסן דאך וועלכע טאג. די אנדערע טאג איז גארנישט, אבער ס'איז נישט אזוי. נאר מ'זאגט בײדע טעג איז די זעלבע יום טוב.

נישט בײדע איז די זעלבע. די צווייטע טעג איז משום מנהג. די ערשטע איז נישט משום מנהג. די ערשטע איז... סאו וואס איז די פראבלעם? נישט קלאר.

דיגרעסיע: "אומר אני" — דער רמב"ם'ס שטייגער ווי רבי

בקיצור, מ'קען... איך טראכט, דער רמב"ם נוצט די ווארט אומר אני אדער אני אומר. דער רמב"ם אין די הקדמה פון משנה תורה איז אביסל זיך מדמה צו... נישט מדמה, אבער ער געבט דאך די פילינג אז אזוי ווי רבינו הקדוש, דער בעל המשנה, האט געמאכט די משנה פאר א סיבה, מאכט ער די משנה תורה ווארא סיבה, ער געבט עס אפילו א נאמען ענליך.

דער לשון אומר אני איז דער לשון פון רבי. רבי אומר אומר אני איז א לשון המשנה אסאך מאל.

יא, דו ווייסט פארוואס? ס'איז אויך דער ענין פון ענוה, ווייל ער שוין נישט ווי דאס איז עס. ער זאגט אומר אני, ס'איז דא א געוויסע עניוות.

ניין, פארוואס זאגט רבי אומר אני? ווייל ער האט עס געשריבן, ער איז דער "אני". די זעלבע זאך דער רמב"ם איז דער "אני". וואס זאגט דער רמב"ם גייט מיט זיין... ער נוצט די זעלבע... יא, אקעי, מאך נישט אוועק מיין פשט'ל, ס'איז א שיינע פשט'ל.

דער רמב"ם נוצט די זעלבע... דער רמב"ם קוקט זיך אן א שטיקל ווי דער מחבר המשנה, בהולך בעקבות רבינו הקדוש. שוין, דו פארשטייסט וואס איך זאג. אקעי. יא, יא, יא.

ס'קערט נישט אויס פון די שטיקל. זאגסטו, בײדע טוען עס ווייל ס'איז "אומר אני". שיין. עקזעקטלי.

ניין, פארוואס בײדע זענען נישט מחבר, זענען זיי בלאקענישט. איך וויל זאגן אז מ'איז מסדר איינעם אנדערש, ווען ער האט יא עפעס צו זאגן דארף עס זיין קלאר וואס איז זיין חידוש.

דאס הייסט, ס'איז דא מענטשן וואס זענען מעניפולעיטערס, ער מאכט א ליקוט, און ווען ער וויל עפעס זאגן מאכט ער עס כאילו ס'איז קיין סענסוס. אפילו דער רבי האט געטון אזעלכע זאך, ער האט געמאכט סתם א משנה מער ווייניגער די הלכה וואס ער האט געהאלטן.

ס'איז דא וואס זאגן אז משה רבינו ווען ער האט געזאגט עפעס אייגנס האט ער אויך געדארפט זאגן "אומר אני", ווייל בפשיטות האט מען געוואוסט אז ס'איז דער דבר השם.

אקעי, לאמיר גיין ווייטער. שוין, ס'איז אנעסטיג, אז געווענליך ווען ער זאגט, שטייט נאר וואס ס'שטייט, הגם ס'איז אסאך מאל מיט זיין פשט, אבער דער רמב"ם האט נישט אנגעקוקט זיין פשט, דער רמב"ם האט געזאגט וואס ס'שטייט. אז דאס איז עס, יא.

ווען ער זאגט א חידוש, דעמאלטס זאגט ער קלאר אז ס'איז א חידוש. א חידוש מיינט צו זאגן, ס'איז נישט קיין זאך וואס שטייט קלאר, הגם ס'איז א סברא, ס'איז אפשר א גוטע סברא, אבער ס'שטייט נישט דער חילוק.

אנדערע זאכן זאגט דער רמב"ם, איז תורה שבעל פה. דאס וואלט ער געזאגט איז נישט תורה שבעל פה, דאס איז מיין תורה. אפשר הייסט עס אויך תורה שבעל פה, וועל כל משה תלמידים. יא.

איבערגאנג צו שמחת יום טוב

ביז יעצט האבן מיר עס געלערנט וועגן עירוב תבשילין. יעצט קומט א געשמאקע סוגיא, מ'גייט לערנען וועגן דאס. ביי בײדע רעדט מען וועגן קאכן לכבוד יום טוב, און דאס איז די לעצטע הלכה בעיסיקלי נאכדעם.

שמחת יום טוב — נישט אין מנין המצוות פון הלכות יום טוב

איך גיי אייך נישט לערנען די מצוה, נישט מצוה, ווייל דער רמב"ם האט נישט אויסגערעכנט אנפאנג אלס א מצוה. נישט אין די מצוה מצות, ס'איז דא שתי מעשר מצוות. ער זאגט אז די צוועלף מצוות זענען נאר שביתה, אבער ס'איז יא א מצוה.

איך מיין אז ער רעכנט עס יא אין הלכות חגיגה. וואס זיי האבן געלערנט אמאל יום טוב סוכות, געדענק איך האב געלערנט אין א סוכה. און דארט האט מען געזען אז דער רמב"ם רעכנט די מצוה וואס מאכט בחגיגה, אבער ער האלט אז די עיקר מצוה איז חגיגה, ווי אויך בכלל זה אויכעט די שמחה.

ס'זאל אויסגעזען אסאך מאל אין דער רמב"ם אז ס'איז דא אמאל א מצוה וואס האט צוויי מינינגס, און בײדע זענען מיט דאורייתא. ס'איז דאורייתא, נאר ער רעכנט עס אין אן אנדערע פארט.

הלכות שביתת יום טוב — כבוד ועונג יום טוב ושמחת יום טוב

כבוד ועונג יום טוב — דער רמב"ם'ס שיטה

Speaker 1:

איך וויל ס'איז דא אן ענטפער אין די ספר. ער זאגט אז די צוועלף מצוות זענען נאר שביתה, אבער ס'איז יא א מצוה. איך מיין אז ער רעכנט עס יא אין הלכות חגיגה. און זיי האבן געלערנט אמאל יום טוב סוכות, געדענק איך האב געלערנט אין דיין סוכה מיט דיר, און דארט האט מען געזען אז דער רמב"ם רעכנט די מצוה וואס מאכט בחגיג, אבער ער האלט אז די עיקר מצוה איז חגיגה, ויש בכלל זה אויכעט די שמחות. ס'איז דא אסאך מאל אין דער רמב"ם אז ס'איז דא אמאל א מצוה וואס האט צוויי מינינגס, און בײדע זענען מיט די רעכנע. ס'איז וודאי דאורייתא. ס'איז וודאי דאורייתא, נאר ער רעכנט עס אין אן אנדערע פלאץ. אין הלכות חגיגה רעכנט עס נאר אויס דאס וואס איז מער א זאך, אוודאי דאורייתא?

Speaker 2:

ניין, ס'איז וודאי דאורייתא.

Speaker 1:

ס'איז וודאי דאורייתא, ס'איז נישט קיין ספק, ס'איז נאר... דער רמב"ם גייט זאגן די קלאר, כמו שוין דער הלכות חגיגה, אבער ס'איז די ליסט פון מצוות שטייט פונקט נישט דא, אבער בעצם איז עס יא נאך א מצוה. ס'קען זיין די סיבה פארוואס דער רמב"ם האט אויסגערעכנט אנפאנג שטיין מסתר מצוות איז ווייל די ווארט שביתת יום טוב. אויף שביתת יום טוב איז דא צוועלף, ס'איז דא נאך, וואס איז נישט די ווארט שביתה. ס'איז שמחה.

Speaker 2:

יא, אבער איך זאג אז ס'איז... ער גייט עס זאגן קלאר.

דער רמב"ם'ס לשון: כבוד ועונג יום טוב

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה**, זייער גוט, ווייל ער האט אנגעהויבן הלכות שביתת יום טוב, ער האט געזאגט אזוי ווי ס'איז דא א... ל"ט מלאכות, אזוי ווי אלע הלכות שבת, אזוי גייען אלע הלכות יום טוב. זאגט ער אויך, אזוי ווי ס'איז דא א מצוה פון כבוד שבת און עונג שבת, אזוי ווערט אויסגערעכנט זכור און... נישט זכור, כבוד ועונג, כבוד ועונג, זכור און שבת. מ'לערנט ארויס פון די פסוק אם תשיב, אדער יא. כשם שמצוה לכבוד שבת אריין. דער רמב"ן, זאגט דער רמב"ן, **כך כל ימים טובים**, אזוי אויך אלע ימים טובים. איז א מצוה **שנאמר**, ברענגט ער גלייך דעם פסוק **לקדוש ה' מכבד**. ס'מיינט אז יעדן טאג וואס איז קדוש לה', צו ס'איז שבת צו ס'איז יום טוב, דארף זיין מכבד. אינטערעסאנט, יא?

Speaker 2:

וכל ימים טובים שטייט דאך ביי מקרא קדש, אז ס'איז קדש, קדש לה'.

Speaker 1:

מיינע ווייסן אונז אז ווען ס'איז דא, any טאג וואס איז קדוש להשם איז מוז זיין מכבד. דאס איז מדרמנן, דאס איז מדברי קבלה. ישעי' אונז האט געזאגט וקראת לשבת עונג לקדושי השם מכבד, עס שטייט דאך שבת און קדושי השם. פשוט פשט אפשר מיינט קדושי השם די זעלבע ווי שבת?

Speaker 2:

דערפון ניין, יעדער טאג וואס איז קדוש, און יום טוב איז אויך קדוש.

Speaker 1:

ס'שטייט פאר'ן אייבערשטן איז עס שוין קדוש, ביי דער מענטש ווערט עס קדוש דורך עס מכבד זיין עפעס אזוי. די פוינט איז אז מ'איז מקדש, די ימים קדושים זאל מען רופן עונג. מדרמאור, **וכבר בארנו הכבוד ועונג בהלכות שבת**, און אין הלכות שבת האט ער שוין געזאגט וואס ס'טייטש כבוד און עונג, דארט האט ער געזאגט די ענין פון אנווארטן אויף די שבת און אזוי ווייטער.

דיסקוסיע: חילוק צווישן שבת און יום טוב בנוגע ערב-סעודה

Speaker 1:

וכן, אויך דא איז **ראוי לאדם**, איז ראוי פאר א מענטש **שלא יסעוד**, אזוי ווי ערב שבת האבן מיר אונז געלערנט אז מ'זאל נישט עסן קיין סעודה ערב שבת. מ'דארף זען, ודאי לכאורה א חילוק. **וכן ראוי לאדם**, ער זאגט אפשר ראוי, אפשר ס'איז נישט קיין חיוב, אפשר ביי שבת איז עס מער א חיוב. סאו פארוואס דארף ער נישט זאגן נאכאמאל? אויב מ'זאגט שוין כבר ביארנו, דארף מען מאכן גבי פסח פון דארט. וואס איז דא א חילוק פון שבת און יום טוב?

ער זאגט קודם וואס ער זאגט. **ראוי לאדם שלא יסעוד**, מ'זאל נישט מאכן קיין סעודה **בערבי ימים טובים מן המנחה למעלה, כערב השבת**, אזוי ווי ערב שבת עסט מען נישט קיין גרויסע סעודה קיין סעודה פון מנחה למעלה, פון אביסל פאר ס'ווערט שבת, **שדבר זה בכלל הכבוד**. דאס איז אן ענין פון כבוד שבת און אויך כבוד יום טוב. די גרויסע סעודות זאל מען אוועקלייגן פאר ווען ס'איז יום טוב, מ'זאל נישט עסן פארדעם. רייט. סאו פארוואס איז עס נישט קלאר? פארוואס ס'איז דא עפעס א חילוק? כערב שבת. אויב ס'איז די זעלבע זאך, דארף עס זיין די זעלבע. איך האב ארויסגעמאנט אפילו די הלכה פון די אנדערע, פון אלע הלכות פון הלכות יום טוב.

Speaker 2:

ניין, ס'איז דא א חילוק, אויב איך געדענק, אז די גמרא איז משמע אז די איסור איז נאר יום טוב, נישט שבת.

Speaker 1:

דער רמב"ם האט עפעס גע'פסק'נט לויט א שיטה אז אפילו שבת איז דא אן ענין, אבער יום טוב איז זיכער דא אן ענין, און ס'איז ריעלי בעקווארדס, אויב איך געדענק. אדער אפשר... עפעס אזוי, ער איז נישט מסביר גענוג, אפשר דער מענטש וועט עס מסביר זיין בקיצור?

Speaker 2:

ער איז נישט מסביר.

Speaker 1:

אקעי. קומט זיך אין שבת, נישט אריין מינוט אין פרק ל'.

Speaker 2:

ניין, דו דארפסט ווייסן וואס איז די חילוק. אויב ס'איז די זעלבע זאך, ווייסטו דאך שוין אז ס'איז די זעלבע זאך. ס'זעט אויס אז ס'איז נישט די זעלבע זאך, אז ס'איז דא עפעס א חילוק פון וויאזוי ס'שטייט אין שבת און וויאזוי ס'שטייט אין יום טוב. ביי די נושא פון כבוד שבת.

Speaker 1:

ס'איז נישט געשטאנען... שבת האט ער געזאגט אסור, אבער ער האט געזאגט בעצם מותר, מ'מעג עסן לאכול ולשתות עד שתחשך, אבער מכבוד השבת שימנע מלקבוע סעודה, כדי שיכנס אויס ווען מ'איז הונגעריג. ס'איז אפשר דא עפעס א חילוק פון וואס ער זאגט אויף שבת און וואס ער זאגט אויף יום טוב?

Speaker 2:

ס'שטייט יא, די גמרא וואס דער רמב"ם ברענגט איז... סיי שבת און סיי יום טוב, ס'איז שיטת רבי יהודה. לכאורה איז נישט די הלכה ווי רבי יהודה, דער רמב"ם פסק'נט עס עניוועיס. סאו אפשר ווענן דעם דאפלט ער עס, ווייל ס'איז אפשר נאר א ראיה, ס'איז נישט ממש א דין, ס'איז נאר א ראיה, ס'איז א שיינע זאך.

Speaker 1:

אין הלכות שבת זאגט דער רמב"ם אזוי: מ'טאר נישט קובע זיין א גרויסע סעודה אין משתה. זאגט ער, הגם מ'מעג עסן, אבער לכבוד שבת זאל מען נישט קובע זיין סעודה.

Speaker 2:

ניין, צוויי אנדערע זאכן. קובע זיין משתה איז אפילו אינדערפרי, א גאנץ ערב שבת. נאר זאגט ער, מען מעג עסן, אבער על כבוד איז אז מען זאל נישט עסן קיין גרויסע... מען זאל נישט קובע זיין סעודה בכלל. מען זאל קובע זיין סעודה, אפילו נישט קיין גרויסע סעודה.

Speaker 1:

עקזעקטלי. דאס איז וואס ער זאגט דא אויך, דאס איז די זעלבע זאך. שלא יאכל מן המנחה ולמעלה.

מבזה את המועדות

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1:

וכל המבזה את המועדות, איינער וואס ער מאכט נישט קיין גרויסע סעודה אין יום טוב, איז מבזה את המועדות. זייער גוט, דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דא כבוד, די אפעסיט פון כבוד איז ביזוי. סאו כבוד יום טוב איז דער וואס מ'מאכט דעמאלטס די סעודה אין אלע ענינים פון כבוד. ממילא דאס מבזה את המועדות שטייט אין די משנה, איז **כאילו נתפל לעבודה זרה**, דאס הייסט א לשון הגמרא, כאילו נתפל לעבודה זרה. אבער דער רמב"ם פארשטייט אז דאס מיינט אז ס'איז נישט נאר אין כבוד יום טוב, ווייל דאס הייסט מבזה. ביי שבת האט ער אויך געזאגט אז שבת און עבודה זרה האבן עפעס א קשר, יא, דאס זענען צוויי גרויסע מצוות. אין סוף הלכות שבת, יא. אבער יום טוב איז אנדערש, נאר די כבוד יום טוב. ער זאגט נישט נתפל.

Speaker 2:

יא.

פשט אין "כאילו נתפל לעבודה זרה"

Speaker 1:

ער זאגט כאילו נתפל עבודה זרה מיינט עס צו זאגן אזוי ווי די מינים צדוקים וואס גליייבן נישט אין די לוח פון חז"ל.

Speaker 2:

ניין, מ'דארף שוין קומען דאס, נישט פארוואס זאל מען מאכן די תורה.

Speaker 1:

פשוט פשט מיינט עס אז מיר האבן געלערנט אין פרשיות... דאס קומט פון די גמרא, יא, עס שטייט... אין די אבות שטייט דארט אין פרשת משפטים אין קרית ישראל, ס'שטייט אין על ההיא מעשיך לא תעשה לך אתחרגא בת תשמעות, פון דעם לערנט מען כל מבזה את המועדות איז כאילו נתפל עבודה זרה. און די פשט איז פשוט, אויב ווער איז א גוי? דער וואס גייט ביי די גוי'אישע ימים טובים. דאס האבן זיך זייערע, אזוי ווי מ'זעט, וקרא לך ואכלת מזבחו. וואס איז א איד? א איד האט אידישע ימים טובים. אפילו דו ביסט מקיים אלע הלכות, אבער דו ביסט מבזה די יום טוב, דו מאכסט נישט אז ס'זאל זיין אן אינטעראקטיוו, מענטשן זאלן דעמאלטס קומען, וועט דער עולם גיין צום טעאטער אינסטעט, מ'גייט צום עבודה זרה. דאס איז נתפל עבודה זרה, פארשטייט? דאס מיינט איך אז ס'איז פשוט פשט.

Speaker 2:

אקעי, געוואלדיג.

שמחת יום טוב — חיוב שמחה

דער רמב"ם'ס לשון: איסור הספד ותענית וחיוב שמחה

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **"שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג, עם שאר ימים טובים, כולן אסורים בהספד ובתענית"**. דאס מיינט צו זאגן די אנדערע, שבועות, ראש השנה, וכו'. ווערט נישט געמאכט קיין הספד און פאסטן. וואס דארף מען יא טון? דער רמב"ם זאגט דא, ער רעכנט אויס די ימים טובים. אקעי, ווייטער, **"וחייב אדם..."** ער רעכנט אויס צוויי זאכן זענען, **"כולן אסורים בהספד ובתענית"**. וואס יא? **"וחייב אדם להיות בהם שמח וטוב לב, הוא ובניו ואשתו ובני ביתו, וכל הנלוים עליו"**. אלע זאלן זיין פריילך, **"שנאמר 'ושמחת בחגך'"**.

"יש בכלל אותה שמחה" — צוויי שכבות פון שמחה

Speaker 1:

זאגט ער, דער רמב"ם, אזוי ווי דאס וואס ער דערמאנט, **"אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים, כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה"**, אז דאס איז די עיקר מצוה, **"אבל יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו"**. דאס איז אז יעדער איינער זאל זיך פרייען.

"כל אחד ואחד כראוי לו" — יעדער לויט זיין שמחה

Speaker 1:

"כיצד?" דער רמב"ם מסביר וויאזוי פרייט זיך יעדער איינער. יעדער איינער, דער טאטע זאל זיך נישט איינרעדן אז דאס וואס ער מיינט ער רופט שמחה, דאס איז ביי יעדן איינעם שמחה. יעדער איינער זאל עכט זיין פריילך. סאו, וואס מאכט דיר פריילך, מאך די אנדערע פריילך, נאר טראכט פון זיי. **"כיצד? הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות"**. זיסווארג. **"והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין"**. איך מיין אז די נשים דארפן אויך עסן. אויסער דעם לייגט מען צו בגדים ותכשיטין. ביי דיר איז נישט קיין שמחה, יעדער איינער קען, א טאטע קען אויך עסן קענדיס. די פוינט איז, ס'איז נישט קיין שמחה אז דו עסט קענדיס, ווייל דו קענסט דיר קויפן קענדיס.

דארפסט וויסן, דער חילוק, איך האב געטראכט וועגן דעם, מ'געבט אנדערע זאכן. למשל, פאר קינדער, למשל, מ'איז מונע געוויסע תענוגים ווען ס'איז א תענית, אדער אין די ניין טעג, איך ווייס וואס, ער מאכט עפעס א זאך. ביי א טאטע מעג יא. פארוואס? ווייל ביי דיר איז נישט קיין שמחה אז דו עסט אן אייז. ביי דיין זון, א קליין יונגל, איז א גאנצע שמחה, אה, היינט האט מען געטיילט אייז אין חדר. דער טאטע האט יא געגעסן אייז, נישט אייז, א פלייש, א וויין, פארשטייסט וואס איך זאג? ס'קען זיין אז ס'גייט... און ס'גייט אויך את להקל. ס'הייסט, אודאי, יעדער איינער קען עסן די קענדיס לכבוד יום טוב, אבער דאס איז נישט די חיוב שמחה, דו ביסט נישט יוצא מיט דעם. ביי דיר איז נישט קיין שמחה.

דיסקוסיע: וואס איז שמחה פאר פארשידענע מענטשן

Speaker 2:

מיר רעדן דא די פלאס, מיר רעדן דאך נישט... אויב איך זאג אז ס'איז יא דא א מיינוס, איך הער. ווייל טאטע, ווען דו קויפסט א קלויזע גוזל ביסטו העפי?

Speaker 1:

איך האב אסאך בעיבי טאטעס, יא.

Speaker 2:

אקעי, זיי זענען עמאשענעלי מער העפי ווי די טאטעס וואס פלייש און וויין, משוגע, יא.

Speaker 1:

ניין, דאס איז... אבער עניוועי, וואס דער רמב"ם זאגט דא איז דוגמאות. איך מיין, אויב איינער האט א קינד וואס איז יא, ער איז שוין א היינטיגע קינד, ער פארשטייט צו א סטעיק, אבער ער מיינט צו זאגן אז מען זאל אריינטראכטן אין יעדן איינעם וואס איז זיין שמחה.

"קונה להן בגדים ותכשיטין" — נישט דווקא נייע זאכן

Speaker 1:

והנשים קונה להם בגדים ותכשיט כפי ממונו. דרך אגב, איך מיין אז קונה להם מיינט נישט אז מ'דארף קויפן לכבוד יום טוב נייע. ס'מיינט צו זאגן אז ער זאל מאכן זיכער אז זיי זאלן האבן לכבוד יום טוב, אבער די שמחה פון יום טוב איז די אנטון די בגדים, נישט די קויפן די בגדים. מענטשן פירן זיך אסאך, ס'איז דא מענטשן וואס פירן זיך צו קויפן דזשולערי פאר יום טוב. יא, איך מיין אז ס'איז א שיינע זאך, ס'איז דא די חסידות אז מען דארף קויפן א נייע קלייד פאר די ווייב. אבער איך מיין אז די שמחה פון יום טוב, איך מיין אז ס'איז א טעות. איך מיין אז וואס ס'שטייט דא בגדים ותכשיטים מיינט נישט אז זי דארף האבן א נייע דזשולערי יעדן יום טוב. ס'מיינט צו זאגן אז זי דארף האבן וואס אנצוטון לכבוד יום טוב'דיגע קליידער. אבער לכאורה, אלטע דזשולערי איז נישט קיין שמחה. שמחה מיינט אז... ס'איז יא שמחה, ס'קומט יום טוב.

שמחת יום טוב: בגדים, צדקה, און די סדר פון דעם טאג

הלכה יח (המשך) — בגדים ותכשיטים פאר נשים

אבער די שמחה פון יום טוב איז די אנטון די בגדים, נישט די קויפן בגדים. ס'איז דא מענטשן וואס פירן זיך צו קויפן דזשולערי פון יום טוב. יא, איך מיין אז ס'איז א שיינע זאך, ס'איז דאך די סיבות אז מ'דארף קויפן מיט פעם פעם נייע קליידער פאר די ווייב. אבער איך מיין אז די שמחה פון יום טוב, איך מיין אז ס'איז א טעות. איך מיין אז וואס ס'שטייט דא בגדים ותכשיטים מיינט נישט אז זי דארף האבן א נייע דזשולערי יעדן יום טוב. ס'מיינט אז זי דארף האבן וואס אנצוטון לכבוד יום טוב, יום טוב'דיגע קליידער.

אבער לכאורה, די אלטע דזשולערי איז נישט קיין שמחה. שמחה מיינט אזוי: ס'קומט יום טוב, מ'נעמט זיך אן די דזשולערי, א גאנצע וואך טוט מען עס נישט אן. און לכבוד יום טוב, מ'נעמט זיך אן די שיינע קליידער. איך זאג, אויב איינער קויפט פאר פסח א שיינע קליידער, און ס'איז געבליבן פאר שבועות, וועט מען נישט קויפן א נייע.

אקעי, אקעי. ס'איז אמת אז ווייבער האבן אזא משוגעת, כסדר נייע קליידער. אקעי, סאו דאס איז בכלל די שמחה, מ'דארף קויפן נייע. אבער איך זאג אז די מצוה איז נישט א גיפט. ס'איז נישט פשט אז א טאטע... ס'איז נישט קיין

ענין פון מתנה, ס'איז נישט קיין ענין פון מתנה. ס'איז א זיין אז דער מאן וויל עסן גוט, און דער פרוי וויל אויסקוקן גוט.

יא, זאגט. ווייל **אנשים אוכלין בשר ושותין יין**. פארוואס? ווייל פאר מענער, דא לייגט דער רמב"ם **שאין שמחה אלא ביין** ואין שמחה אלא ביין, פאר מענטשן, פאר די מענטשן וואס מ'געבט די תורה, דיבור בהבה, דאס וואס שטייט **אין שמחה אלא ביין**, זאגט ער, דאס מיינט טאטעס. ווער יעצט, זייער גוט. דאס איז עד כאן די עיקר שמחה, יעצט זאגט דער הייליגער רב.

הלכה יח (המשך) — חיוב צו שערן מיט ארימעלייט

דאס וואלט נישט מיינען אז מ'האט אין דעם יוצא געווען. **וכשהוא אוכל ושותה.** קודם דארף עסן און טרינקען. אויב אויב עסט נישט צו טרינקט, הייבט זיך נישט אן אויף דעם גארנישט. ווען ער עסט און ער טרינקט, יא. **כשאוכל ושותה חייב להאכיל לגר, ליתום ולאלמנה, עם שאר העניים האמללים.** דארף מען מאכן זיכער צו געבן פאר גר, יתום ואלמנה, און סיי ווער וואס איז טרויעריג און ארימער.

היינטיגע צייטן דארף מען צולייגן גרושים וגרושות ובניהם. אבער סתם אזוי, ווער ס'איז צובראכן, דער שכן אין בית המדרש. ס'איז איינער וואס האט פארגעסן אין דעם פסוק אריינצולייגן א גרושה.

דער רמב"ם'ס שארפע שטעלע — שמחת כריסו

און דער רמב"ם לייגט דא צו, **אבל מי שנועל דלתות חצירו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו, ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש — אין זו שמחת מצוה, אלא שמחת כריסו.**

דא זאגט דער רמב"ם בעיסיקלי אז די מאכל זיין מיינט נישט נאר ער זאל האבן געלט צו קויפן, נאר ס'מיינט אים אינו אינו אינו און אים און אים אים. שמחת מצוה, ס'איז נישט מיינען, אקעי, דו האסט מקיים געווען האלב פון די מצוה, רוב פון די מצוה. זאגט ער, ניין, דו האסט גארנישט מקיים געווען. איינס איז שמחת מצוה, אלא שמחת כריסו. דיין בויך האט הנאה געהאט. דאס מיינט נישט שמחה. ס'איז שארף.

לאמיר ענדיגן, לאמיר עס פרובירן צו פארשטיין. ווייל **אלו נאמר**, אויף די מענטשן וואס האבן נאר אין זינען זיך, אויף זיי שטייט דער פסוק **"זבחיהם כלחם אונים להם"**. זייער זבח, זייער סעלעברעישאן, זייער פלייש וואס זיי שעכטן, איז אזוי ווי לחם אונים. לחם אונים מיינט פלייש וואס איז געגעבן געווארן פאר עבודה זרה, וואס די עבודה זרה איז מטמא. **"כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם"**. ווייל דער סוף פסוק זאגט, וואס איז דאס זבחיהם? זייער ברויט איז "לנפשם", זייער ברויט איז פאר זיך, אנשטאט אז לחם איז עפעס וואס מ'שערט מיט אנדערע מענטשן. ווען ס'וואלט געווען לכבוד א יום טוב, וואלטן זיי עס געשערט מיט אנדערע.

און נישט נאר דאס, **"ושמחה כזו קלון היא להם"**, ס'איז א שאנדע פאר זיי, **שנאמר "וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם"**, די מיסט פון אייערע חגים. וואס איז די מיסט פון אייערע חגים? די שמוץ פון אייערע חגים? די פרעס. די געגעסן. פרש מיינט יא.

חידוש — עס איז מדין שמחה, נישט מדין רחמנות

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל פאר דער רמב"ם זאגט דאס, וואלטן מיר געטראכט אז די שמחה בביתו, ווי איינער מיינט, פשוט אז ס'זאל זיין פריילעך אין שטוב. אבער דא זעט מען אז ס'דארף זיין לכבוד יום טוב, ווייל אויב נישט איז עס... און א סעודה לכבוד יום טוב איז אזא סעודה וואס מ'רופט נאך מענטשן דערצו. ווען דו רופסט עסט...

איך מיין אז מ'דארף פארשטיין דא, הגם דער רמב"ם האט א גוטע ראיה, דער מגיד משנה זאגט דא אז ווי די מקור פון די רמב"ם, ער האט נישט קיין מקור פאר די שטיקל תורה. ער האט אליינס געזאגט אז ער געדענקט. די פסוקים זאגן, דער אייבערשטער זאגט, איך דארף עפעס א מיסט, זאלסט האבן אסאך דאס, און די ביוח יום טוב, דאס איז די שמחה פון די אידן.

אבער איך וויל נאר ארויסברענגען, ס'איז נישט פשט אז אויב דו עסט, ביסטו א מחויב אויפצוגעבן פאר יענעם מדין רחמנות, מדין אהבת ישראל. ניין, ס'איז מדין שמחה. א שמחה וואס שטייט אין פסוק **"ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וכו'"**. דאס אנדערע ווערטער, א שמחה מיינט אז ס'איז דא ברייט, ס'איז דא פאר יעדן. אויב ס'איז נישט דא פאר יעדן, ביסטו סתם א פרעסער.

א שמחה מיינט נישט אז דו עסט, נאר א שמחה מיינט אז ס'איז דא א גרויסע סעלעברעישאן. א גרויסע סעלעברעישאן מיינט אז יעדער איינער עסט, אתה וביתך והעני והאביון. און אויב איינער געבט נאר פאר די שיינע אידן, איז נישט קיין שמחה. ביז וויטער שמחת כריסו. זייער גוט. זייער שארף. זייער שארף און זייער גוט.

און אויך דער זוהר הקדוש זאגט די זעלבע זאך, רייט? יא, ער ברענגט עס אסאך מאל, אפאר מאל.

דיגרעסיע: שבת ווס. יום טוב בנוגע שערן מיט ארימעלייט

דאס איז אן אינטערעסאנטע חידוש. איך זע דער מלאכת רוקח ברענגט עס דא, אז אויף שבת זאגט מען נישט דאס. ס'שטייט נישט שבת אז מ'דארף... אבער די תירוץ איז אז שבת איז נישט קיין שמחה. ס'שטייט יא אויף די נאנטע, די עבד, און שובת זיין. אבער בשמחה, וקראת לשבת עונג.

די תירוץ איז אבער פשוט, שבת מאכט מען נישט קיין ריזיגע סעודות מיט פארטיס. שבת איז אנדערע... קראת מנוחה. ניין, אבער שבת האסטו אויך די זעלבע געדאנק, אז א מענטש ווערט מאכן מנוחה דורכגעבן די ארבעט פאר די עבדים. דאס איז וויטער א סעלפיש מנוחה. ווייל אונז ווילן אז ס'זאל זיין א מצב פון מנוחה, נישט נאר אז דו זאלסט זיין במנוחה. אבער נישט די שמחה.

דער זוהר זאגט אן אנדערע תורה, ער זאגט אז שבת איז אזא הויכע זאך אז ס'איז נישטא קיין פירוש. אבער פשוט פשט איז טאקע, אפשר מיינט עס דאס? יא, אפשר ס'איז קאנעקטעד מיט דעם, ווייל שבת איז נישט קיין שמחות, אזוי בחיצוניות. ס'איז מער א... שבת טאר מען נישט טראגן, מ'קען דאך נישט רופן יעדן איינעם.

איך מיין אז דער ענין איז לכאורה אז ס'הייבט זיך דאך אן מיט די חגיגה. ער האט דאך אויך געזאגט אז דער עיקר איז דאך, ס'הייבט זיך דאך אן מיט די חגיגה. און יעדע שבת איז דא מוסף, אבער ס'איז נישט דא קיין... שבת ברענגט מען נישט קיין גרויסע קרבנות, שבת איז מען נישט עולה רגל. ס'איז דאך א געוויסע אווירעס. אין ירושלים איז געווען א מצב, ווייל ס'איז געווען א ריזיגע, גאנץ ירושלים איז געווען פול מיט ריזיגע סעודות. דאס איז געווען וויאזוי דער יום טוב האט אויסגעקוקט.

אבער ס'איז נישט גענוג אז דו עסט, נאר אז יעדער איינער זאל האבן צו עסן. סאו די שפעטערדיגע זאגן מער אזוי ווי אז ס'דארף זיין לשם שמים. אויב דער ארימאן עסט נישט, איז מען נישט לשם שמים. ס'זאל נישט זיין סעלפיש. אבער דער רמב"ם זאגט אפילו נישט אז ס'איז נישט לכבוד יום טוב. ס'איז שמחת כריסו, ס'איז נישט קיין כבוד יום טוב. ס'איז נישט קיין שמחת מצוה, ווי דער רמב"ם רופט.

שמחת מצוה מיינט אז... איך מיין אז מ'דארף שוין אריינגיין די לייגענעפער סעלפיש און אינזין האבן ווען מ'עסט. וויאזוי האט מען אינזין? די כוונת אכילה, איך האב א נייע פשט אין די כוונת אכילה. די כוונת אכילה איז צו געבן צדקה פאר'ן עסן, אז אנדערע אידן זאלן אויך האבן צו עסן. א נייע כוונת אכילה. אזוי שטייט אין שלחנו של אדם מכפר. אזוי שטייט דארט אין די מפרשים אויפ'ן פלאץ ווען מ'געבט פאר ארימעלייט.

איך מיין די ווארט איז אז כבוד יום טוב ווערסעס דיין כבוד מיינט אז ווען אלע עסן איז דער יום טוב א דערהויבענער טאג. ווען דו עסט, האסטו געהאט א גוטע טאג. דו קענסט דאך אויך האבן א גוטן דינסטאג ווען דו עסט אסאך פלייש, אויב דו ביסט א גביר, וואטעווער. די היינטיגע טאג, ווי דו דרייסט זיך אין ירושלים, ווי דו דרייסט זיך אין א אידישע שטאט, איז פריילעך. איז פשט אז דער טאג איז געווארן א פרייליכע טאג. אז דו עסט, איז דער טאג

נישט געווארן א פרייליכע טאג. דו עסט אויך אין א גרינעם דינסטאג אמאל אויב דו האסט עקסטרע געלט.

רייט, ס'קען אפילו זיין אז, איך מיין אזוי שטייט אין מאור עינים, אז דאס איז איינע פון די טעמים פון יום טוב, איינע פון די ריזענס פארוואס דער אייבערשטער האט געגעבן ימים טובים, איז כדי אז דער ארימאן זאל האבן... א גביר דארף דאך נישט קיין ימים טובים, ער וואלט דאך אלעמאל ווען ער וויל א פלייש. אבער מ'דארף דאך אמאל זאל דאס זיין אהבת ישראל, מ'זאל זיך ליב האבן מיט אנדערע אידן. מאכט מען א צייט.

ס'איז דאך אויך מער, דאס אז יעדער איד זאל האבן שתי סעודות יעדן טאג איז דאך א חלק פון אויכעט, אז אין לך עני שאין לו קופה של צדקה. אבער דאס איז נישט גענוג. זאלסט נישט טראכטן אז אקעי, דער עושר עסט געווענליך נאר שתי סעודות, און ימים טובים עסט ער מער. דער ארימאן וועט אייביג נאר עסן דעם מינימום. ניין, יום טוב מוז זיין מער.

אבער לגבי שבת האט דער רמב"ם געזאגט אז מ'זאל נישט בעטן, מ'זאל נישט... עשה שבתך חול. יעצט אז יום טוב איז נישט דא. יום טוב דארף יעדער איינער... אינטערעסאנט. ווייל מ'גייט, מ'קען גיין צו יענעם. איך מיין אז שבת און יום טוב איז א גרויסע חילוק, בעיקר ווייל שבת טראגט מען נישט. סאו מ'קען נישט בעצם שיקן און גיין. מ'קען אפשר א ביסל, ס'איז דא א עירוב. ס'איז נישט... רייט, יום טוב איז מער משנה.

פארדעם, איך האב געהערט, ר' ארי האט מיר געזאגט אז פארדעם די ערשטע משנה אין שבת איז פשוט עני את ידי. ווייל ער שטייט אינדרויסן און ער בעט. און אויב ער וועט ארויסנעמען, וועט עס זיין עובר זיין. איך מיין איך האב עס געזאגט.

אבער יום טוב איז פארקערט. שבת הייבט אן מיט די פראבלעם אז פשוט עני, רוף אים אריין, נישט ער זאל שטיין אינדרויסן און אריינגעבן זיין ליידיגע באסקעט. שבת איז יא דא א געוויסע נעילת חצירו, ווייל שבת דארף יעדער איד במנוחה זיצן אין זיין אויבן, עס שלעפט זיך נישט. די איזיל שלום באריין אין דערהיים צו עסן, די איזיל וועט האבן ביי דיך אין דערהיים צו עסן, אדער דו רופסט אים אריין וכדומה. אבער יום טוב איז יא געמאכט אז ס'זאל זיין אפן די טיר, ס'זאל קומען און גיין.

יא, נאכאמאל, ס'זעט פון די וועג וויאזוי ס'זעט אויס, זעט אויס אז שבת איז נישט געווען אזא גרויסע צעלעברעישאן. אונז מאכן היינט סעודות שבת כמעט בערך די זעלבע ווי יום טוב. יום טוב איז דאך אביסל א גרעסערע פארנעם.

הלכה יט — סדר היום אויף יום טוב

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער... מ'דארף טאקע ברענגען מער, מ'דארף פרובירן אז יום טוב ס'זאל זיין מער. מ'וועט קויפן מער עסן, און מ'קאכט דאך אויף די טאג, אבער קומען, מ'זעצט נאך א גאנצע רחמנות, און מ'איז גאנץ פיין, מ'קען נישט האבן קיין טענות.

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער... יעצט גיימיר לערנען וויאזוי... כאילו דער רמב"ם גייט אז ס'איז ווי א גבולת אויף שמחה, ס'איז דא א מצוה פון שמחה, ועם כל זה זאלסטו שיערן מיט אנדערע. נאך א זאך, ועם כל זה... דער רמב"ם מיינט מסתמא דא דאס וואס שטייט אין די גמרא אז אז אויף איין פלאץ שטייט ס'זאל זיין לחם, און אויף איין פלאץ שטייט לשם. זאגט די גמרא אז ס'זאל זיין צוטיילט, ס'זאל זיין חצי לה', חצי לכם.

זאגט דער רמב"ם, אויב דער רמב"ם לייגט אריין אביסל אנדערע, אזוי ווי לעווי, ער טרייט צו דערפיילן, ווייל ס'איז א סארט שמחה, איז א שמחה של מצוה. **אף על פי שאכילה ושתייה במועדות, איז בכלל מצות עשה.** בכלל מצות עשה מיינט ער אז דאס וואס ער האט פריער געזאגט אז די עיקר מצות עשה מיינט די קרבנות, און ס'איז בכלל מצות עשה. ס'איז אויך נכלל אין די פסוק. יא, דא זאגט ער עס נאך אמאל, בכלל מצות עשה.

אבער וועט א מענטש טראכטן אז עסן אייגענישט. גאנצן טאג. ווי מער פון די מצות עשה? זאגט ער, **לא יאכל ושתה כל היום כולו.** זאל נישט א גאנצן טאג עסן. **אלא כך הוא הדעת.** אזוי איז די סדר? אדער אזוי איז די רעליגיע? אזוי איז די סדר הדברים. דעת של תורה, אזוי ווי...

זאגט ער אזוי, **בבוקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.** מ'שטייט אויף צופרי. משכימין מיינט מען שטייט אויף פרי, מען גייט מיט כנסיות ובתי מדרשות, **ומתפללים...** ספעשל פרי אינדערפרי, דער נארמאלער מענטש שטייט אויף אינדערפרי. יא. **מתפללים וקוראים בתורה בענין היום,** מען ליינט פון די פרשת היום, אזוי ווי יעדע יום טוב וואס די חז"ל האבן מתקן געווען יע��עם טאג צו ליינען.

וחוזרין לבתיהן ואוכלין. און ווען מ'ענדיגט חוזרין לבתיהן גייט מען צוריק אהיים ואוכלין ווען מ'עסט. ווען מ'ענדיגט עסן, גייט מען אין בית המדרש. נישט צופרי גייט מען אדער אין בית הכנסת אדער אין בית המדרש. ווי מיר האבן געלערנט אין הלכות תפילה אז אין בית המדרש איז נאך א בעסערע פלאץ צו דאווענען, אבער ס'איז דא צוויי פלעצער וואו צו דאווענען. לערנען איז דא איין פלאץ, די בית המדרש. האסט שוין געזאגט, בית המדרש מיינט נישט א פלאץ, ס'מיינט א... ניין, די לערנען, די שיעור.

הלכה כ' (המשך) — סדר היום פון יום טוב

Speaker 1:

אבער דא זאגט ער אז מ'מאכטביידע, **קודם מתפלל, נאכדעם קורא בתורה.** ווען מ'ליינט תורה ווערט עס א בית המדרש. אה, דא זאגט ער **והולכין לבתי מדרשות, קורין במקרא ושונין במשנה.** איך מיין, יעדער איינער גייט צו זיין שיעור, יעדער לערנט זיין זאך, **עד חצי היום.** ס'איז דא, ביי חצות האלט מען שוין נאכ'ן סעודה און נאכ'ן לערנען. סעודה מיינט אויף פרישטיג. מ'שטייט אויף, מ'דאווענט שחרית, זאגט ער, א שעה צוויי, איך ווייס, מ'ליינט אפילו קריאת התורה פון יום טוב, מ'גייט אהיים און מ'עסט א פרישטיג, מ'קען דאך נישט הונגערן. מ'קומט צוריק, מ'האט דאך א סדר פון אפאר שעה, נאכדעם איז דא מנחה, און נאכדעם קומט די גרויסע סעודה. די גרויסע סעודה, יא. איך מיין, אויך ביי שבת זעט מען אזוי, ווייל דער רמב"ם זאגט אז די שבת זאל עסן אין ענליכע סדר פון שבת, נישט ממש די זעלבע, אבער אן ענליכע סדר. יא, **ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה, וחוזרין לבתיהם לאכול ולשתות שאר היום עם הלילה.** נאכדעם מאכט מען א לאנגע אכילה ושתיה פון צופרי.

ער זאגט נישט אז עס איז מנחה גדולה, אפשר איז מנחה קטנה, עס איז נישט קלאר ווען איז די מנחה. אחר חצי היום מיינט מסתמא גדולה.

Speaker 2:

יישר כח, איך וועל טרייען צו מאכן דעם סדר. ווען ס'איז משכים מיינט צען אזייגער, אבער די סעודה זאל זיין נאך מנחה, דאס איז די עיקר. מ'קען מאכן א קליינע סעודה.

Speaker 1:

אבער ס'זעט דא אויך אויס, מ'דארף דאווענען מנחה דריי פיר אזייגער, און נאכדעם מאכן א סעודה ביז ביינאכט. **לאכול ולשתות שאר היום עם הלילה** זעט אויס ווי מ'מאכט על הפורת מפה און מקדש. ס'איז איין לאנגע לאנגע סעודה, די צופרי מיט די ביינאכט נאכדעם.

Speaker 2:

וואס געשעט אין מדריך? ער זאגט נישט אז ער גייט צוריק צום מעריב. איך ווייס נישט.

Speaker 1:

ווען ס'איז נאר איין טאג יום טוב, וועט מען מיינען מלוה מלכה אזוי ווי... וואטעווער, ביז מ'ציט אריין די סעודה, א גרויסע סעודה, איז די גאנצע נאכמיטאג.

Speaker 2:

זאגט דער רמב"ם, וואס טוט מען אז ס'איז נאר צוויי טאג יום טוב?

Speaker 1:

גערעכט, מ'מאכט קידוש נאכאמאל. ס'מאכט סענס, ווייל דאס וואס אונז טוען, מ'עסט א גרויסע סעודה נאכמיטאג, קיינער וויל נישט עסן די נעקסטע סעודה ביינאכט. ס'איז שוין לאנג געוואלט דערפון. ווייל מ'האט נישט געדארפט מנחה וכדומה, אבער מ'האט נישט געדארפט מנחה, ס'איז איין לאנגע סעודה.

הלכה כ"א — גדרי השמחה: נישט שכרות, שחוק וקלות ראש

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל...** יעצט קומט א דריטע הגבלה. קודם האט מען געזאגט הגבלה אז מ'זאל געבן פאר יענעם. א צווייטע הגבלה. און די שמחה איז אז ס'איז דא א סדר חצי לכם. יעצט קומט א דריטע סדר, אז מ'זאל נישט משוגע ווערן. ווייל מ'האט געזאגט אז ס'איז דא א מצוה פון טרינקען וויין, ווען מ'עסט און מ'טרינקט ברגל, זאל מען נישט נמשך ווערן צו פיל וויין. וויין איז דאך אזוי די גמרא אז וויין איז גורר על עצמו, ושחוק וקלות ראש. איך זאג, יין האט א טבע אז מ'וויל נאך, און נאכדעם ווערט מען שחוק וקלות ראש. ויאמר, נאר מ'טאר נישט טראכטן **שכל שיותר בזה ירבה מצות שמחה.** ווי מער איז מער שמחה? ס'איז דא אנדערע מצוות וואס איז דא אזוי, ווי מער איז מער. אבער ביי יום טוב איז דא די עקזעקט אמאונט, מער פון דעם איז שוין נישט קיין שמחה.

זאגט דער רמב"ם, פארוואס? **השכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה, אלא הוללות וסכלות,** דאס איז נישט שמחה, אלא הוללות וסכלות, דאס ווערט אנגערופן צולאזטקייט, טיפשות. **ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות,** די מצוה איז נישט צו זיין א הולל וסכל, די מצוה איז **על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל,** צו זיך פרייען מיט די אייבערשטער וואס האט אלעס באשאפן. אזא סארט שמחה וואס איז א סארט עבודת השם.

דיסקוסיע: פארוואס "יוצר הכל"?

Speaker 2:

ס'שטערט נישט וואס ס'איז עבודת יוצר הכל. איך מיין, איך געדענק דאך דעם ווארט יוצר הכל, כאילו מ'פרייט זיך מיט די אייבערשטער מיט די רוחניות ביים דאווענען, אויך מיט די גשמיות, מ'פרייט זיך מיט די יוצר הכל. פארוואס רופט ער אים דא יוצר הכל? וואס דער רמב"ם רעדט יעצט איז די אופי השמחה. וועלכע סארט שמחה?

Speaker 1:

יא, יא, איך זאג נאר אויף די אויסדרוק יוצר הכל. ס'שטימט דא, ווייל אנפאנג האט מען גערעדט די אייבערשטער וואס איז די אייבערשטער פון תפלה, און יעצט די אייבערשטער פון די סעודה.

Speaker 2:

אה, איך הער וואס דו זאגסט.

Speaker 1:

שנאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה". זעט מען אז שמחה איז עפעס וואס שטערט נישט פון עבודת ה'. פארקערט, עבודת ה' קומט מיט שמחה. ולמדת, זעסטו ווען דא, שעבודה בשמחה. און אויב שמחה מיינט שחוק וקלות ראש, איז דאך **ואי אפשר לעבוד את ה', לא מתוך שחוק, לא מתוך קלות ראש, לא מתוך שכרות,** דאס איז א לשון הגמרא, אבער נאר מיט אן אמת'דיגע שמחה. ממילא זאל מען מאכן זיכער... דער רמב"ם האט געמאכט אזוי ווי א סברא. ווייל קומט איינער טענה'ט, שטייט אין די תורה שמחה, מיינט ער שחוק וקלות ראש. האט דער רמב"ם פארשטאנען, אין דיין זעלבע תורה שטייט שמחה איז קאנעקטעד מיט עבודת השם. ס'קען דאך נישט זיין אז עבודת השם איז צו זיין א שחוק וקלות ראש. אלא מאי ווען ס'שטייט שמחת יום טוב, מיינט עס אזא סארט שמחה איז נישט נאר שחוק וקלות ראש אדער שכרות. ס'איז שמחה, אבער ס'איז נישט קיין שחוק וקלות ראש.

הלכה כ"א (המשך) — שוטרים ברגלים, תערובות אנשים ונשים

Speaker 1:

זאגט ער, ביידע מאל האט ער מגביל געווען. פריער האט ער געזאגט אזוי ווי ווייל ס'איז א גרויסע מצוה צו עסן, האט א מענטש געטראכט, זאל איך אויפעסן אלע עסן, נישט אריינגיין. כדי איך זאל האבן וואו מער שמחה. זאגט ער אויך אן ענליכע זאך, איך זאל האבן וואו מער וויין. זאגט ער, ניין, ס'ארבעט נישט אזוי. פאר די זעלבע סיבה איז נאך א זאך, פאר שמחה מיינט אויך נישט אז ס'זאל זיין גרויסע סעלעברעישאנס פון מענער און ווייבער.

איז **חייבין בית דין להעמיד שוטרים ברגלים,** בית דין איז מחויב אוועקצושטעלן שוטרים אויף די ימים טובים, **שהיו מסבבין ומחפשין בגנות ובפרדסים ועל הנהרות,** ביי די פלעצער וואו מענטשן שפאצירן, **כדי שלא יתקבצו לאכול שם אנשים ונשים ויבואו לידי דבר עבירה.** מען זאל נישט מאכן קיין סעודות פון מענער און פרויען, ויבואו לידי דבר עבירה.

אינדערהיים שיקט מען נישט בית דין קיין שוטרים, אזוויוי דער רמב"ם האט שוין געזאגט אז ס'איז נישט דא קיין שוטרים. אבער אויך נישט שייך אנשים ונשים, ער האט דאך א משפחה. אנשים ונשים מיינט ער דא פרעמדע. פרעמדע מענטשן זאלן נישט מאכן צוזאמען קיין סעודות. **וכן יזהירו על דבר זה לכל העם,** מען זאל שיקן פאליס דארט וואו מען קען, דארף מען אבער אים אנזאגן. אויך אינדערהיים זאל נישט ווערן קיין עירוביא, קיין תערובות, **כדי שלא יתערבו אנשים בנשים בבתיהם לשמחה ולא ימשכו ביין שמא יבואו לידי דבר עבירה.**

אה גוט, דו זעסט דאך קלאר אז אינדערהיים גייט נישט די פאליס, אזוויוי זיי האבן געזען נאך יום כיפור, אבער ער דארף אנזאגן. דער רמב"ם זאגט עס דא, נישט אין הלכות, איך ווייס, אין הלכות דעות וואו ער רעדט וועגן נישט זיין א נבל ברשות התורה, ווייל דא רעדט ער אז ס'וועט נישט זיין קיין אמת'דיגע שמחה אויב וועט יא זיין אנשים ונשים, וועט עס נישט זיין די שמחה וואס האט עבודת ה' מיט זיך.

רייט, דו זעסט אויך קלאר אז וואס ער האט געזאגט פריער, יין, שחוק וקלות ראש, מיינט ער אזוויוי געווענליך שחוק וקלות ראש אין די גמרא מיינט המביא לידי ערוה, רייט? ער מיינט דאס, ער מיינט אזא סארט תערובות, מ'ווערט היימיש מיט די ווייבער און ס'ווערט א שחוק וקלות ראש, ווערט עס אן עבירה. דאס איז די מינינג פון די שחוק וקלות ראש וואס ער האט גערעדט וועגן.

הלכה כ"ב — חול המועד: הגדרה, הספד, ותענית

Speaker 1:

סעיף כ"ב.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

מיר האבן געלערנט וועגן שמחה פון יום טוב, און יעצט גייען מיר לערנען וועגן די ענין פון שמחה פון חול המועד. די איבעריגע הלכות פון חול המועד וועט זיין אין די נעקסטע פרק. אבער די חלק השמחה, אז ס'איז ווייניג הלכות, לייגט ער עס דא צוזאמען. איך מיין אז ס'איז אויך באופן כללי הלכות פון שמחה. ס'איז דא מער הלכות פון שמחה וואס שטייען נאר דא, און די ווארט איז לכאורה. און מיר האבן שוין געלערנט וועגן א מת ביום טוב, אסור בהספד ובתענית, פעריאד. סאו ס'איז נישט אסאך הלכות, מ'טאר נישט. אבער מה שאין כן אין חול המועד טאר מען. און זיי האבן געלערנט וועגן דעם. סאו דאס איז פרטים פון הלכות הספד ותענית וואס איז צו חול המועד, און אויך א חלק פרטים פון הלכות הספד ותענית בפרט כללי פאר יום טוב מיט צענעס. אקעי.

שוין, זאגט דער רמב"ם, **ימים שבין ראשון ושביעי של פסח**, די טעג וואס אונז רופן מיר חול המועד, וואס איז די טעג צווישן די ערשטע טעג יום טוב, **וראשון ושמיני של חג הסוכות**. און ס'קומט אויס **בגולה** איז עס **ארבעה בתוך הפסח, וחמשה בתוך החג**, ווייל חג איז דא איין מער טאג. **מה שאין כן בארץ ישראל** קומט אויס **פינף טעג פסח און זעקס טעג בתוך החג**, ווייל ס'איז נישטא די צווייטע טאג יום טוב.

זאגט דער רמב"ם, **הן הנקראים חולו של מועד**, דאס ווערט גערופן חולו של מועד, די וואכעדיגע טעג פון די מועד. אבער **ונקראים מועד**, מ'רופט עס אויך פלעין מועד.

דיסקוסיע: פארוואס "מועד" און נישט נאר "חול המועד"?

Speaker 2:

ניין, ער מיינט צו זאגן אז אין די משנה, אסאך מאל וואס ס'שטייט מועד, מיינט עס לאפיקו ביום טוב. דאס הייסט, מועד איז טייטש חולו של מועד אסאך מאל אין די לשון הגמרא. איך ווייס נישט פארוואס ער ברענגט עס, אה, ער גייט אליין זאגן במועד ווי ס'מיינט, ער גייט אויך נוצן די לשון. מועד איז ווי ס'איז גערופן עס מועד קטן, און במועד, ווען ס'שטייט דארט במועד, מיינט עס בחולו של מועד. ווען ס'וויל שטיין יום טוב, שטייט עס ביום טוב אדער בחג. כמעט נאך ביי יום טוב.

Speaker 1:

פארדעם זאגט מען א גוט מועד. די ווארט חול איז אפשר א שטיקל מבזה, ס'איז א שטיקל דאונגרעידס די חול המועד. ס'זאגט ער, מ'רופט עס מועד אליין. איך זאג דאך אזוי רופט מען עס, ווייל ס'איז א פארט פון... לכאורה, על פי טייטש, איז עס ווייל מועד טייטש מעדי השם. מעדי השם אינקלערט אלעס, אזוי שטייט אין אנהייב פרשת די פרשה פון מעדים, אמה. נאכדעם שטייט ביי יום ראשון מקרא קודש. סאו אין די תורה איז דא א חילוק אז די טעג וואס איז גערופן יום טוב הייסט מקרא קודש, מה שאין כן די וועסט איז נאך אלץ א פארט פון די מועד, אבער ס'איז נישט קיין מקרא קודש. די חמץ איז נישט די ווארט מקרא קודש, ער איז נישט די ווארט מקרא קודש, ער איז נישט די ווארט יום טוב אינסטעד. אבער יום טוב איז נישט קיין ווארט וואס שטייט אין די חומש, שטייט אפשר אין מגילת אסתר. סאו ס'איז א פארט פון די מועד, אבער ס'איז נישט קיין מקרא קודש אדער ס'איז נישט קיין יום טוב.

Speaker 2:

קען זיין אזוי ווי דו מיינסט זאגן, מועד מיינט די זאך, די טעג ווען מ'קומט זיך צוזאמען, מ'קומט זיך צוזאמען, מ'קומט זיך צוזאמען. מ'מיינט מער אז ס'איז דא דערין קדושה, ס'איז דא דערין עיסור מלאכים.

Speaker 1:

אין די טעג, **אף על פי שהם חייבים בשמחה ואסורים בהספד ותענית**, אזויווי ער גייט שפעטער מער זאגן, וואס מעג מען יא? מ'האט נישט אינגאנצן גע'אסר'ט הספד ותענית אזוויווי יום טוב, נאר **מותר לספוד בהם תלמיד חכם בפניו**. איינער וואס איז א תלמיד חכם, מעג מען מספיד זיין בפניו, טייטש אין פראנט פון די מיטה. **אבל אחר שנקבר אסור לסופדו בהם**. אבער דאס איז נאר בפניו, ווייל נאכדעם וואס מ'האט אים באגראבן, דעמאלטס טאר מען שוין נישט מספיד זיין.

דיסקוסיע: פארוואס נאר בפניו?

Speaker 2:

עני הסבר פארוואס פונקט די איין זאך וואס מ'האט... וואס איז די פראבלעם? די גמרא זאגט אויף דעם כבוד התורה איז דוחה, יא?

Speaker 1:

אה, די גמרא איז נישט כבוד התורה דוחה, איך האב געוואלט. יא, כבוד התורה איז וויכטיגער ווי שמחת יום טוב, אבער דאס איז נאר ווען ס'וועט ממש זיין א בזיון. מ'האט געמאכט א הלויה אן קיין הספד, אן קיין ספד. ס'מיינט נישט וואס אונז רופן הספד ביי די וועי, מ'וועט רעדן. אבער וואס איז די פראבלעם? אז פאר א מענטש האסטו נישט געהאט קיין הספד. די זעלבע זאך וואס פאר'ן מלכן, שלא בפניו קום עס מאכן מארגן. די גאנצע פראבלעם איז דאך נאר ווען ער איז דא, מ'גייט זיך היינט באגראבן. די לפניו זעט אויס דאס איז די עיקר, די מערסטע וויכטיגע הספד. ס'איז דא אייביג עפעס א ענין פון א הספד, עפעס א ענין פון א כבוד המת, איך ווייס אין הלכות אבילות צו ס'איז א ענין, ס'איז לכאורה עפעס א ענין, אבער די מצות שמחה שטופט עס אפ. אבער ווען ס'איז נישט נאר א ענין פון סתם א הספד, נאר ס'איז א ענין פון כבוד תלמידי חכמים, איז עס יא דוחה חול המועד.

הלכות חול המועד: הספד, אבילות, וקריעה במועד

הספד תלמידי חכמים בימים האסורים בהספד

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **ואין צריך לומר** אז חול המועד איז אסור בהספד ותענית, און ס'איז מותר תלמידי חכמים, איז זיכער אז אנדערע טעג וואס איז ענליך צו חול המועד, דאס הייסט אז ס'איז א שטיקל יום טוב אבער ס'איז מותר במלאכה וכדומה, וואס איז אויך אסור בהספד ותענית, ווי ס'שטייט אין מסכת תענית, למשל ראשי חדשים וחנוכה ופורים, איז אין צריך לומר אז זיי זענען וויינגער ווי חול המועד פון א יום טוב, וואס איז נאר נישט אן עכטע יום טוב, איז דעמאלטס איז זיכער **אשר סופדים בהם גם כן תלמידי חכמים בפניהם**, ווייל תלמיד חכם מעג מען מספיד זיין בפניו, **אף על פי שהם אסורים בהספד ותענית**, איז זיכער אז חול המועד מעג מען זיכער.

די חכמים האבן געזאגט אז מספיד זיין א תלמיד חכם איז גענוג ווערד צו דוחה זיין נישט נאר ראשי חדשים וחנוכה ופורים, נאר אויך חול המועד. אבער דאס איז אויך ראשי חדשים וחנוכה ופורים האט מען נישט מער מקיל געווען, נאר אויך נאר בפניו, אבער **לאחר קבורה אסור לספוד בהם**.

אין מניחין מטת המת ברחוב במועד

זאגט דער רמב"ם ווייטער, ווייל מ'האט גע'אסר'ט הספד ותענית, האט מען אויך גע'אסר'ט זאכן וואס ברענגט צו דעם מין הספד ותענית. ממילא, ביי א געוועגליכע לויה לייגט מען אריס די מטה אין א פובליק פלאץ און מ'זאל מספיד זיין, אבער **אין מניחין מטת המת ברחוב במועד**, מ'לייגט נישט אריס די מטה אויף די גאס אין יום טוב און חול המועד, **שלא להרגיל את ההספד**, ווייל אויב מ'וועט זען די מטה וועט מען אנהייבן מאכן א הספד. נאר וואס דען? **מוציאין אותו מקברו**, מ'טראגט אים דירעקט פון זיין הויז צו די קבורה. מ'מאכט נישט דאס וואס מיר רופן א לויה.

דיגרעסיע: וואס מיינט "הספד" — נישט א דרשה

סאו, דרך אגב, איך וויל זאגן א וויכטיגע זאך. דער עולם מיינט, און ס'איז א טעות, אונז מיינען אז הספד מיינט זיך אויפשטעלן און זאגן דרשות. הספד אין די גמרא מיינט אלעמאל געוויסע פעולות וואס מען טוט צו מעורר זיין את הלב. הספד איז אפילו א מעשה. למשל, מיר גייען זען באלד חלוקים, וואס מ'מעג יא טון. אבער הספד איז אזוי ווי ס'שטייט אין פסוק "**הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי**" — ער האט געטוישט די הספד פאר א טאנץ. זעט מען אז הספד איז אזא פעולה וואס מ'טוט מיט די הענט און מיט די פיס, אזוי ווי א טאנץ. מ'קען עס טון בשמחה. מ'דארף נישט קיין קווייער.

סאו אויך מ'האקט מיט די הענט. איך מיין אז ס'קומט צוליב די משניות. באלד וועט מען זען וועגן די פרויען וואס האקן נאר. א הספד אליינס איז א פעולה וואס מ'שרייט "אוי!" און דער עולם וויינט. נישט אז מ'שטייט און מ'זאגט א דרשה. אויף וויפיל מ'שטייט און מ'זאגט א דרשה, מעג מען אפילו יום טוב אויך.

די הספד, די טראדיציע וואס מ'זעט זיי קלאפן מיט די הענט, און ס'איז דא געוויסע ימים טובים ווען זיי קלאפן און זיי האקן. "הוי אדם יספדו לך" שטייט אפשר. אפשר איז דא אונגארישע אידן וואס מאכן נאך א הספד וואס האט א דין הספד, אבער די רוב הספדים האט נישט קיין שום דין הספד. איך רעד נישט פון זינגען. אבער דאס וואס איז גערופן א הספד, ווערט גערופן אין די גמרא "אומרים בפני המת דברים של מת". נו, מען רעדט וועגן די מת. אפשר דאס איז נישט דאס וואס מען רופט הספד. מ'מעג.

און געוועגליך ווען ס'איז דא א הספד חול המועד אדער חנוכה ופורים, זאגט מען נישט קיין הספד, מען זאגט נאר דברי זיכרון. וואטעווער, אלע אונזערע הספדים איז דאס. הספד מיינט נישט שטיין און זאגן א דרשה. מ'זאל פארגעסן אביסל די קדושים פון די הספדים וואס איז געווען אין די צייטן פון חז"ל. יא, אמת, אונז רופן עס הספד. אבער דאס איז די ווערטער פון זיך געזעגענען, דברי המשפדים.

Speaker 2:

איך ווייס נישט אויף דאס...

Speaker 1:

ניין, איך מיין אז דארט רעדט זיך בכלל מ'זאל נישט שמועסן, ס'רעדט נישט פון די הספד. איך מיין אז דאס איז א תורה וואס די מספידים זאגן, זיי דרש'נען סתם אויף די גמרא.

Speaker 2:

יא, אבער דארטן מיינט צו זאגן...

Speaker 1:

יא, יא, ס'איז א גאנצע אנדערע זאך, ס'איז נישט קיין ענין צו זאגן א דרשה. דרשות דארפן... אפילו לעבעדיגע מענטשן האבן נישט קיין ריכטיגע דרשות, כל שכן מיט טויטע מענטשן.

Speaker 2:

אקעי. בקיצור, דאס וואס מ'זאגט ביי א שבע ברכות איז דאס זעלבע ווי ביי א לוויה, און נישט פון דעם רעדט מען, נא?

Speaker 1:

יא.

ואין מתאבלין במועד

דא איז דא אבער **"ואין מתאבלין במועד"**. דאס מיינט שוין יא מער, דאס מיינט מען טאר בכלל נישט מתאבל זיין. סוף פון דעם אנפאנג, **"ואין מתאבלין במועד"**.

דיסקוסיע: איסור אבילות — מעשה אדער פילינג?

Speaker 2:

ס'איז דאך פון הלכות אבילות, מיינט ער צו זאגן לכאורה. ס'איז דאך נישט קיין הלכות אבילות, אדער מיינט אז מען טאר נישט טרויערן?

Speaker 1:

מען קען עס רופן הלכות אבילות. מען איז דאך נישט מתאבל, מען טוט נישט אלע ענינים פון אבילות.

Speaker 2:

נישט נאר געווען אבילות. איך מיין צו פרעגן, ס'איז אן איסור אויף זיין טרויעריג, אדער ס'איז אן איסור אויף זיצן אויף א נידעריגע בענקל?

Speaker 1:

לכאורה מיינט מען די מעשה. מ'וועט שוין זען, מ'וועט באלד זען אז מ'טאר נישט זיין טרויעריג אויך. מ'האט דאך פריער געלערנט, ס'איז דאך די ריזען פארוואס דו עסט, ווייל דו ווילסט זיין בשמחה.

Speaker 2:

שווייג זיך. מ'טאר נישט זיין טרויעריג. בכלל, אפילו ווען מ'איז יא אן באבל'ט, טאר מען נישט זיין טרויעריג. וואו האט ער געטראפן די היתר צו זיין טרויעריג? רבי נחמן האט געזאגט אז ס'איז דא א מצוה צו זיין בשמחה תמיד. ס'איז נישט קיין שום היתר. מ'דארף זיך טון.

Speaker 1:

ניין, פארקערט. מ'האט געגעבן א צייט פאר די... וואס דאס איז דא א מצוה גדולה להיות בשמחה? האט מען געזאגט... און נישט אייביג זאלסטו טראכטן וועגן דעם, נאר מ'געבט עס פאר דעם א ספעשל צייט. יעצט זאלסטו זיין טרויעריג. אזוי ווי ס'שטייט אין רש"י טאקע אויף תשעה באב, כאילו אז דאס איז דער טאג וואס מ'זאל טרויערן אויף אלע צערן, נאר מ'געבט עס א ספעשל טאג. ס'איז מיר א מועד אז מ'זאל נישט קיין טרויעריג.

Speaker 2:

ס'איז מיר נישט קלאר וואו איז דער היתר צו זיין טרויעריג תשעה באב אויכעט. לאמיר וויינער, ס'טייטש נישט אויף זיין טרויעריג.

Speaker 1:

איך ווייס נישט די שאלה צו וויאזוי איז נישט די מצות עשה פון ר' נחמן דוחה די אנדערע מצוה פון עבירה.

Speaker 2:

אקעי, שטותים. יענץ רעדט מען פון אן אנדערע נושא?

Speaker 1:

ניין, איך מיין נישט צו זיין דערפרעסט.

Speaker 2:

יא. דאס איז אלעס הנהגות. וואס ווילסטו אין די פרימיעס הדף?

חידוש: שמחת יום טוב — מציאות, נישט פילינג

Speaker 1:

איך האב באמת געמיינט אז ווען מ'זאגט שמחת יום טוב רעדט מען נישט פון א פילינג, נאר מ'רעדט פון א ויראג. מ'רעדט אז ס'זאל זיין אין שטוב, ס'זאל זיין א פלייש, ס'זאל זיין א גוטע אויפגעלייגטע אווירה. אויב א מענטש העפענסט צו בייז זייער טרויעריג וועגן זיין עבירות אדער וועגן ער האט עפעס פארלוירן, אבער ער ווייטער ער עסט און מ'זינגט מיט די קינדער, האט ער מקיים געווען מצות שמחת יום טוב. מ'רעדט נישט דא פון א פילינג. פילינג איז א מסכתא פאר זיך. א פילינג איז פאר די ראשית חכמה, דארף מען פרעגן דאס. אונז לערנען נישט יעצט רמב"ם.

סאו זאג איך, **אין זיין ממועד מיינט בעיקר די אווירה**, מ'זאל נישט יעצט צודעקן די טשיינע קלאוזעט און ברענגען די נידריגע בענקלעך. וויאזוי מ'זאל פילן? ממילא איז דאך די הלכה אז ס'איז פטור, ס'איז דא דוחה די... דאס איז מער מרחיב אויף די אימת הבלן.

מנהגי אבילות וואס מען טוט נישט במועד

ווייטער, וואס נאך טוט מען נישט? די אלע מנהגים אויף די מצות וואס מען טוט פאר א מת, **ולא מברין**, ס'איז דא עפעס א דין, עפעס א מנהג אז די שכנים ברענגען סעודת אברהם, דארט מען ווייזט אז דער מענטש אליין קען זיך נישט צוזאמברענגען צו עסן, מען געבט אים צו עסן. **ולא כל שנא עקבתי**, א חלק פון די קריאה מיין איך איז אז... אזוי פלעגט זיין, אונז פילן זיך נישט איין דאס צו טון, אבער דער מנהג פלעגט זיין אז מען דעקט זיך אויף די שאלטער. א חלק פון קריאה, מען רייסט די העמד, און וועגן דעם ווערט די...

Speaker 2:

ניין, צוויי זאכן. איך מיין אז צוויי אנדערע זאכן.

Speaker 1:

און מען גייט נישט פולי אנגעטון עפעס אזא זאך. ס'איז נישט דער מנהג אין... און בזמנינו איז צו טון דעם מנהג, אבער עס איז מיט עניני אבילות. נאר ווער יא? **קרובים שהם חייבים להתאבל עליו**. אז זיי טוען יא, דאס הייסט די קריעה, די זאכן טוען זיי יא.

אבער וויאזוי שטימט עס מיט דעם וואס מיר זאגן **"ואין מתאבלין במועד"**? אבילות נישט, אבער די זאכן וואס מ'טוט איין מאל, נאר בשעת די לויה, איז טייטש מ'טוט עס נישט גאנץ שבעה אדער וואס? ממילא זאגט ער, דאס טוט מען יא, די קורצע זאך. די לענגערע זאך דערפון, די טעג פון אבילות, נישט.

Speaker 2:

יא, ס'איז דא וועגן דעם חילוקי מנהגים למעשה צו מ'רייסט קריעה ווען ס'איז א חול המועד.

Speaker 1:

אקעי. אבער יא, ס'זעט אויס אז די "אין מתאבלין" איז נישט פשט אז מ'טוט נישט גארנישט. מ'טוט יא קריעה. אבער דו זעסט אז נארמאל אסאך מענטשן רייסן קריעה, דאס הייסט ווער ס'פילט זיך נאנט, וואטעווער. אבער די קרובים רייסן קריעה.

קריעה פאר חכם, אדם כשר, ובשעת יציאת נשמה

אבער וויבאלד, זאגט דער רמב"ם, ווען רייסט יא יעדער קריעה, נישט נאר די קרובים? וויבאלד **חכם או אדם כשר**, אויב ער איז געווען א חכם אדער אן אדם כשר — די גדר פון אדם כשר ווייסן מיר נישט דא, אבער א כשר'ער איד, שוין צוועלף חדשים געזונט און נישט געווען קיין טריפה.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

או העומד בשעת נטילת נשמה, אדער איינער וואס איז געווען דארטן בשעת נטילת נשמה, **הרי זה קורע ומתאבל במועד אף על פי שאינו קרובו.**

גדר "אדם כשר"

וואס דאס הייסט? ווייל אדם כשר האט זייער מרחיב געווען דער גדר. אדם כשר מיינט אן ערליכער איד, אמת. די הלכה איז אריגינעל אז יעדער חכם אדער אדם כשר, ער ברענגט דא די לשון פון... דו זעסט אין טור אז אדם כשר איז איינער וואס איז נישט חשוד אויף קיין שום עבירה, מ'הערט נישט אויף אים קיין שום עבירה, ער איז נישט קיין חכם, ער איז אן עם הארץ, א ווױלער איד.

אדם כשר איז אזוי ווי א חסידישער איד, בעיסיקלי. דו קענסט רבי ישראל סאלאווייטשיק, איינער האט געזאגט אויף דעם ראחמיסטריווקער רבי, רבי דוד, אז ער איז אן עכטער חסידישער איד, ער בטל'ט נישט קיין מינוט, אבער ער לערנט נישט קיין ווארט. סאו, דאס הייסט אן אדם כשר, פארשטייסט? ער האט אנדערע מצוות.

Speaker 2:

ניין, איך מיין ארויסצוברענגען, ער האט אנדערע מצוות. אדם כשר איז א חכם. חכם מיינט אן אדם כשר, און אדם כשר איז די זעלבע זאך נאר אן די כשר. ער לערנט נישט נייעס.

Speaker 1:

יא, וואטעווער. אויב ער לערנט נישט, איז דאך אויך ביטול מצוה.

Speaker 2:

אויב זיין גדר איז ביטול מצוה, וועט נישט לערנען ער אויך ביטול מצוה. אבער ער איז א פשוט'ער איד. אמאליגע צייטן איז געווען זייער אסאך מענטשן וואס האבן נישט געהאט קיין עדזשוקעישאן, זיי האבן נישט געקענט לערנען אדער שרייבן. היינט איז עס שווער, ווייל אן אדם כשר בדרך כלל.

Speaker 1:

ניין, ווייל אונז זענען זיי אנגענומען, אבער איך בין נישט מאכן קערעכט. עס איז אמאל געווען מענטשן וואס האבן געווען אן אלפאבעט, זיי האבן נישט געקענט ליינען און שרייבן. זיי זענען געווען ערליכע וואוילע אידן.

Speaker 2:

ניין, ניין, ער קען נישט זאגן קריאת שמע אויך נישט.

Speaker 1:

איך ווייס נישט. איך וואלט געזאגט, ס'איז נישט געווען... אפשר, אבער איך מוז נישט אנקומען צו דעם. איך וואלט געזאגט אז... אוודאי איז ער מקיים קביעות תתן לתורה ווען ער לערנט א פארק אחת שחרית אזוי ווי די מינימום. אבער ער האט געזאגט די תלמוד תורה, אז ס'איז דא אן אנדערע טויס אויף לייף פון זיין תלמוד חכם. נישט יעדער איינער מוז דאס טשוזן. מען קען זיין אן ערליכער איד, איך בין אן ארבעטער, רוב טאג בין איך ביזי מיט די גוים פארן טראקס. ער לערנט אוודאי, ער איז נישט מבטל תורה, ער איז נישט קיין לערנער. גראדע איז ער יא א בעל קושרן.

Speaker 2:

נישט יעדער וויל אזא בעל קושרן מוז ווערן א לערנער. איך מיין אפשר מוז ער, באט ער רעדט דאך וואס איז הלכה'דיג.

Speaker 1:

אקעי, ס'איז צופיל השקפה פאר איין.

און ווער ס'איז אויכעט בשעת'ן די תהילת השם איז אויכעט, כאילו ווייל פון דעם איז א גרעסערע צער, איז געווען איך זען די צער. ס'איז דא א הלכה אזוי לערנען מיר אונז אין הלכות, איך וויל דער עולם אויף ווייטער.

למעשה — מנהג היום

דער מנהג איז אז מ'פירט זיך נישט.ביידע פון די הלכות, למעשה, איך וויל נישט זען אז מ'פירט זיך. אבער די הלכה, אריקענעלע, איז, קודם כל, אונז מאכן נישט קיין קריאה, אונז מאכן עפעס א זכר לקריאה מיט א שאילו. רוב מענטשן טוען נישט עכטע קריאה. ס'איז דעמאלט אז מ'דארף נישט. אזוי ווי מ'האט געסטאפט טון חליצות קורסער, ווייל ס'איז נישט דער מנהג, איז נישט דער מנהג ביי אונז צו טון קאריער מער ווי ס'איז נישט דער מנהג.

Speaker 2:

יא, ס'איז נישט מיט א קאנאלטשער ווי אזוי פראוועט מען זיך.

הלכות יום טוב — קריעה אויף א מת, הספד פאר יום טוב, און סיום הלכות יום טוב

קריעה אויף א מת — מנהג און מציאות

Speaker 1:

ביידע פון די הלכות, למעשה, איך האב נישט געזען אז מען פירט זיך, אבער די הלכה אריגינעל איז, קודם כל, זיי מאכן נישט קיין קריעה, זיי מאכן עפעס א זכר לקריעה מיט א שערל.

"עד שיתגלה על הלב וכו'". רוב מענטשן טוען נישט עכטע קריעה.

Speaker 2:

יא, און צוליב דעם איז אז מען דארף נישט. אזוי ווי מען האט געסטאפט טון חליצת כסות ווייל ס'איז נישט דער מנהג, איז נישט דער מנהג ביי אונז צו טון קריעה מער. ס'איז נישט דער מנהג.

Speaker 1:

יא, ס'איז דאך דא א כשר וויאזוי פראוועט מען צער. אונז האבן מיר אנדערע וועגן וויאזוי מען פראוועט צער. אדער אונז פראוון נישט צער, אונז גייען צו טעראפי פאר די טראומא. נו, דאס איז דער וועג פון פראוון צער, גיין צו טעראפי.

דיסקוסיע: קריעה ביי יציאת נשמה — נשמה און קדושת ישראל

Speaker 1:

אבער בקיצור, אז דו זאגסט שוין צופיל השקפה פאר היינט, האב איך אריינגעווארפן, אז די נשמה איז דאך כשר אייביג. סאו דער וואס איז געווען בשעת די נשמה האט געזען די חלק הכשר.

Speaker 2:

אה, אה, זייער גוט. ניין, ס'שטייט אזא לשון, איך געדענק, ביי יעדער איינער וואס שטייט ביי די יציאת נשמה, ס'איז אזוי ווי **א ספר תורה שנשרף**. יעדער איד איז א קדושת ישראל. ווען מען זעט ממש ווי א איד שטארבט, דארף מען רייסן קריעה. סתם וואס מען האט געהערט, מען איז געווען ביי די לויה, דאס איז נאך נישט אזא זאך.

נאר אן אדם כשר, אבער דער וואס האט געזען א איד ווערן שטארבן, ס'איז צוויי זאכן. קודם כל, אן אדם כשר דארף יעדער. אפילו אז נישט אן אדם כשר, אז מען זעט ווי ער שטארבט, דארף מען רייסן קריעה.

Speaker 1:

איך טראכט נישט, ווייל דו זעסט די חלק הכשר שבו, דו האסט געזען די נשמה.

Speaker 2:

יא, אקעי.

שטייט אז ס'איז די בזיון, ס'איז א געוויסע חילול השם אז א איד שטארבט. מען מיינט ס'איז דאך א הייליגער איד. היינט זעט מען אויף די אינטערנעט אזעלכע פיקטשערס, קען זיין עס אויך. מען דארף וויסן, ס'איז דא א געוויסע זאך, צו זען ווי א מענטש שטארבט איז דא א מצווה פון רייסן קריעה. און מען פירט זיך נישט זיכער, אויב וואלטן זיך געפירט וואלטן דאקטוירים געדארפט קויפן יעדע וואך א נייע רעקל, וואטעווער, באט עס דארף דאך.

הלכה: "ואין קורע ביום טוב שני כלל"

Speaker 2:

אקעי, ווייטער. **"ואין קורע ביום טוב שני כלל."** דאס הייסט, די אלע זאכן איז געווען חול המועד. אבער יום טוב שני, וועסטו טראכטן אז ווייל יום טוב שני איז נאר א... אויך איז דא א קולא, מען מאכט א לויה דורך ישראל. האבן מיר געשמועסט אז מען איז מער מקיל אויף געוויסע הלכות פון א מת. די איין זאך וואס מען איז מקיל אויף יום טוב שני איז אזא מת, אז מען מאכט אים א געהעריגע לויה, אלע די אידן טוען מלאכות אפילו. אבער אפילו די וואס זענען זיך מתאבל אויף די מת, טאר נישט רייסן קריעה ביום טוב שני כלל, ווייל אפילו קרובים איז נישטא מת. כבוד יום טוב שני.

הלכה: "נשים במועד מענות אבל לא מטפחות ולא מקוננות"

Speaker 2:

זאגט דער רמב"ם ווייטער, ס'איז א לשון המשנה, **"נשים במועד"**. נשים, אמאל די צייטן האבן די נשים געהאט א ספעציעלע פארט אין די אבילות, אזוי ווי מיר האבן געליינט נעכטן אין איכה, "קרא למקוננות". פרויען זענען געווען די וואס האבן געליינט, זייער קול איז מעורר צו בכי. איז **"נשים במועד"** איז אזוי: **"בפני המת"**, די נשים וואס זענען אין פראנט פון די מת, איז **"מענות"**. דער רמב"ם גייט שוין מסביר זיין... **"בפני המת"** מיינט ער לפני הקבורה, לויט ווי דער רמב"ם האט געזאגט, רייט? ווען די מת איז דארט.

Speaker 1:

יא, נישט נאכדעם וואס מ'האט באגראבן און מ'מאכט סתם צו געדענקען, אסאך מאכט מען א הספד נאכדעם. מ'רעדט דאך ביי די לויה, דאס איז אונזער רומז ביי די לויה, **"בפני המת"**.

Speaker 2:

"מענות", דער רמב"ם גייט שוין מסביר זיין וואס טייטש **"מענות"**, זיי מעגן טון די סארט הספד, די סארט וויינען וואס הייסט **"מענות"**, **"אבל לא מטפחות ולא מקוננות"**. זיי טארן אבער נישט קלאפן מיט די הענט אדער וויינען מיט א... מען וועט שוין זען וואס איז די טייטש. ער גייט זאגן, **"איזו קינה, איזו קינה"**.

Speaker 1:

ניין, אבער **"מטפחות"** זאגט ער נישט. **"מטפחות"** זאגט ער מיינט קלאפן, מיין איך. זאל מען מאכן... בקיצור, מען דארף עס צוריק איינפירן. איך ווייס נישט פארוואס מען טוט עס נישט.

Speaker 2:

ער זאגט **"סופק כף אל כף"**, מען קלאפט, מען פאטשט מיט די הענט. בקיצור, מען טוט עפעס א... איז **"נקבר המת"**, אויב מ'האט שוין באגראבן, איז עס שוין נישט **"בפני המת"**, **"אינן מענות"**, טוט מען אויך נישט די **"מענות"**. דאס איז במועד.

"בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים" האט איין לעוועל מער, איז **"מענות ומטפחות"**, טוט מען אויך די **"מטפחות"**, **"אבל לא מקוננות"**.

הגדרות: עינוי און קינה

Speaker 2:

יעצט זאגט דער רמב"ם, וואס איז די **"מענות"** און **"מקוננות"**? **"איזהו עינוי? שכולן עונות כאחת"**, ווען אלע וויינען אויף איינמאל, אלע זינגען, אדער זענען מספיד אויף איינמאל.

Speaker 1:

ער שרייט, "אוי, ער איז געווען אזוי אלט, ער האט געשטארבן", אדער ער איז געווען אזוי יונג, וואטעווער.

Speaker 2:

"קינה", דאס איז **"עינוי"**. און וואס איז די **"מקוננות"**? **"קינה"** איז **"אחת אומרת וכולן עונות"**. איך האב געמאכט דא גראדע א שטיקל קינות ביינאכט. איין קינה האבן זיי געטון, ס'איז דא א קינה, דערנאך די איינער האט געזאגט אזא שטיקל "זכור לה' אוי", יעדע שטיקל ענדיגט זיך "אוי". סאו דאס איז געמאכט אז דער עולם זאל געבן א שריי, יעדע שרייט "אוי". נישט סתם א בי. סאו דאס הייסט **"קינה"**.

הלכה: "ואסור לאדם שיעורר על מתו קודם לרגל שלשים יום"

Speaker 2:

יעצט דא א וויכטיגע הלכה: **"ואסור לאדם שיעורר על מתו קודם לרגל שלשים יום"**. נישט נאר, דא קומט א גרויסע חומרא אין הלכות שמחת יום טוב, נישט נאר אויף יום טוב אליין ווען א מת איז געשטארבן, נאר א מענטש וואס האט געהאט נעבעך א loss, איז אוועק איינער, טאר ער נישט פון דרייסיג טעג פאר יום טוב, וואס דעמאלטס הייבט זיך אן געוויסע הלכות, אזוי ווי "שלשים יום קודם לחג" הייבט זיך אן געוויסע הלכות לענין דורש זיין, אויך לענין למשל פאר פסח דרייסיג טעג וכדומה. איז די דרייסיג טעג טאר מען נישט מעורר זיין על מתים. מעורר זיין על מתים מיינט אזוי ווי אונזערע הספדים, מאכן א הספד, מעורר זיין בכי אויף די מענטש. טאר מען עס נישט טון דרייסיג טעג פאר די יום טוב, **"כדי שלא יבוא הרגל והוא נעצב, ולבו דואג מזכרון הצער"**. כדי אין דרייסיג טעג איז ער דאך שוין, ער גייט שוין אריין אין די יום טוב. דרייסיג טעג איז א הכנה צו די יום טוב, און אז ער גייט אין די דרייסיג טעג האבן אזא התעוררות, אזא הספד, וועט ער אריינקומען אין די רגל ווען ער איז נאך אונטער די השפעה, ווי נעצב, ער איז טרויעריג, ווי **"לבו דואג מזכרון הצער"**, זיין הארץ איז נאך אלץ פארזארגט פון געדענקען די צער.

"יסיר הדאגה מלבו ויכון דעתו לשמחה"

Speaker 2:

אלא, א גאנצע דרייסיג טעג, **"יסיר הדאגה מלבו"**, ער זאל אוועקנעמען די דאגה פון זיין הארץ, **"ויכון דעתו"**, ער זאל איימען זיין דעת, ער זאל פאוקעסן אויף די שמחה וואס קומט יום טוב. מ'זעט אז דרייסיג טעג פאר יום טוב דארף מען שוין זיך גרייטן צו זיין בשמחה.

דיסקוסיע: היינטיגע מציאות און דער חילוק צווישן אמאל און היינט

Speaker 2:

אבער דא זעט מען יא, מיינעך, ווי ווייט אונזער היינטיגע לעבן איז פון אמאל. היינטיגע צייטן, אונז גייען דורך אזוי פיל, און די גאנצע וועלט איז עקספאזד פאר אונז, און איין טאג קען א מענטש ליינען די נייעס, מענטשן געשטארבן, מענטשן געבוירן געווארן, מענטשן געווארן רייך, מענטשן געווארן ארימער. ס'איז אזא בהלה אז קיינער איז נישט טרויעריג וועגן דרייסיג טעג, די זאך האלט זיך נישט פאר דרייסיג טעג. דא רעדט מען פון אזא מער פאורעפול, א מענטש האט געלעבט א מער רואיגע לעבן, אזוי מיינעך, און אונטער די דרייסיג טעג האט עס א גרויסע השפעה אויף אים.

איך מיין אז ס'האט נאך אלץ א השפעה, נאר ס'איז גערעכט אז מ'איז נישט יוצא. אונז זענען א כלי חומר, מ'טאר נישט קוקן קיין שלעכטע נייעס. אבער לעורר על מתים מיינט לכל הדעות מער, ס'מיינט שטעלן נייעס. איך מיין אז די הלכה פירט מען זיך אויך נישט. איך האב נישט געזען אז מ'זאל נישט מאכן די עצרת הספד בתוך שלשים יום לחג. וואלט געדארפט זיין אזא הלכה. צווישן פורים און פסח אפשר מאכט מען נישט קיין הספדים.

Speaker 1:

האסט געהערט אזא זאך? איך האב נישט געהערט. איך האב נישט געמאכט פאר א געוועגליכע מעסעדזש, איך האב עס נאר... מ'רעדט דאך.

Speaker 2:

אה, ס'איז זייער אינטערעסאנט.

מעשה פון דער גמרא: "שואלין בהלכות הפסח שלשים יום"

Speaker 2:

איך וויל פארציילן, אין די גמרא שטייט אזוי: ס'איז דא א משנה, "שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום". און די גמרא זאגט דא א מחלוקת די מעשה פשט. רבא האט געזאגט אז די פשט איז אז ס'איז געווען א מענטש וואס ער האט גענומען געלט, ער גייט עולה לרגל זיין לכבוד יום טוב, צוגעגרייט געלט אויף יום טוב. ס'איז געקומען עפעס א ספדן, נישט אויס זיין טאטע, איך ווייס נישט, זיין ברודער, איינער איז געשטארבן נאנט צו איm, איז ער געקומען עפעס א ספדן, און אמאל זענען געווען מענטשן, דאס איז געווען זייער דזשאב, צו מאכן אנדערע מענטשן וויינען. היינט זענען אויך דא אזעלכע מענטשן, זיי הייסן, וויאזוי הייסט ער דער וואס זאגט די דרשות תשעה באב? יא, וואטעווער. אבער דעמאלטס איז געווען ממש, זיי האבן אויסגענוצט מענטשן אביסל, ווייל ער פלעגט זיך ארומדרייען ביי די לויה שטוב און זאגן, אה, דו ווילסט זיך מאכן א גוטן קריי? היינט איז אויך דא אין געוויסע קאלטשערס דא קרייערס, פראפעשענעל, און ער מאכט א מצב אז מ'זאל וויינען, און מענטשן ווילן, ס'איז א כבוד פאר די מענטש, זיי ווילן זיך אליינס ארויסגעבן די הרגשים וואס זיי צאלן נעמען. ער איז געקומען מיט דעם מענטש, ער איז געקומען פאר יום טוב, ער האט געוואוסט אז יענער האט געלט, האט זיין ווייב געגעבן די גאנצ�� געלט פאר אים, האט ער נישט געהאט קיין געלט געבליבן פאר יום טוב. האבן די חכמים געזאגט, ווייסטו וואס, פאר יום טוב מאכט מען נישט קיין הספדים. אזוי זאגט רבי פשט. שמואל האט געזאגט ניין, האט דער רמב"ם ס'טייטש אז ביז דרייסיג טעג וועט נאך געדענקען די הספד וועט זיין אנגעצויגען יום טוב. דער רב זאגט רב כמינער איז פראקטיש כאילו, אז ער גייט אוועקגעבן זיין געלט אנשטאט יום טוב וועט ער... און מ'זעט אז ס'איז געווען א ענין פון ספענדן געלט אויף הספדות. אויך דא די גמרא, רבי יוחנן האט געמאכט ביליגערע תכריכים, ביליגערע לוויות, affordable לוויות. אונזער קולטשור האט זיך אסאך געטוישט אין די ענין. און ספענדן געלט אויף די חתנות, נישט אויף די לוויות. גרייט אז מ'ספענדט געלט אויף די לוויות, נישט אזוי פיל, ס'איז נישט ממש קיין קלאר. קאמפעטישן ווער ס'האט געמאכט א ברכה ערצו דביין. ס'שארט אויך אז מ'צאלט געלט פאר די גוטע בתכון וואס קען מאכן וויינען, און ס'איז דאך ממש געגעבן געלט פאר א סף דין, און מ'טאר נישט. אה, ס'איז א רגל זאך. בקיצור, דער רמב"ם פסק'ט אים נישט אזוי. דער רבקא מינא איז אז טאמער ער טוט ביי פרי, קומט אויס אין די גמרא אז לויט רב מעג מען, ווייל די שאלה איז נאר ער גייט אויסטרעטן זיין געלט. אבער מ'זעט יא, מ'קען זיך יא לערנען אז ס'איז דא אזא זאך, אז יום טוב דארף מען זאמלען געלט, ס'איז א זאך וואס איז טייער, אמאל דארף מען עולה רגל זיין, אבער אפילו אן דעם, און מ'טוט אן אנדערע זאך, איז אזוי ווי א פראקטישע

יא, אמת, די אלע זאכן איז אינטערעסאנט, ווייל אויך די "מעורר על המת" מיינט עפעס וואס ער איז נישט טרויעריג, מ'גייט מעורר זיין די צער.

חידוש: "מעורר על המת" vs. א מענטש וואס איז שוין בצער

Speaker 2:

אבער אויב א מענטש איז זייער שטארק בצער, פארקערט, די הספד איז געמאכט צו רעדן דערוועגן, עס אויסשמועסן, אראפנעמען פון די הארץ. ס'איז דא א זאך ווען "דאגה בלבו ישיחנה", מ'רעדט עס אויס, אפשר איז אן אנדערע גדר. דא רעדט מען, נארמאלערהייט וואלט ער נישט געווען בצער, מ'מאכט א גאנצע מצב צו ווערן בצער, אפשר איז עס הארבער.

שולחן ערוך און טורי זהב: הספד ביי די שלושים

Speaker 2:

ס'איז דא, ער ברענגט פון די שולחן ערוך תק"ז אז ס'שטייט אז ס'איז דא אמאל די מנהג איז למשל נאך די יאר, ביי די שלושים מאכן א שטיקל אסיפה צו אן הספד, און אויב ס'קומט אויס בתוך שלושים יום, מ'סטאפט עס נישט, מ'האט נישט געהערט. און דער טורי זהב זאגט אז ס'איז פארקערט, פארוואס דעמאלטס איז פשט, יעצט האט זיך געענדיגט, יעצט איז די לעצטע מאל וואס מ'וויינט, מ'געבט זיך ארויס, ס'איז פארקערט. ס'איז אמת, לעורר למעשה זעט עס אזוי ווי מ'זעט אין די מעשה. דאס איז פארדעם וואס איך ברענג די מעשה, על כל פנים ס'איז נישט די הלכה אזוי ווי יענע שיטה, אבער מ'זעט אז ס'מיינט אז ס'איז א מהלך, אז אמאל דערמאנט זיך א מענטש, אוי, איינער האט געשטאנען, לאמיר מאכן. מאכן עפעס א מצב וויינען.

"ויכון דעתו לשמחה" — א וויכטיגער יסוד

Speaker 2:

אקעי, דאס איז די הלכה. די עיקר איז די ווארט **"ויכון דעתו לשמחה"**. ס'איז א מורא'דיגע וויכטיגע זאך. מ'דארף זיך מאכן א נאוט דרייסיג טעג פאר א יום טוב. פורים איז זייער גוט, ווייל פורים הייבט מען שוין אן מכוון זיין דעתו לשמחה, אבער מען דארף אויך דרייסיג טעג פאר שבועות.

קשיא: אבלות פון ספירת העומר vs. שמחת יום טוב

Speaker 1:

די שאלה וואלט ער שוין געדארפט מקיל זיין מיט די איסור פון מען מאכט עפעס געוויסע אבלות אין ספירת העומר, דארף מען וויסן צו עס איז אויסגעהאלטן. ניין, ניין, ניין, וויאזוי שטימט דער דין פון אבלות פון ספירת העומר מיט דער דין פון דרייסיג טעג פאר יום טוב? שוין א גוטע שאלה. איך בין מסכים. און וועגן דעם האלט ער אז ס'איז א חוצפה אז די תלמידים פון רבי עקיבא זענען געשטארבן פונקט דעמאלטס. ס'וואלטן געדארפט שטארבן אנדערע מאל.

Speaker 2:

ניין, דו פארשטייסט זיך, איך מיין, אמאל איז דא א טראגעדיע, וואס וועט מען טון? דו וועסט זיך נישט ווייסנדיג מאכן, ס'איז א קשיא אויף יענע.

Speaker 1:

שוין, זייער גוט.

סיום הלכות יום טוב — סטרוקטור

Speaker 1:

יעצט גייען מיר לערנען, ביי די זעקסטע זיבעטע פרק, הלכות חול המועד. די זיבעטע און די אכטע גייט זיין הלכות חול המועד. עד כאן האבן מיר געענדיגן הלכות יום טוב, סוף איז געווען... אזוי ווי שרייבט מען, ס'איז אינטערעסאנט די זעלבע סטראקטור. קודם די מלאכה און נאכדעם די נסי פון שמחה, די ענד איז אלעמאל דאס, און נאכדעם איז הלכות חול המועד.